UN MÓN EN MOVIMENT

un món
a les teves mans

entrecultures
ONG · JESUÏTA

-índex-

UN MÓN EN MOVIMENT Pàg.3

ACTIVITATS PER A 4-8 ANYS Pàg.6
(INFANTIL, IR I 2N DE PRIMÀRIA)

ACTIVITATS PER A 8-12 ANYS Pàg.22
(3R-6È DE PRIMÀRIA)

ACTIVITATS PER A 12-15 ANYS Pàg.38
(1R-3R DE SECUNDÀRIA)

ACTIVITATS PER A 15-18 ANYS Pàg.56
(4T DE SECUNDÀRIA I BATXILLERAT)

GIMCANA PER A TOTES LES EDATS Pàg.78
UN MÓN D'ACOLLIDA

ANNEXOS Pàg.88

ALTRES RECURSOS SOBRE INTERCULTURALITAT I MIGRACIONS Pàg.120

Categories

Lectura

Vídeo

Llenguatge

Joc

Expressió corporal

Testimoni

Plàstica

Idees

UN MÓN EN MOVIMENT

RECURSOS EDUCATIUS PER TREBALLAR SOBRE INTERCULTURALITAT I MIGRACIONS FORÇADES

***Un món en moviment,* aquesta publicació, s'emmarca dins d'"Un món a les teves mans", la proposta pedagògica d'Entrecultures per educar en una ciutadania global. A través d'aquesta proposta volem contribuir a la tasca de formar persones capaces de transformar el seu entorn com a part d'una ciutadania activa i compromesa amb els reptes globals del nostre temps i el compliment de l'Agenda 2030 i els Objectius de Desenvolupament Sostenible.**

Defensem una sèrie de valors cap als quals pensem que ha d'encaminar-se la societat i afirmem el paper que totes les persones podem tenir en el procés de transformació. Promovem una societat on aquests valors troben el seu fonament en la pertinença a la família humana, en la dignitat de la persona i en els drets humans.

Aquests constitueixen una reflexió ètica compartida que estén el principi d'humanitat universal, i que afirma la igualtat en dignitat i drets de totes les persones.

Entenem que **l'educació té la missió de contribuir al fet que desenvolupem les capacitats i competències necessàries per moure'ns en un món global i divers, per reconèixer i saber interaccionar amb altres cultures diferents.** Amb aquest objectiu, entenem l'Educació per a la Ciutadania Global (EpCG) com una educació per a l'enfortiment d'una societat informada, crítica i compromesa, que conegui la realitat global del seu temps i protagonitzi la transformació social i política de la injustícia a través de la lluita contra la desigualtat.

Mitjançant l'EpCG busquem promoure una ciutadania interconnectada amb altres persones i col·lectius de tot el món que, a través de la seva interconnexió amb l'àmbit global, sigui capaç de construir des dels seus entorns locals i el treball en xarxa una societat transformadora en la qual s'estableixin relacions globals justes i equitatives.

En aquest marc, **treballar la interculturalitat i conèixer la realitat de les migracions forçades potencia la diversitat com un valor i aposta per la pluralitat com a element dinàmic i creatiu de la societat.**

El coneixement de si mateix i de la pròpia identitat personal té importància com a punt de partida per a tot procés vital. Cadascun i cadascuna ha de descobrir les seves pròpies febleses i fortaleses, acceptar-se com és i, a partir d'això, consolidar la seva pròpia estructura personal, la nostra personalitat.

Però no som individus aïllats, vivim amb relació a uns altres i en un entorn social, per la qual cosa aquest procés de construcció de la identitat personal ha de realitzar-se també entorn del grup social i cultural en el qual estem inclosos. En un entorn global cada vegada més divers, és essencial aprendre a conviure en pau, integrant les diferències com una riquesa que ens permet aprendre i trencar fronteres personals i socials, cap a la configuració de societats més plurals.

El fenomen de la globalització comporta la integració, en tots els terrenys, de tot el planeta. El món s'ha convertit en un. Desapareixen les fronteres geogràfiques i econòmiques. Les xarxes de comunicació (ràdio, TV, internet, telèfon) mantenen connectats tots els països i economies del món.

l'educació intercultural

En aquest context s'insereix el fenomen migratori. Fluxos de població que constitueixen un repte en la nostra societat, que s'enfronta al fenomen de la diversitat cultural i que qüestiona la manera de viure junts, la manera d'entendre la societat, i que convida a pensar en una humanitat com a comunitat.

Vivim en una societat multicultural, en la qual existeixen diverses cultures, i en aquest context, **l'educació intercultural és una aposta per construir relacions basades en el diàleg, la trobada, el respecte, l'aprenentatge mutu entre les diferents cultures en els àmbits local i global.**

En aquest context, els Objectius de Desenvolupament Sostenible són l'horitzó que orienta el nostre treball. Aconseguir el desenvolupament sostenible, i en concret els ODS 1 (posar fi a la pobresa), 4 (garantir una educació inclusiva, equitativa i de qualitat), 10 (reduir les desigualtats) i 16 (promoure societats justes, pacífiques i inclusives), no és possible sense la construcció de societats que acullen totes les persones que les formen.

Què trobaràs en aquesta publicació?

Aquesta publicació és el segon exemplar d'una sèrie de recopilacions de recursos educatius dissenyats per Entrecultures per treballar diferents temàtiques globals amb grups de nens, nenes i joves.

Recull propostes per treballar la interculturalitat i les migracions forçades, amb l'objectiu de desenvolupar coneixements, valors i competències socials i ciutadanes per participar en la construcció d'una cultura d'acollida i convivència pacífica.

A través de les activitats recollides en aquest material convidarem els grups a reflexionar sobre la manera que tenim de conviure en diversitat i la necessitat d'actuar per construir una cultura d'acollida davant la realitat de les migracions forçoses al món.

Aprendrem que aconseguir-ho està a les nostres mans.

La guia ofereix propostes didàctiques dividides en quatre blocs d'edat. Cada bloc recull un itinerari adaptat amb diferents activitats de menor a major grau de complexitat per treballar amb grups de nenes, nens i joves, tant en l'àmbit formal com en el no formal, de les següents edats:

Bloc 1: de 4 a 8 anys (infantil, 1r i 2n de primària)

Bloc 2: de 8 a 12 anys (3r-6è de primària)

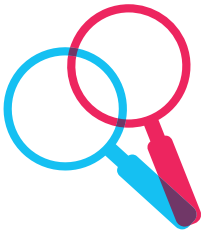
Bloc 3: de 12 a 15 anys (1r-3r de secundària)

Bloc 4: de 15 a 18 anys (4t de secundària i batxillerat)

A més, al final del material es proposa una **gimcana** per a totes les edats per treballar aquesta temàtica en un format més lúdic, deixant a les mans de les persones que la dinamitzen les adaptacions necessàries a l'edat del grup amb el qual es realitzi.

Les activitats recollides en aquesta publicació, que inclouen tots els annexos necessaris per dur-les a terme, no estan lligades a una única data o esdeveniment, sinó que poden utilitzar-se en qualsevol context l'objectiu educatiu del qual sigui treballar amb grups la interculturalitat i la promoció de la cultura d'acollida en el nostre entorn global i local. Alguns dies internacionals, com el de les Persones Migrants (18 de desembre), el de la Diversitat Cultural per al Diàleg i el Desenvolupament (21 de maig) o el de les Persones Refugiades (20 de juny) poden ser una bona oportunitat educativa per utilitzar aquestes propostes.

PISTES PER EDUCAR EN DIVERSITAT

A continuació, oferim una sèrie de pistes que recomanem tenir en compte a l'hora de posar en pràctica els recursos educatius que recull aquesta publicació per educar en diversitat i tractar temàtiques com les migracions forçades o la interculturalitat de la manera més completa i positiva possible:

PARTIR D'UN ENFOCAMENT DE DRETS HUMANS: recomanem abordar els temes de la interculturalitat o de les migracions des d'un enfocament crític, veraç i contrastat, que situï aquesta realitat com a part de la defensa dels drets humans. Tractar aquesta realitat en tota la seva complexitat, analitzant-ne les causes i conseqüències, al mateix temps que ens humanitzem a tots i totes com a persones en igualtat de drets i llibertats que podem i hem de conviure en pau, ens ajudarà a abordar aquesta temàtica des d'un enfocament de dignitat, drets i cultura de pau capaç de contrarestar altres tendències més centrades en la polarització i els discursos d'odi.

REVISAR EL NOSTRE PROPI SISTEMA DE CREENCES, PREJUDICIS I ESTEREOTIPS: en començar a tractar aquesta i altres realitats, és convenient analitzar primer quins prejudicis, estereotips i barreres estan arrelats en el nostre sistema de creences, ja que podem transmetre-les d'una manera més o menys conscient durant el procés educatiu. Fer-nos-en conscients pot servir-nos com a procés d'autoconeixement i creixement personal, que ens ajudi a entendre millor aquesta temàtica i quines creences limitants podem anar treballant en nosaltres mateixos/es i amb els grups amb els quals l'abordem.

PARTIR DE LA DIVERSITAT COM A RIQUESA: transmetre que l'experiència de la diversitat pot ser una experiència joiosa i molt enriquidora per a totes i tots. La diversitat forma part de la nostra essència com a éssers humans. Conviure amb persones amb diferents personalitats, creences, orígens, nacionalitats, cultures, religions, diversitats funcionals, identitats sexuals, maneres de viure, etc., sempre que es faci des del respecte i l'acceptació mútua, és un dels millors factors de creixement dels quals disposem com a persones. Això no significa que la convivència estigui exempta dels desafiaments, els conflictes i les tensions que solen envoltar les interaccions humanes, ni que sigui ni molt menys sempre senzilla. Però transmetre l'abraçada i el gaudi d'aquesta diversitat, ensenyant com afrontar els reptes que suposa en clau de cultura de pau, bon tracte i defensa dels drets humans, ha de ser una de les obligacions de tot procés educatiu.

ENTENDRE QUE ELS GRUPS JA SÓN DIVERSOS EN SI MATEIXOS: en abordar aquestes temàtiques, convé tenir en compte que els grups amb els quals treballem són ja diversos en si mateixos. Entre les persones que formen els grups ja pot haver-hi exemples de personalitats, creences, orígens, nacionalitats, cultures, religions, diversitats funcionals, identitats sexuals, maneres de viure, etc. diferents, així com exemples de processos migratoris més o menys complexos o dolorosos. Això ha de ser tingut en compte i aprofitat amb la major sensibilitat possible com a exemple i part del procés educatiu a l'hora de tractar aquestes temàtiques.

PROMOURE EXPERIÈNCIES POSITIVES DE TROBADA EN DIVERSITAT: la diversitat, per ser valorada, ha de ser una experiència viscuda. Recomanem fomentar experiències de trobada i treball conjunt entre grups diversos en els quals s'estableixin lògiques de relació veritablement horitzontals, en les quals les persones participants aporten juntes i junts a un mateix fi comú a través de l'ús de metodologies creatives. Apostar per aquesta pedagogia de la trobada té un gran efecte a l'hora de transformar les creences i els estereotips que sostenen encara posicions refractàries a la convivència.

REFERENTS, CONTINGUTS I ELEMENTS AUDIOVISUALS: recomanem posar consciència en els continguts, persones referents, autores i autors, tipus d'imatges, vídeos, etc. que utilitzem en els processos educatius, de manera que aquests reflecteixin la realitat del món en el qual vivim. Es fa necessari incloure continguts, referents, visions, realitats i material que reflecteixin la realitat, així com persones dels cinc continents de manera no estereotipada, sense que la visió occidental sigui la predominant, i que a més contribueixin a desarticular possibles creences estereotipades o racistes que continuen obstaculitzant la convivència en diversitat.

COMENCEM!

Activitats

per a 4-8 anys

INFANTIL, IR I 2N DE PRIMÀRIA

EL NOSTRE GRAN ARC DE SANT MARTÍ

Objectius

1– Reconèixer la diversitat com una riquesa i una oportunitat de creixement i aprenentatge.

2– Enfortir l'autoestima i la identitat per valorar les altres persones com a úniques i diferents, sense prejudicis, pors o competències.

Desenvolupament de l'activitat

En aquesta activitat s'abordaran les diferències i la riquesa que suposa la diversitat, a través de la confecció d'un arc de Sant Martí amb els colors amb els quals cada nen i nena s'identifiqui més.

Expliquem que recorrerem als colors per fer el nostre propi gran arc de Sant Martí, ja que des de sempre s'ha reconegut que cada color té un significat diferent i tots ells tenen el poder de provocar-nos sentiments. Per tant, descobrirem què ens diu cada color i què ens transmet, per després decidir quin és el que més ens agrada[1].

És el color del cel i del mar, per la qual cosa es relaciona amb la confiança, la saviesa, la intel·ligència, la fe i la veritat. És un color fortament lligat a la tranquil·litat i la calma. Se'l considera molt relaxant, per la qual cosa és molt bo per al nostre cos i la nostra ment.

És el color de la sang i del foc, per la qual cosa està relacionat amb la passió, el desig, l'amor, l'energia, i també amb el perill.

El vermell clar representa l'alegria, la passió, l'amor i la sensibilitat.

El vermell fosc dona energia, ànim, fúria i força de voluntat però també ira o malicia.

El rosa es relaciona amb l'amor i l'amistat.

S'identifica amb la llum del sol i s'associa amb l'alegria, la felicitat, i l'energia. Produeix calor, i dona energia a la ment i al cos.

1 Adaptat de "Los colores más comunes y su significado". *20 Minutos.* https://www.20minutos.es/noticia/4467063/0/lista-colores-comunes-significado

Proporciona equilibri.
El marró vermellós es relaciona amb la caiguda de la fulla i amb la collita.

Es relaciona amb l'energia del roig i amb la felicitat del groc. Se l'associa al sol brillant i a l'alegria, a l'emoció, a la creativitat, a l'èxit i a l'ànim. És un color que produeix sensació de calor, però a diferència del roig no és agressiu.

S'associa amb la generositat i amb deixar-se portar per les emocions. Aporta la necessitat de tranquil·litat en un món difícil, però amb un toc de misteri i emoció. El morat o violeta té un caràcter especial en la natura, però massa color morat podria portar al mal humor.

Està relacionat amb el poder, l'elegància i el misteri. També se l'associa amb la por i el desconegut. Així mateix, representa poder i energia.

És el gran color de la natura, el més relaxant per als ulls, i pot ajudar a millorar la vista. Aporta harmonia, creixement, frescor i esperança. En el passat se li atribuïa el poder de la curació. Té una forta relació amb la seguretat.

El verd aigua està relacionat amb la protecció.

El verd oliva és el color de la pau.

Es relaciona amb la llum, la neu i la llet, per això té un significat de tendresa, dolçor i neteja.

ENS COMPROMETEM AMB LA INTERCULTURALITAT

Per acabar, col·loquem el mural de l'arc de Sant Martí en un lloc visible de l'aula o del centre. D'aquesta manera, podem compartir la nostra reflexió amb altres classes, les famílies i altres persones de la comunitat educativa.

També podem exposar el significat dels colors i replicar l'activitat, posant un mural en un espai comú del centre, perquè totes les persones que vulguin participin de la construcció d'un gran arc de Sant Martí, en el qual es valori **la gran diversitat que som capaços de construir entre totes les persones.**

VULL CONÈIXER-ME, VULL CONÈIXER-TE

Objectius

1– Identificar la diversitat com un tret inherent als éssers humans.

2– Valorar l'aportació de la diversitat en els grups.

Desenvolupament de l'activitat

Aquest joc servirà perquè els nens i les nenes es reconeguin com a persones diferents i es valorin com a pertanyents a un grup.

En primer lloc, entregarem a cada participant una còpia de l'Annex 1 (pàgina 89). Els demanarem que es moguin lliurement pel grup buscant algú que tingui la característica que s'indica en cada frase i que escriguin, almenys, un nom per a cadascuna.

Així, podem adonar-nos de la varietat de situacions, gustos i trets que té cada persona.

A continuació, els convidem a pensar en cadascun dels companys i de les companyes, i a ressaltar el que més ens agrada de cadascun d'ells i elles. Després, es tria una persona i, per torns, la resta del grup va dient allò que valora i li agrada més d'ella. Continuem fins que cadascú hagi escoltat el que les altres persones pensen d'ell o ella. Al final, preguntem als nens i nenes:

– Com us heu sentit?

– Heu après coses sobre com us veuen les altres persones del grup?

– El que us han dit us ha ajudat a conèixer-vos més?

– Quins aspectes us agraden dels vostres companys i companyes?

– Què valoreu de vosaltres mateixes/mateixos?

– Què valoreu de les altres persones?

– Què tenim en comú i què és diferent pel que fa als gustos, manera de ser, etc., de la resta de les nostres companyes i companys?

ENS COMPROMETEM AMB LA INTERCULTURALITAT

Finalment, acabem amb **un gran aplaudiment** amb el qual ens felicitem i agraïm per tot el que som i ens aportem els uns als altres.

Per ser conscients del valor de la diversitat, ens comprometem a identificar en altres persones que ens envolten tant els aspectes comuns com els diferents respecte dels que tenim nosaltres mateixos, i a agrair-los per això. **Perquè la diferència ens enriqueix!**

LA MÚSICA CONNECTA EL MÓN

Objectius

1– Valorar la riquesa i la complementarietat que suposen les diferències.

2– Descobrir que la pau requereix la participació i l'aportació de tots i totes.

Desenvolupament de l'activitat

Amb aquesta dinàmica volem que els nens i les nenes vegin que ser diferent dels altres no impedeix que puguem col·laborar tots i totes junts i gaudir d'una cosa meravellosa com, en aquest cas, la música.

Disposem de dibuixos de quatre instruments musicals de diferents cultures. Per exemple, piano, trompeta, saxòfon i guitarra. Enganxarem un dibuix a l'esquena de cada persona sense que sàpiga quin se li ha enganxat.

A la primera part de la dinàmica, posarem música *jazz* en un reproductor. Aquestes són algunes recomanacions2[2]:

* *New Orleans* (All Stars Jazz Band)

* *Flying Home* (Lionel Hampton)

* *Moanin* (Art Blakey and the Jazz Messengers)

Els demanem que caminin per l'espai de la classe de manera desordenada, sense mirar-se, pensatius, mirant cap al terra.

Quan pari la música, els demanem que s'aturin al lloc on són, immòbils, amb els ulls tancats, i tornem a posar la música durant mig minut perquè en sentin la melodia. Els convidem a adonar-se dels sentiments que els provoca la música: alegria, força, tristesa, entusiasme, etc.

A continuació, tornem a posar la música i aquesta vegada podran mirar-se, reconèixer-se i agrupar-se amb els qui tinguin els mateixos instruments que elles i ells. Per a això, necessitaran l'ajuda de la resta de participants, ja que no poden veure's la pròpia esquena i no saben quin instrument els ha tocat.

Els expliquem que són els i les altres els qui ens ajudaran a descobrir l'instrument que som, i que haurem de col·laborar tots i totes perquè tothom pugui trobar el seu grup.

Una cop estiguin agrupats per instruments, cada grup podrà deixar-se portar per la música i fer mímica per imitar que estan tocant l'instrument, reconeixent el sentiment i el que la música els provoca, mirant com es mouen la resta dels instruments...

Els convidem a gaudir de la música junts i juntes, siguin l'instrument que siguin.

Finalment, la persona dinamitzadora repassarà amb el grup tota l'activitat que han fet. Els demanarem que expressin, aquesta vegada amb paraules, què han sentit al llarg de la dinàmica, tant quan estaven individualment amb els ulls tancats com quan s'han ajudat entre tots i han actuat com a grup.

Formularem les següents preguntes perquè prenguin consciència de la necessitat que tenim els uns dels altres per trobar el nostre lloc:

– Com ens sentíem al principi, quan cada persona estava centrada només en si mateixa?

– Com ens hem sentit en la segona part, quan podíem mirar-nos?

– Què ha passat quan ens han posat el dibuix al darrere i ens han dit que ens agrupéssim?

– Com hem aconseguit agrupar-nos? Què ha estat necessari?

– Sabeu com es diu el gènere musical de la peça que hem escoltat? Hi ha una melodia principal i cadascú, segons el seu instrument, hi participa i aporta el so que neix de la seva pròpia manera de ser.

ENS COMPROMETEM AMB LA INTERCULTURALITAT

Cada grup instrumental formarà una figura escultòrica que representi la interdependència del grup. Per exemple, poden **formar una cadena humana** amb els cossos o col·locar-se en cercle entrellaçant els braços. També poden fer servir pintures de cara i de mans per caracteritzar-se.

Per acabar, farem una foto de la figura formada per tot el grup, que quedarà a la classe com a record del dia.

2 *New Orleans* (All Stars Jazz Band). https://youtu.be/qXsKHoRqg0g
Flying Home (Lionel Hampton). https://youtu.be/Wj3asuD2ILw
Moanin (Art Blakey and the Jazz Messengers). https://youtu.be/8TdY6iqV2k0

LES ARRELS

Objectius

1– Fomentar actituds de respecte i valoració cap a altres cultures.

2– Reflexionar sobre els nostres propis orígens i el fet que totes les persones som migrants.

3– Afavorir l'expressió oral i l'actitud d'escolta.

Desenvolupament de l'activitat

Amb aquesta activitat ens proposarem que cada nen i nena descobreixi les seves pròpies arrels, i els farem veure que tots i totes som una mescla de diferents costums i procedències.

Expliquem el següent conte al grup de participants. Per fer-ho més animat, els nens i les nenes podran imitar alguns sons (el cotxe, els micos, els ocells, l'arbre, el vent...). A més, a mesura que narrem la història, podem assenyalar al mapamundi els llocs que van sortint.

El gran arbre

Aquesta és la història d'un grandíssim arbre que vivia a la regió dels Grans Llacs, al Canadà. Era un arbre que tenia un tronc tan gran que hi havien fet un túnel perquè hi poguessin passar els cotxes.

Un bon dia, una senyora que passava per allà es va quedar tan fascinada amb el gran arbre que s'hi va acostar i li va dir:

—Escolta, gran arbre, vindries a casa meva al Brasil? Allà, a la selva de l'Amazònia, necessitem arbres tan grans com tu.

El gran arbre es va inclinar i li va dir amb veu molt ronca:

—Soc massa gran per anar dins del teu petit cotxe; a més, vius molt lluny i jo soc vell i estic cansat. De totes maneres, conec algú que podria venir amb tu —i va assenyalar un petit arbre que hi havia a prop—. És el meu fill, sang de la meva sang. Encara és molt jove i necessita un bon lloc per créixer—deia el gran arbre—. Aquí hi ha molts arbres. Si t'hi fixes, quasi tot és ombra i li costarà molt aconseguir la llum. Només si promets cuidar-lo com un fill podràs emportar-te'l.

Va ser d'aquesta manera com aquella senyora va trasplantar el petit arbre, fill del gran arbre, i el va portar a casa seva al Brasil.

Quan van arribar, el va plantar a la selva de l'Amazònia al costat d'altres arbres, i aquell petit arbre va anar creixent i creixent. A poc a poc, les seves branques es van anar fent fortes i s'hi penjaven i hi joguinejaven els micos i també els ocells.

Amb el temps, aquell petit arbre es va convertir en un gran arbre del qual ja es desprenien llavors, que més tard donarien noves vides.

Un bon dia, un ocell que passejava per allà distretament es va emportar, sense adonar-se'n, una llavor de l'arbre. L'ocell va volar i va volar juntament amb altres ocells, va creuar el mar i va arribar a Espanya, on la llavor va relliscar i va caure als boscos d'Astúries.

Aquella petita llavor, amb el pas del temps, es va convertir en un arbre adult, i com que se sentia sol, perquè no hi havia cap arbre de la seva família a prop, es va fer amic del vent. D'aquesta manera va poder comunicar-se amb el seu pare, que estava a la selva de l'Amazònia, i amb el seu avi, que vivia a prop dels Grans Llacs, al Canadà, i així va ser com van estar sempre connectats malgrat la distància.

En acabar la història, direm al grup: Sabeu qui m'ha explicat aquesta història? Me l'ha explicada l'arbre que viu a Astúries. Un dia jo era allà, passejant per un bosc, i em vaig fixar en un gran arbre. Li vaig preguntar com es deia i on havia nascut, i llavors ell em va explicar aquesta història. A més, em va dir que cada vegada que un nen o una nena sentís aquesta història, hauria de preguntar als seus pares, avis, oncles... a quin lloc van néixer i els costums d'aquell lloc.

Motivarem els infants perquè cadascú entrevisti la seva família. Entre tots i totes poden proposar possibles preguntes que poden fer als seus familiars.

A la següent sessió poden portar a classe fotos de la seva família o un dibuix. Es pot fer servir el mapamundi per situar els llocs que esmenten i les històries de viatges i migracions que hi ha a les famílies de les i els integrants del grup.

ENS COMPROMETEM AMB LA INTERCULTURALITAT

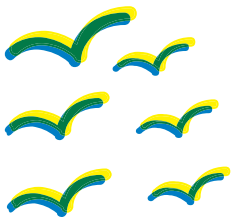

Per posar en comú les arrels de tot el grup, podem organitzar una reunió amb les famílies en les quals expliquin les seves pròpies històries, o posin en comú la música, el menjar típic, les tradicions, etc., de cada lloc d'origen o de trànsit.

En un mural titulat **"Les nostres arrels"** dibuixarem un mapamundi, assenyalarem els diferents llocs i reflectirem les qüestions compartides per cada persona, de manera que ens adonem que totes i tots som migrants.

EL VIATGE DE TERESINA

Objectius

1– Acostar el grup al concepte de mobilitat forçada.

2– Reflexionar sobre les causes de la mobilitat forçada i empatitzar amb les seves conseqüències, ressaltant la importància de la creació d'una cultura d'acollida.

3– Promoure que les persones participants s'identifiquin com a constructores d'una cultura d'acollida als seus entorns.

Desenvolupament de l'activitat

Comencem la sessió explicant al grup que parlarem sobre mobilitat forçada: sobre nens, nenes i famílies que es mouen, es desplacen de les seves llars i dels seus països de naixement. Per començar a aproximar-nos a aquest tema, preguntem al grup:

– Us agrada viatjar?

– Quin és l'últim viatge que recordeu haver fet?

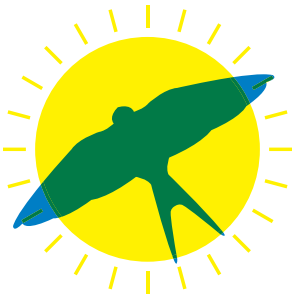
Recollim les seves respostes i els expliquem que els éssers humans som éssers migrants: des de l'inici de la història ens hem traslladat a diferents llocs per motius diversos.

Debatem sobre les següents preguntes:

– Quines raons creieu que hi ha per viatjar?

– Quan viatgem, com ens agrada que ens rebin als llocs als quals arribem?

Per reflexionar sobre aquesta realitat, reunim el grup en rotllana i llegim la història de *Teresina l'oreneta.*

La Teresina era una petita oreneta que vivia amb la seva família en un bonic bosc. Tenia pocs mesos i sempre havia viscut a l'època d'estiu: una època estupenda, en la qual el clima era agradable i totes les orenetes vivien molt felices i alegres gaudint als arbres sota els raigs del sol. Tot i això, a poc a poc els dies van anar escurçant-se i va començar a arribar el fred. El clima va canviar i van començar a arribar rumors que aquell bosc ja no era tan segur. Les orenetes anaven i venien d'arbre en arbre i la Teresina va sentir que estaven a punt de marxar.

—No podem seguir aquí. Hem de buscar un lloc més segur —van dir les orenetes més grans. La Teresina estava espantada. No volia deixar el seu bosc ni la seva escola a l'arbre. Ni tan sols sabia cap a on anirien ni què hi hauria en arribar. Trista, va emprendre el vol amb la seva família. Van volar i volar durant mesos, travessant ràfegues de vent, passant fred i carregant el pes dels seus equipatges.

Tot i que sempre havia estat aventurera, la por era més poderosa que la curiositat. "Com serà el nou bosc?", pensava. Tancava els ulls molt fort, desitjant que en arribar trobessin altres orenetes tan simpàtiques com les que hi havia al seu bosc. Un dia, van arribar en una bonica clariana on un grup d'orenetes menjava entre els arbres. Hi van baixar i, per sorpresa seva, van ser rebudes amb alegria.

Les orenetes que hi vivien van curar les seves ales adolorides, van compartir amb elles el seu menjar i els van ensenyar el seu bonic arbre-escola. Allà, en ser tocada pel primer raig de sol després de mesos, la Teresina es va sentir feliç i va saber que havia arribat l'estiu i que ella i la seva família estaven de nou a casa.

Preguntem:

– Què us ha semblat el conte? Com se sentia la Teresina davant del viatge?

Expliquem al grup que **el 2019 hi havia al món 272 milions de persones migrants.** Els éssers humans migrem per moltes raons, algunes de les quals no són voluntàries.

Els conflictes bèl·lics, els desastres climàtics o la violència forcen milions de nens, nenes i famílies a desplaçar-se, i a emprendre viatges com el de la protagonista del conte.

A continuació, preguntem:

– Com ens agradaria que ens acollissin en aquesta situació?

– Quin paper van tenir les orenetes i l'escola del nou bosc en la història de la Teresina?

– Ens agradaria ser com aquestes orenetes per a altres persones?

– Què podem fer perquè això succeeixi?

ENS COMPROMETEM AMB LA INTERCULTURALITAT

Veiem en grup el vídeo *L'educació va obrir el món de la Mireille*[3].

Després, entre tots i totes decorarem un gran cartell en el qual escriurem **"Creem cultura d'acollida".** Proposem a cada participant que dibuixi la silueta d'una petjada, que col·locarem al terra i guiarà el camí cap al cartell que hem dibuixat.

Per acabar l'activitat, els i les participants recorreran les seves pròpies petjades i, en arribar al cartell, cridaran "Creem cultura d'acollida!", fet que simbolitzarà el seu compromís amb aquesta realitat.

EL VIATGE DE LES TORTUGUES

Objectius

1– Acostar-se a la realitat de les migracions forçades i conèixer les seves diferents causes.

2– Prendre consciència de la importància de crear entorns que acullen i inclouen totes les persones.

3– Identificar-nos com a constructores i constructors d'una cultura d'acollida.

Desenvolupament de l'activitat

Comencem l'activitat plantejant les següents preguntes al grup:

- Us agrada viatjar?
- Quan feu un viatge, amb qui hi aneu?
- Quines coses poseu sempre a la maleta quan marxeu de viatge?
- Què significa migrar?
- Qui migra?

3 *L'educació va obrir el món de la Mireille.* Campanya *La llum de les nenes.* Fundació Entrecultures. https://youtu.be/YQAOazGYeBs

Projectem el vídeo *4 paraules per obrir el món*[4] per posar en context el grup sobre la temàtica que treballarem.

Després de mirar-lo, preguntem:

– Quines són les paraules per obrir el món?

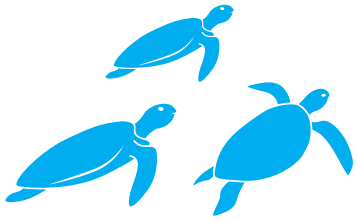
– Com podem acollir nosaltres a nenes i nens que venen d'altres llocs del món?

A continuació, fem una petita explicació sobre les migracions forçades.

Els éssers humans sempre ens hem mogut d'un lloc a un altre per diferents motius: crear la nostra llar, buscar una nova feina, reunir-nos amb familiars, etc. Som éssers migrants, alguns cops per raons voluntàries i altres de manera forçada. L'any 2021 hi havia 79,5 milions5 de persones al món que s'havien vist obligades a marxar dels seus llocs d'origen, de les seves llars. Algunes de les causes són els conflictes armats, els desastres naturals, el canvi climàtic, la violència o les desigualtats, que forcen milions de persones a desplaçar-se, fent llargs viatges.

Aquesta situació afecta de manera específica les dones i les nenes, que moltes vegades són les principals víctimes d'aquests conflictes i les que pateixen, per una qüestió de desigualtat de gènere, una situació de més desprotecció en migrar o desplaçar-se.

A continuació, llegim el conte *El viatge de les tortugues.*

Hi havia una vegada una tortuga que vivia feliç amb la seva família a l'Atlàntic. La Maia vivia en la que per a ella era la cova més bonica i acollidora de tot l'oceà. Era una tortuga feliç, sempre envoltada de la seva família, amigues i amics, que vivia en un lloc on podia jugar i nadar sense límits.

No obstant això, de sobte, la vida de la Maia va canviar completament. A poc a poc l'oceà es va anar omplint de deixalles, fins a formar muntanyes immenses de plàstic i materials que els éssers humans usaven a la terra. Un dia, un vaixell que navegava per la superfície va llançar al fons del mar unes xarxes grans que van començar a destruir tot el que formava part de l'ecosistema de l'oceà, i s'emportaven tots els éssers vius que hi vivien. La Maia estava molt espantada, igual que les altres tortugues. Ningú no entenia què estava passant.

Els dies van passar, i llavors tots els animals de la comunitat van haver de prendre la decisió de marxar d'aquell lloc i emprendre un llarg viatge a la recerca d'un lloc segur on viure. Cap d'ells no volia abandonar aquell lloc tan especial, però ara no els quedava res; els éssers humans els havien forçat a marxar d'allà.

En aquell moment, la família de la Maia va començar a preparar el seu gran viatge. Seria un viatge molt llarg, però només podrien carregar el menjar d'un parell de dies, ja que no podien portar massa pes a sobre. A més, el Mateu, el germà petit de la Maia, acabava de néixer feia tan sols un parell de dies i encara no sabia nedar bé. Però la situació el va obligar a aprendre'n ràpid i a posar-se fort per poder emprendre un viatge de diverses setmanes.

Van nedar durant dies fins que, per fi, van arribar al lloc que buscaven.

4 *4 paraules per obrir el món.* Fundació Entrecultures i SJR. https://youtu.be/p2-fWkFn9c4
5 *2010-2019: Una década de desplazamientos forzados.* Fundació Entrecultures, 2020. https://drive.google.com/file/d/1iqeXTD2N8xR7Gxlerhv2LR12wQBosJit/view

La Maia es va quedar impressionada quan va veure aquella diversitat de llocs per dormir i jugar, i es va imaginar com seria la seva nova casa. No obstant això, per sorpresa seva, en arribar, moltes d'aquelles coves estaven ja ocupades per tortugues molt diferents a les de la seva família. Malgrat tot, la família de la Maia va ser rebuda amb molt d'afecte, i tots els animals d'aquell nou lloc els van ajudar a construir la seva nova casa.

Ara la Maia és feliç a la seva nova llar. Cada dia somia amb un món en el qual cap família no hagi de marxar de casa seva perquè deixa de ser habitable, i en el qual tots els animals i persones del món puguin conviure en diversitat i respecte.

Un cop llegit el conte, proposem les preguntes següents:

– Com es va sentir la Maia quan va haver d'abandonar casa seva? Per què va haver de fer-ho?

– Com creieu que es va sentir?

– Quin paper van fer la resta dels animals que vivien al lloc al qual van arribar la Maia i la seva família?

– Quin somni té la Maia per al món en el qual viu?

Reflexionem amb el grup si la situació que viu la Maia només passa en aquest conte o si també passa a nenes, nens, joves i persones adultes de tot el món.

– Com ens agradaria ser acollides i acollits en cas que haguéssim de migrar?

– Com acolliríem la Maia i la seva comunitat de tortugues marines?

– Com podem acollir nosaltres a persones que migren i arriben als nostres entorns?

ENS COMPROMETEM AMB LA INTERCULTURALITAT

Per acabar l'activitat, proposem fer una o dues propostes per aterrar el que han après i fer una creació de manera conjunta.

* Fer un dibuix amb el somni que té la Maia per al món quan arriba a la seva nova llar. Una vegada acabats els dibuixos, crear un mural amb tots ells. Una proposta de títol per al mural pot ser: "Som creadores i creadors d'un món d'acollida".

* Escriure dins de la silueta d'una tortuga quin desig tenen elles i ells perquè totes les persones i éssers vius del món, d'igual manera i sense importar d'on vinguin, se sentin acollides i acollits allà on vagin. Un cop acabat, es pot crear un mural amb totes les tortugues i els seus respectius desitjos. Una proposta de títol per al mural pot ser: **"Som creadores i creadors d'un món d'acollida".**

L'ESCOLA ÉS EL NOSTRE REFUGI

Objectius

1– Promoure la reflexió sobre la importància del dret a l'educació.

2– Conèixer l'impacte que es produeix en l'educació quan hi ha contextos d'emergència humanitària i crisi sanitària com l'ocasionada per la COVID-19.

3– Identificar com podem protegir el dret a l'educació i comprometre'ns en la seva defensa.

Desenvolupament de l'activitat

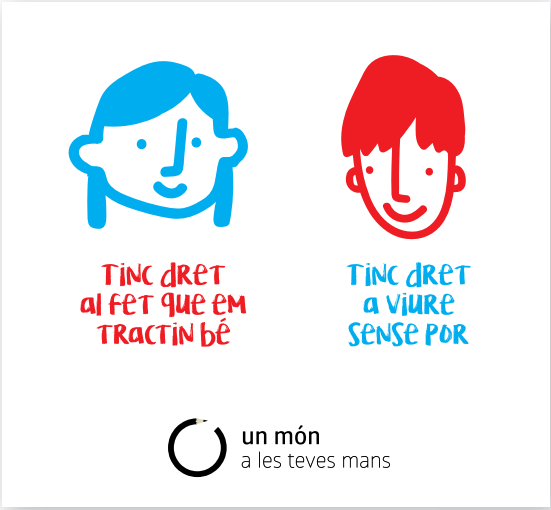
Comencem l'activitat animant els i les participants a elaborar una llista amb els drets que creuen que tenen totes les nenes i nens del món. Els demanem que enumerin els diferents drets que els vinguin a la ment i els apuntem en un lloc visible.

Es pot utilitzar l'adaptació de la *Convenció dels Drets de l'Infant*[6] per contrastar la seva llista, comprovar si n'hi ha algun que sobra o algun que falta i debatre-ho amb elles i ells. A continuació, els expliquem que tots aquests drets els protegeixen i són garanties per tenir una infància i un desenvolupament plens i feliços, i que han de tenir la seguretat de poder exercir-los.

Entre tots n'hi ha un de molt especial, recollit a l'article 28 de la Convenció. **Un dret clau per a l'exercici de tots els altres, que ens permet relacionar-nos amb altres persones, conèixer nous amics i amigues, aprendre moltes coses noves, desenvolupar-nos en un lloc segur i participar-hi cada dia.** Sabrien dir quin és? Promovem que puguin endevinar-ho, donant-los noves pistes si és necessari, fins que arribin a la resposta: el dret a l'educació. Aquest dret és molt important perquè ens permet gaudir de molts altres drets, relacionar-nos amb altres persones, aprendre a participar en la nostra societat i construir el nostre present i futur.

Pensem ara en la nostra escola.

– Quins elements la caracteritzen? Quins elements creuen que han de ser presents en totes les escoles del món?

Les escoles han de ser espais de pau, de trobada, de creativitat, d'aprenentatge i de seguretat. Anirem veient els elements d'un en un.

Per a això, utilitzarem l'Annex 2 (pàgina 90), en el qual trobem una sèrie de dibuixos. Cadascun representa un element que ha de caracteritzar les escoles.

Anirem mostrant-los els dibuixos d'un en un, i hauran d'endevinar què representa cadascun. Quan ho endevinin, hauran d'explicar un record positiu que hagin viscut a la seva escola i que estigui associat a aquell concepte. Repetim la dinàmica fins que hagin endevinat el que representa cada dibuix.

6 *Convenció dels Drets de l'Infant adaptada per a 6-8 anys.* Plataforma d'infància. https://plataformadeinfancia.org/derechos-de-infancia/la-convencion-de-los-derechos-de-la-infancia/convencion-derechos-del-nino-adaptada-6-a-8-anos/

A continuació, donem algunes pistes per a cada dibuix:

1. Llibres = Aprenentatge

A l'escola aprenem nous coneixements, adquirim altres punts de vista i coneixem una infinitat de coses noves.

2. Dues persones parlant amb un entrepà al mig = Amistat

A l'escola coneixem a companys i companyes i fem amistats amb les quals aprenem a créixer en companyia.

3. Silueta d'un nen i una nena amb un colom de la pau al mig = Pau, convivència

A l'escola aprenem a conviure amb els altres, posem en pràctica estratègies per relacionar-nos i per gestionar els conflictes que puguin sorgir de manera pacífica. Construïm pau activament.

4. Símbol d'igualtat = Igualtat entre tots i totes

A l'escola aprenem que tots i totes tenim els mateixos drets i oportunitats i, per tant, hem de ser tractats amb el mateix respecte i consideració, sense ser discriminats per motius de cap mena.

5. Nena amb la mà alçada = Participació

A l'escola aprenem a participar, a donar el nostre punt de vista, a dissenyar noves idees, a treballar i a defensar allò en què creiem.

6. Silueta de l'escola amb un cor = Protecció, seguretat, acollida

L'escola és un espai segur, que ens ofereix protecció i ens acull.

7. Pinzell pintant = Creativitat

L'escola és un espai on aprenem a crear, a deixar volar la nostra imaginació i a fer possible allò que imaginem.

8. Siluetes d'un nen creixent = Creixement, desenvolupament

En els anys que passem a l'escola creixem, ens fem grans, evolucionem i aprenem a ser millors persones.

9. Cercle en blanc

Poden representar qualsevol altra cosa que també associïn a l'escola i que no s'hagi vist en els dibuixos, o que vulguin emfatitzar o representar per si mateixos.

Veiem els dibuixos d'un en un, endevinant amb elles i ells què representen i revivint aquells records que cadascú té associats amb moments que han viscut a les seves escoles. A través d'aquest recorregut hem vist la importància de l'escola i del dret a l'educació: **tot el que representa i tot el que ens permet créixer i evolucionar.** És un element importantíssim en les nostres vides, que ens protegeix, però al qual nosaltres també hem de protegir. En situacions com l'epidèmia provocada per la COVID-19 veiem que l'exercici del dret a l'educació es veu trastocat.

Plantegem les següents preguntes i les debatem amb els i les participants:

– Què va passar amb el dret a l'educació durant la crisi sanitària ocasionada per la COVID-19?

– Com va ser aquell període per a tu?

– Com creus que ha estat per a altres nens i nenes del teu barri o de la teva mateixa escola? I per a altres nens i nenes de tot el món?

Recollim les seves respostes i hi reflexionem. Les situacions d'emergència o de crisi dificulten l'accés al dret a l'educació, la qual cosa provoca que molts nens i nenes no puguin assistir a l'escola de manera presencial durant

un temps. Si fem una volta pel món, podrem veure com milions de nens i nenes comparteixen una situació semblant: les crisis i les emergències de diferents tipus (sanitàries, conflictes armats, viatges migratoris que moltes persones es veuen forçades a emprendre, etc.) posen en risc l'accés al dret a l'educació a tot el planeta. I malgrat tot, en aquests moments l'escola és més important que mai per a totes les persones, ja que l'amistat, la protecció, la convivència, l'aprenentatge i tots els elements que hem vist que aporta l'educació són, en contextos d'emergència i crisi, més necessaris que mai.

Plantegem les següents qüestions i reflexionem sobre les seves respostes:

– Podríeu dir quines coses positives us ha aportat, malgrat les dificultats, poder continuar amb la vostra educació en moments de dificultats com l'epidèmia?

– Se us ocorren altres moments en els quals l'escola us hagi ajudat? (Per exemple, durant una malaltia llarga, o en mudar-vos a un barri nou.)

Per aquestes raons, moltes persones a tot el món treballen per garantir aquest dret, encara que sigui a través d'ordinadors, ràdios, mòbils..., de manera que l'escola continuï sent present en les nostres vides.

Milions de persones som defensores del dret a l'educació, ja sigui ideant noves maneres de fer-ho possible, investigant i vinculant-nos amb altres nens, nenes, joves i professorat de tot el món, així com aprofitant i gaudint el màxim possible totes les oportunitats educatives que se'ns ofereixen per continuar amb la nostra educació.

– Ens afegim a aquest moviment mundial?

Mirem amb els i les participants el vídeo de la campanya *Escola Refugi*[7] per poder connectar amb les vivències d'altres nens i nenes en aquesta situació a tot el món.

– Amb quins missatges es queden després de mirar-lo?

– Què els crida més l'atenció?

ENS COMPROMETEM AMB LA INTERCULTURALITAT

Proposem als i les participants fer un gest per segellar, difondre i contagiar el seu compromís amb el dret a l'educació. Per a això, utilitzarem la silueta de l'escola (Annex 3, pàgina 92), que representa els milions d'escoles que hi ha a tot el món. Podem imprimir-la i acolorir-la, o calcar-la en un paper, tela o una altra superfície que ens agradi. A continuació, escriurem a la meitat esquerra de la silueta la paraula "Escola", i a la meitat dreta, la paraula "Refugi".

El resultat serà **un símbol que representa l'escola i la seva capacitat de protegir totes les persones,** especialment en els moments difícils.

Penjarem en un lloc visible totes les escoles que hem fet com a recordatori de la importància d'actuar per protegir, gaudir i aprofitar aquest dret tan important en les nostres vides cada dia, encara amb més força en les situacions de crisi i emergència.

7 Campanya *Escola Refugi.* Fundació Entrecultures. https://www.escuelarefugio.org

Activi-tats

per a 8-12 anys

3R-6È DE PRIMÀRIA

VULL CONÈIXER-ME, VULL CONÈIXER-TE

Objectius

1– Identificar la diversitat com un tret inherent als éssers humans.

2– Valorar l'aportació de la diversitat en els grups.

Desenvolupament de l'activitat

Aquest joc servirà perquè els nens i les nenes es reconeguin com a persones diferents i es valorin com a pertanyents a un grup.

En primer lloc, entregarem a cada participant una còpia de l'Annex 1 (pàgina 89). Els demanarem que es moguin lliurement pel grup buscant algú que tingui la característica que s'indica a cada frase i que escriguin, almenys, un nom per a cadascuna.

Així, podem adonar-nos de la varietat de situacions, gustos i trets que té cada persona.

A continuació, els convidem a pensar en cadascun dels companys i de les companyes, i a ressaltar el que més els agrada de cadascun d'ells i elles. Després, es tria una persona i, per torns, la resta del grup va dient allò que valora i li agrada més d'ella. Continuem fins que cada persona hagi escoltat el que la resta pensen d'ella.

Al final, preguntem als nens i nenes:

– Com us heu sentit?

– Heu après coses sobre com us veuen les persones del grup?

– El que us han dit us ha ajudat a conèixer-vos més?

– Quins aspectes us agraden dels vostres companys i companyes?

– Què valoreu de vosaltres mateixes/mateixos?

– Què valoreu de les altres persones?

– Què tenim en comú i què és diferent pel que fa als gustos, manera de ser, etc., en relació amb la resta de les nostres companyes i companys?

ENS COMPROMETEM AMB LA INTERCULTURALITAT

Finalment, acabem amb **un aplaudiment** amb el qual ens felicitem i agraïm per tot el que som i ens aportem uns als altres.

Per ser conscients del valor de la diversitat, ens comprometem a identificar en altres persones que ens envolten aspectes tant comuns com diferents dels que tenim nosaltres mateixos, i agrair-los per això. **Perquè la diferència ens enriqueix!**

TU+JO= NOSALTRES

Objectius

1– Aprendre que hi ha diverses cultures al món i adoptar una actitud de respecte cap a elles.

2– Experimentar la importància de ser tractats amb igualtat independentment de la nostra cultura i tradicions.

3– Reflexionar sobre com ens relacionem amb les persones que són diferents de nosaltres.

Desenvolupament de l'activitat

Comencem dividint al grup per la meitat: una meitat es posarà davant de l'altra, de manera que vegin perspectives diferents de la sala on estan. Els diem que hauran de construir "la veritat" sobre la sala, descrivint exhaustivament el que veuen.

Ho faran per torns. Primer una persona completa "la seva veritat sobre la sala" (per exemple: veig la pissarra, la porta d'entrada, etc.) i a continuació l'altra persona descriurà el que veu (per exemple, veig la part de darrere de la classe, veig tantes motxilles, tants llibres, etc.).

Quan acabi la segona persona, comentem les respostes en assemblea:

– Què ha passat amb la "primera veritat sobre la sala"? Era completa?

– I què ha passat amb la "segona veritat"?

– Ens faríem una idea completa de la sala només amb una part? Tenien raó totes dues parts? Eren veritat totes dues visions?

Se'ls explica que passa alguna cosa semblant amb les cultures i els països on vivim, perquè ens fan mirar el món des d'una certa perspectiva.

Com ha succeït en la dinàmica, a través del diàleg podem créixer i tenir una veritat més completa, una visió més àmplia del món.

A continuació, els demanem que es posin en parelles i entreguem a cadascuna l'Annex 4 (pàgina 93). A cada cercle escriuran les qualitats d'un dels membres de la parella. Després, escriuran a l'espai "nosaltres" la suma de totes les qualitats.

A continuació, comentem en assemblea:

– Què us sembla el resultat?

– Enumereu accions en les quals la suma de diferents qualitats ens hagi fet aconseguir millors resultats (entenent també com a resultats l'alegria, la felicitat, etc.)

Proposem mirar el vídeo *La diversitat ens fa créixer*[8]. A continuació, els proposarem que elaborin unes banderetes de la diversitat com les de l'Annex 5 (pàgina 94). Donem a cada persona un triangle perquè el retalli, el dissenyi i l'acoloreixi. Cada bandereta representarà una persona de la classe, i cada persona s'hi representarà a si mateixa, triant la seva qualitat més important (per exemple: alegria, sinceritat, etc.).

Quan cada persona hagi dissenyat la seva bandera, s'uniran totes amb fil de pescar o se subjectaran amb pinces a un cordó, i es penjaran a la classe per tenir present la riquesa de la diversitat.

ENS COMPROMETEM AMB LA INTERCULTURALITAT

Per acabar, els proposarem que elaborin un llistat de cinc coses que puguin fer relacionades amb la diversitat cultural i amb el lema **"Dialogar per créixer".** A més, els demanarem que es comprometin com a grup a dur a terme aquestes cinc accions al llarg del curs.

Alguns exemples d'accions poden ser: mirar alguna pel·lícula d'una altra cultura, llegir contes d'altres països, identificar un membre de la família o un veí o veïna que hagi nascut en un altre lloc i que ens expliqui la seva història, fer un mural al centre...

8 *La diversitat ens fa créixer.* Fundació Entrecultures. https://youtu.be/YhEsoIeTn0g

EN MOVIMENT

Objectius

1– Promoure la reflexió sobre els conceptes “migració” i “mobilitat humana”.

2– Identificar la migració i la diversitat com a aspectes naturals de l’ésser humà i com a fonts de riquesa.

3– Estimular als i les participants perquè inicïin accions que promoguin una cultura d’acollida en els seus entorns.

Desenvolupament de l’activitat

Comencem l’activitat animant el grup a fer una pluja d’idees sobre els termes “migrant” i “mobilitat humana”.

– Quines paraules o idees sorgeixen a la vostra ment quan sentiu aquests termes?

– Quantes persones migrants creieu que hi ha al món?

Apuntem les idees que vagin sorgint en un lloc visible de la classe.

Partint de les opinions expressades, expliquem que el terme “mobilitat humana” defineix l’acció de traslladar-se geogràficament, de manera individual o col·lectiva, per diferents causes.

De totes les persones que habiten el món, 272 milions són migrants.

– Quines raons creieu que poden portar-nos a desplaçar- nos i migrar?

Per aprofundir-hi, llancem una sèrie de preguntes al grup, i animem els i les participants a reflexionar-hi:

– Quants viatges heu fet al llarg de la vostra vida?

– Per quins motius vau viatjar?

– En la vostra pròpia família, hi ha persones que han migrat o que tenen intenció de migrar?

– Vosaltres, els vostres avis/es, pares, mares, oncles/ties, germans/es van néixer en altres països, o han viscut en altres llocs al llarg de la seva vida? Sabeu les raons per les quals es van traslladar?

– Vosaltres quins somnis teniu per quan sigueu grans? Impliquen traslladar-se a un altre lloc?

– Us agradaria visitar i conèixer altres llocs?

Cada participant reflexiona sobre aquestes preguntes i, per parelles, comparteix les seves respostes amb un company o companya.

Posteriorment, analitzem en gran grup les conclusions a les quals han arribat. Expliquem que les persones, tal com succeeix amb altres éssers vius, som migrants.

El desplaçament a altres llocs per diferents causes ha estat una constant al llarg de la història. Alguns desplaçaments són voluntaris (desig de viatjar, visitar, treballar o buscar oportunitats en altres llocs, etc.) i altres són forçosos (persecucions, discriminació, conflictes, degradació ambiental, escassetat econòmica, etc.).

Tenint en compte aquests fets i la nostra naturalesa com a éssers migrants, plantegem les següents qüestions:

– Com ens agradaria ser rebuts en els nostres viatges?

– Com volem acollir les persones que arriben?

Una opció és fomentar una cultura d'acollida en la qual siguem capaços de rebre la diversitat i la riquesa que poden aportar les persones que viuen i es desplacen cap als nostres entorns. El moviment, a més de ser una cosa natural, construeix ciutadania i aporta riquesa i diversitat.

– Com podríem començar?

– Què podem fer?

ENS COMPROMETEM AMB LA INTERCULTURALITAT

Proposem al grup llançar al món un missatge per **promoure l'acollida i la convivència.** Cada participant es convertirà en un agent de promoció de la cultura d'acollida en el seu entorn.

Per a això, cada persona dibuixarà la silueta d'un ocell en un full de paper, dins de la qual escriurà un missatge positiu sobre convivència i acollida. Els missatges poden col·locar-se en un espai visible del centre educatiu, de manera que promoguin que el centre es converteixi en un espai d'acollida.

Una altra opció és demanar-los que els distribueixin entre persones del seu entorn, de manera que inicïïn una cadena entre la resta dels seus companys/es, familiars, veïns/es, etc., en la qual ells i elles també hauran de passar, al seu torn, el missatge rebut a altres persones. Fins a on podríem arribar?

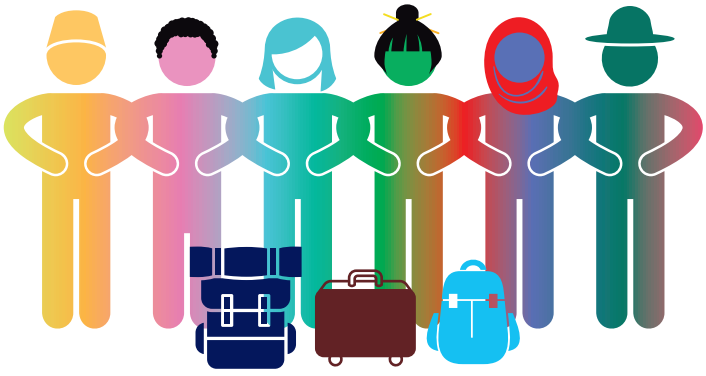
M'ACULLS?

Objectius

1– Acostar el grup al concepte de mobilitat forçada.

2– Reflexionar sobre les causes de la mobilitat forçada i empatitzar amb les seves conseqüències, i ressaltar la importància de la creació d'una cultura d'acollida.

3– Promoure que els i les participants s'identifiquin com a constructors i constructores de cultura d'acollida als seus entorns.

DESENVOLUPAMENT DE L'ACTIVITAT

Comencem l'activitat explicant al grup que parlarem sobre mobilitat forçada: sobre nens, nenes i famílies que es mouen, es desplacen de les seves llars i dels seus països de naixement.

Expliquem que al llarg de la història ens hem desplaçat dels nostres llocs de naixement per diferents motius.

No obstant això, els viatges que fem poden ser per motius voluntaris i agradables o per motius forçosos. Avui en dia, situacions com els desastres naturals o els conflictes armats estan obligant milions de persones a desplaçar-se de les seves llars per sobreviure. Aquesta situació afecta especialment les dones i les nenes, exposades a situacions de violència i desigualtat.

– Us imagineu haver d'abandonar les nostres llars? Com creieu que us sentiríeu?

– Com us agradaria ser rebuts i rebudes al lloc al qual us desplacéssiu?

Reflexionem en grup sobre aquesta última pregunta i fem una dinàmica d'empatia. Triarem a l'atzar tres membres del grup, que sortiran de la classe uns minuts. Dividim la resta de la classe en tres grups, cadascun dels quals haurà de fer una activitat, a la qual s'incorporarà una de les persones voluntàries que estaven fora de la classe.

El grup 1 tindrà la directriu d'excloure activament la persona que arribi a l'activitat, sense explicar-li en què consisteix ni deixar-la que hi participi.

El grup 2 haurà d'ignorar-la. I el grup 3 haurà de fer que se senti acollida, aturant-se a explicar-li l'activitat i convidant-la a participar-hi activament. Les persones voluntàries passaran pels tres grups durant dos minuts a cadascun.

En acabar, s'obrirà un debat grupal.

– Com s'han sentit les persones voluntàries? I els diferents grups?

– Quina diferència hi ha entre acollir i no acollir?

– Davant la situació de mobilitat forçada de la qual estem parlant hui, quin dels tres models ens agradaria fomentar com a grup?

Per contextualitzar aquesta situació, veiem el vídeo *L'educació va obrir el món de la Mireille*[9], en el qual Mireille Twayigira narra el seu propi viatge migratori.

– Com hem vist que afecta aquesta situació als nenes i els joves a tot el món?

– Quina importància va tenir per la Mireille i el seu futur l'educació i l'acollida al país al qual es va desplaçar?

– Com ens agradaria acollir i ser acollits/des?

– Podem nosaltres ser agents de promoció de cultura d'acollida als nostres entorns?

ENS COMPROMETEM AMB LA INTERCULTURALITAT

Farem una pluja d'idees amb el grup sobre accions que podem fer per promoure la cultura d'acollida en els nostres entorns. Entre tots i totes decorarem un gran cartell en el qual escriurem **"Creem cultura d'acollida".**

Proposem a cada participant que dibuixi la silueta d'una petjada utilitzant la seva pròpia plantilla. Dins de la petjada escriurà o dibuixarà una de les accions identificades, i es comprometrà a dur-la a terme. Les petjades de tots i totes es col·locaran al terra i guiaran el camí cap al cartell que hem dibuixat, que estarà situat en un lloc representatiu del centre.

Per acabar l'activitat, els i les participants recorreran les seves pròpies petjades i, en arribar al cartell, cridaran "Creem cultura d'acollida!", fet que simbolitzarà el seu compromís amb aquesta realitat i que convidarà altres companys i companyes a recórrer aquest mateix camí amb ells i elles.

9 *L'educació va obrir el món de la Mireille.* Campanya *La llum de les nenes.* Fundació Entrecultures. https://youtu.be/YQAOazGYeBs

SOM MIGRANTS

Objectius

1– Descobrir que hi ha persones que han de deixar casa seva a la recerca d'un altre futur.

2– Prendre consciència que totes les persones som o podem arribar a ser migrants.

Desenvolupament de l'activitat

Comencem l'activitat explicant que al món hi ha moltíssimes persones que cada dia deixen casa seva i tot el que coneixen per poder viure millor en altres llocs.

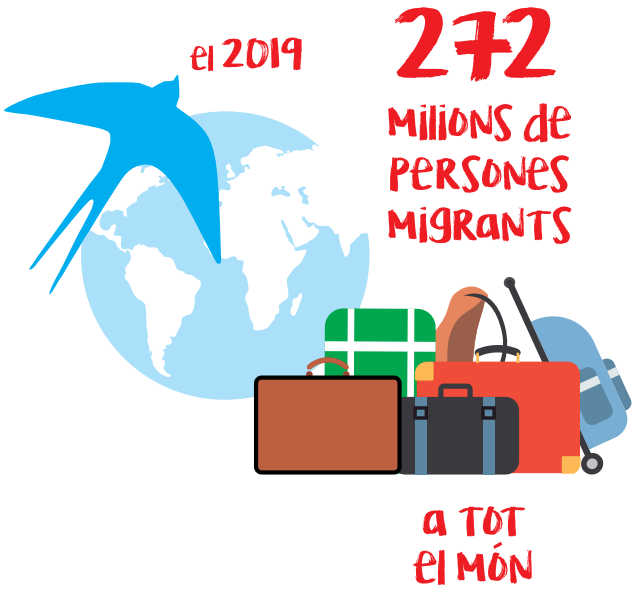
Les persones, des que existim, ens hem mogut pel món a la recerca de la nostra felicitat i la dels nostres éssers estimats. L'ésser humà és migrant des que els nostres primers avantpassats es van dispersar per tot el planeta.

El 2019 hi havia 272 milions de persones migrants a tot el món i moltes d'elles travessaven situacions molt difícils. Els animem a adonar-se del que podem aprendre en compartir amb persones de diferents llocs.

Els proposem un joc. Els demanem que es divideixin en grups d'unes cinc persones. Tindran una fitxa per persona i un dau i un tauler de joc a cada grup (vegeu l'Annex 6, pàgina 95).

Cada casella del tauler planteja una situació o una prova que hauran de resoldre com a màxim en un minut. Cada grup controlarà el temps.

Si la persona ho resol abans que finalitzi el temps, tira el dau de nou; si no, el torn passa al següent jugador.

Una vegada acabat el joc, reflexionem en assemblea:

– Què us ha cridat més l'atenció del joc? Què heu descobert?

– Hi ha alguna cosa en els nostres comportaments i actituds que puguem canviar per millorar la convivència?

Ens comprometem amb la interculturalitat

Per acabar, farem un llistat d'actituds i accions que podem emprendre per **millorar la convivència amb persones de diferents països.**

Els demanem que escriguin en un cartell una acció a la qual es comprometen per gaudir de la riquesa que suposa tenir al nostre al voltant persones de diferents cultures i per fer que totes les persones puguin sentir-se com a casa.

Pengem aquests compromisos en algun lloc de l'aula perquè puguin quedar com a recordatori del compromís.

MIGRACIONS I MEDI AMBIENT

Objectius

1– Aproximar-nos al vincle que hi ha entre els efectes de la deterioració mediambiental i les migracions.

2– Empatitzar amb la situació que viuen les persones que es veuen obligades a deixar la seva terra.

3– Fomentar una cultura d'hospitalitat i de compromís amb la Terra.

Desenvolupament de l'activitat

Per començar l'activitat, projectarem el vídeo *Camins*[10]. En acabar, fem una ronda en la qual cada persona intentarà resumir en una sola paraula les emocions principals que li han provocat les imatges.

A continuació, obrim un diàleg a partir de la següent pregunta:

– Quines penseu que són les causes per les quals les persones decideixen abandonar el seu país?

Quan, breument, hagin aportat les seves idees, projectem el vídeo *Jo soc Terra d'acollida*[11].

De nou, farem una ronda ràpida perquè expressin les emocions que els deixa aquest altre visionat.

A continuació, es distribuiran en grups de tres o quatre persones i entregarem a cadascun la informació de l'Annex 7 (pàgina 96), que hauran d'analitzar. A les fitxes de l'Annex 8 (pàgina 97) escriuran missatges senzills que transmetin la connexió que hi ha entre les nostres accions i la deterioració del medi ambient, la situació de les persones refugiades i l'hospitalitat.

Una vegada elaborades, penjaran totes les fitxes en un lloc visible i cada grup exposarà davant el grup gran els missatges i accions que han dissenyat.

Ens comprometem amb la interculturalitat

Per acabar, **seleccionaran almenys tres accions de les propostes** de les fitxes. Com a grup, es comprometran a posar-les en marxa al llarg del curs.

Per a això, elaboraran una fitxa que especifiqui clarament quina és l'acció que durant a terme, i la data i les persones responsables (quines, quan, qui), i la penjaran en un lloc visible de la sala de manera que quedi com a recordatori.

10 *Camins.* http://www.hospitalidad.es/wp-content/uploads/material/sensibilizar/Video_reducido.mp4
11 *Jo soc Terra d'acollida.* Hospitalidad.es. https://youtu.be/S817hZQB8QI

EL CAMÍ DE LES PERSONES REFUGIADES

Objectius

1– Prendre consciència que al món hi ha persones refugiades.

2– Descobrir la importància de tenir una llar.

© Javier Bauluz

Desenvolupament de l'activitat

Comencem explicant que al món hi ha més de 79,5 milions de persones refugiades i desplaçades i que cada any aquesta xifra augmenta.

En assemblea, preguntem si saben qui són les persones refugiades. Si no ho tenen clar, els preguntem si algun cop han sentit alguna notícia relativa a persones refugiades o a què els sona i qui imaginen que poden ser. La persona dinamitzadora podrà comptar amb el següent text de suport:[12]:

El terme persona refugiada s'aplicarà a tota persona que, a causa de fonamentats temors de ser perseguida per motius de raça, religió, nacionalitat, pertinença a determinat grup social o a defensar determinades opinions polítiques, es trobi fora del país de la seva nacionalitat i no pugui o, per causa de l'esmentat temor, no vulgui acollir-se a la protecció de tal país; o que, no tenint nacionalitat o trobant-se fora del país on anteriorment tingués la seva residència, no pugui o no vulgui tornar-hi.

A continuació, demanarem a les persones participants que es divideixin en quatre grups, cadascun dels quals representarà una família. A cada grup, una persona farà de pare, una altra de mare, dues de fills i dues de filles (si el número d'integrants del grup ho requereix, es poden afegir més familiars, persones veïnes, etc.).

A l'aula s'haurà preparat prèviament un itinerari per a cada grup, marcat amb un color diferent, amb els cartells de l'Annex 9 (pàgina 98). Cada grup (família) farà el recorregut d'un color i representarà la situació que s'hi indica.

Per a això, llegiran el cartell, respondran les preguntes que es plantegen i faran una escenificació.

Per facilitar el treball de cada grup per separat es posaran quatre itineraris; és a dir, s'imprimiran quatre còpies de l'Annex 9, es retallaran els diversos cartells i es distribuiran per l'aula formant quatre recorreguts.

Cada grup tindrà aproximadament cinc minuts per a cada cartell i marcarem el canvi de l'un a l'altre per controlar el temps i que tots els grups vagin al mateix ritme. Un cop finalitzat el recorregut, s'obrirà una breu reflexió en assemblea per compartir les següents qüestions:

– Com us heu sentit posant-vos al lloc de les persones refugiades? Quina història heu construït a l'últim cartell? Va ser important l'hospitalitat?

12 *Convenció sobre l'estatut dels refugiats.*
https://www.acnur.org/fileadmin/Documentos/BDL/2001/0005.pdf?file=fileadmin/Documentos/BDL/2001/0005

ENS COMPROMETEM AMB LA INTERCULTURALITAT

Per acabar, demanem a cada grup que dibuixi **la silueta d'una casa** i que l'omplin amb paraules o frases molt curtes que expressin actituds i accions de compromís amb la realitat de les persones refugiades.

Per exemple: "hospitalitat", "solidaritat", "acollir", "fem del món casa nostra", etc.

UNA ABRAÇADA QUE REFUGIA

A-Z

Objectius

1– Reflexionar amb el grup sobre la situació de les persones refugiades al món.

2– Adquirir consciència sobre la importància del foment d'una cultura d'acollida en les nostres societats.

Desenvolupament de l'activitat

Comencem la sessió recordant què saben sobre la realitat de les persones refugiades.

A continuació, i fent referència a les seves aportacions, recordem que les persones refugiades s'han vist obligades a abandonar les seves llars i a desplaçar-se a altres països per diverses raons, relacionades amb la por de ser perseguides o rebutjades per la seva raça, religió, nacionalitat, grup social o per les causes polítiques que defensen. Les rutes per les quals es traslladen són sovint perilloses, i els tràmits per accedir a la protecció internacional per part dels països cap als quals es desplacen són difícils i, so- vint, es dilaten en el temps.

Més de 79,5 milions de persones[13] al món es troben en aquesta situació.

– Podem imaginar-ho?

– Com deu ser per les persones que emprenen aquests viatges abandonar les seves llars?

– I per als i les habitants dels països als quals es desplacen?

Per aprofundir-hi, dividirem al grup en dos equips, col·locant-los en extrems oposats de l'espai.

Un grup representarà les persones refugiades, i l'altre, la societat d'acollida cap a la qual aquestes es desplacen.

A cada grup se li entregarà una de les targetes, disponibles a l'Annex 10 (pàgina 100).

* Grup representant de les persones refugiades

* Grup representant de la societat d'acollida

13 "Desplazamientos forzados 2019". *Papers Entrecultures* núm. 13.

Cada grup treballarà la situació que li ha estat assignada i consensuarà la resposta a les preguntes. Quan hagin acabat, exposaran el que han treballat a l'altre grup. La persona dinamitzadora moderarà el debat, deixant clar que aquesta situació que es planteja en la dinàmica és una realitat que es produeix cada dia a tot el món.

Nosaltres som part d'una societat d'acollida, en la qual busquen protecció moltes d'aquestes persones.

Plantegem:

– Com ens agradaria respondre davant d'aquesta situació?

ENS COMPROMETEM AMB LA INTERCULTURALITAT

L'objectiu del final de l'activitat és que tots dos grups, actualment separats en extrems oposats de l'espai, acabin trobant-se. Per a això, **hauran d'estendre un pont d'acollida entre tots dos.**

Per construir-lo, es col·locaran a terra una sèrie de fulls de paper en línia recta, que uniran tots dos grups. Als fulls apareixeran escrites paraules negatives, com ara "rebuig", "indiferència", "insolidaritat", "por", etc.

Cada grup, per torns, girarà un full i hi escriurà una paraula positiva en lloc de la negativa, com ara "convivència", "respecte", "acollida", etc., i anirà avançant per cada full que giri. En trobar-se, tots dos grups es fondran en "una abraçada que aculli".

S'animarà al grup a compartir l'activitat i el que han après amb la resta dels seus companys, companyes, familiars, etc., de manera que estenguin aquest missatge de convivència i acollida al seu entorn.

Paraules negatives

Rebuig
Apartar
Indiferència
Allunyar
Insolidaritat
Disputa
Por
Distanciament
Desconfiança
Oposar-se
Sospita
Aïllar
Expulsió
Competir
Negació
Discriminació

Paraules positives

Convivència
Humanitat
Respecte
Confiança
Acollida
Enteniment
Obertura
Ciutadania
Solidaritat
Col·laboració
Empatia
Cooperació
Drets
Igualtat
Compartir
Suport

L'ESCOLA ÉS EL NOSTRE REFUGI

Objectius

1– Promoure la reflexió sobre la importància del dret a l'educació.

2– Conèixer l'impacte que es produeix en l'educació quan hi ha contextos d'emergència humanitària i crisi sanitària com l'ocasionada per la COVID-19.

3– Identificar com podem protegir el dret a l'educació i comprometre'ns a defensar-lo.

Desenvolupament de l'activitat

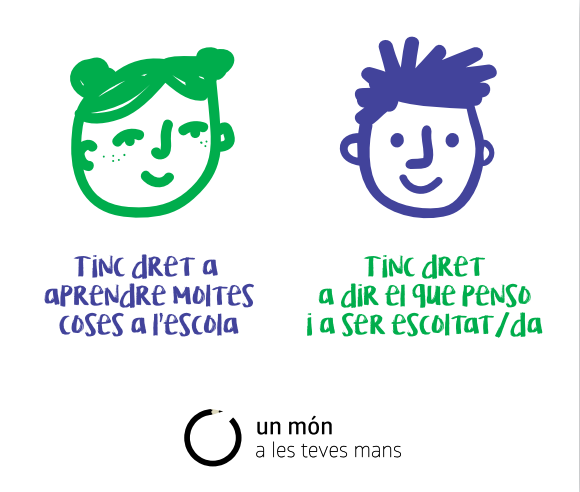
Comencem l'activitat animant els i les participants a elaborar una llista dels drets que creuen que tenen totes les nenes i nens del món. Els demanem que enumerin els diferents drets que els vinguin a la ment i els apuntem en un lloc visible.

Es pot utilitzar l'adaptació de la *Convenció dels Drets de l'Infant*[14] per contrastar la seva llista i comprovar si hi ha algun dret que sobra o que falta, i debatre-ho amb elles i ells. A continuació, els expliquem que tots aquests drets els protegeixen i són garanties per tenir una infància i un desenvolupament plens i feliços, i que han de tenir la seguretat de poder exercir-los.

Entre tots n'hi ha un molt especial, recollit a l'article 28 de la Convenció. Un dret clau per a l'exercici de tots els altres, que ens permet relacionar-nos amb altres persones, conèixer nous amics i amigues, aprendre moltes coses noves, desenvolupar-nos en un lloc segur i participar-hi cada dia. Sabrien dir quin és? Promovem que puguin endevinar-ho, i els donem noves pistes si és necessari, fins que arribin a la resposta: **el dret a l'educació. Aquest dret és molt important perquè ens permet gaudir de molts altres drets, relacionar-nos amb altres persones, aprendre a participar en la nostra societat i construir el nostre present i futur.**

Pensem ara en la nostra escola.

– Quins elements la caracteritzen? Quins elements creuen que han d'estar presents a totes les escoles del món?

Les escoles han de ser espais de pau, de trobada, de creativitat, d'aprenentatge i de seguretat. Anirem veient els elements d'un en un.

Per a això, utilitzarem l'Annex 2 (pàgina 90), en el qual hi ha una sèrie de dibuixos. Cadascun representa un element que ha de caracteritzar les escoles. Els anirem mostrant els dibuixos d'un en un, i hauran d'endevinar què representa cadascun. Quan ho endevinin, hauran d'explicar un record positiu que hagin viscut a la seva escola i que estigui associat a aquest concepte.

Repetim la dinàmica fins que hagin endevinat el que representa cada dibuix.

14 *Convenció dels Drets de l'Infant adaptada per a 6- 8 anys*. Plataforma d'infància. https://plataformadeinfancia.org/derechos-de-infancia/la-convencion-de-los-derechos-de-la-infancia/convencion-derechos-del-nino-adaptada-6-a-8-anos/

A continuació, donem algunes pistes per a cada dibuix:

1. Llibres = Aprenentatge

A l'escola aprenem nous coneixements, adquirim altres punts de vista i coneixem una infinitat de coses noves.

2. Dues persones parlant amb un entrepà al mig = Amistat

A l'escola coneixem companys i companyes i fem amistats amb les quals aprenem a créixer en companyia.

3. Silueta d'un nen i una nena amb un colom de la pau al mig = Pau, convivència

A l'escola aprenem a conviure amb els altres, posem en pràctica estratègies per relacionar-nos i per gestionar els conflictes que puguin sorgir de manera pacífica. Construïm pau activament.

4. Símbol d'igualtat = Igualtat entre tots i totes

A l'escola aprenem que tots i totes tenim els mateixos drets i oportunitats i, per tant, hem de ser tractats amb el mateix respecte i consideració, sense ser discriminats per motius de cap mena.

5. Nena amb la mà alçada = Participació

A l'escola aprenem a participar, a donar el nostre punt de vista, a dissenyar noves idees, a treballar i a defensar allò en què creiem.

6. Silueta de l'escola amb un cor = Protecció, seguretat, acollida

L'escola és un espai segur, que ens ofereix protecció i ens acull.

7. Pinzell pintant = Creativitat

L'escola és un espai on aprenem a crear, a deixar volar la nostra imaginació i a fer possible allò que imaginem.

8. Siluetes d'un nen creixent = Creixement, desenvolupament

En els anys que passem a l'escola creixem, ens fem grans, evolucionem i aprenem a ser millors persones.

9. Cercle en blanc

Poden representar qualsevol altra cosa que també associen a l'escola i que no s'hagi vist en els dibuixos, o que vulguin emfatitzar o representar per si mateixos.

Mirem els dibuixos d'un en un, endevinant amb elles i ells què representen i revivint aquells records que cadascú té associats amb moments que han viscut a les seves escoles.

A través d'aquest recorregut hem vist la importància de l'escola i del dret a l'educació: tot el que representa i tot el que ens permet créixer i evolucionar. És un element importantíssim en les nostres vides, que ens protegeix, però al qual nosaltres també hem de protegir.

En situacions com l'epidèmia provocada per la COVID-19, veiem que l'exercici del dret a l'educació es veu trastocat.

Plantegem les següents preguntes i les debatem amb els i les participants:

– Què va passar amb el dret a l'educació durant la crisi sanitària?

– Com creus que va ser per a altres nens i nenes del teu barri o de la teva mateixa escola? I per a altres nens i nenes de tot el món?

Recollim les seves respostes i hi reflexionem. Les situacions d'emergència o de crisi dificulten l'accés al dret a l'educació, la qual cosa provoca que molts nens i nenes

no puguin assistir a l'escola de manera presencial durant un temps. Si fem una volta pel món podrem veure com milions de nens i nenes comparteixen una situació semblant: les crisis i les emergències de diferents tipus (sanitàries, els conflictes armats, els viatges migratoris que moltes persones es veuen forçades a emprendre, etc.) posen en risc l'accés al dret a l'educació a tot el planeta.

No obstant això, en aquests moments l'escola és més important que mai per a totes les persones, ja que **l'amistat, la protecció, la convivència, l'aprenentatge** i tots els elements que hem vist que aporta l'educació són, en contextos d'emergència i crisi, més necessaris que mai.

Plantegem les següents qüestions i reflexionem sobre les respostes que van donant:

– Podríeu dir quines coses positives us ha aportat, malgrat les dificultats, poder continuar amb la vostra educació en moments de dificultats com l'epidèmia?

– Se us ocorren altres moments en els quals l'escola us hagi ajudat? (Per exemple, durant una malaltia llarga, o en mudar-vos a un barri nou.)

Per aquestes raons, moltes persones a tot el món treballen per garantir aquest dret, ja sigui a través d'ordinadors, ràdios, mòbils..., de manera que l'escola continuï estant present en les nostres vides. Milions de persones som defensores del dret a l'educació, ja sigui ideant noves maneres de fer-ho possible, investigant i vinculant-nos amb altres nens, nenes, joves i professorat de tot el món, així com aprofitant i gaudint el màxim possible totes les oportunitats educatives que se'ns ofereixen per continuar amb la nostra educació.

Ens afegim a aquest moviment mundial? Veiem amb els i les participants el vídeo de la campanya *Escola Refugi*[15] per poder **connectar amb les vivències d'altres nens i nenes** en aquesta situació a tot el món.

– Amb quins missatges es queden després de veure-ho?

– Què els crida més l'atenció?

ENS COMPROMETEM AMB LA INTERCULTURALITAT

Proposem als i les participants fer un gest per segellar, difondre i contagiar el seu compromís amb el dret a l'educació. Per a això, utilitzarem la silueta de l'escola (Annex 3, pàgina 92), que representa els milions d'escoles que hi ha a tot el món. Podem imprimir-la i acolorir-la, o calcar-la en un paper, tela o una altra superfície que ens agradi. A continuació, escriurem a la meitat esquerra de la silueta la paraula "Escola", i a la meitat dreta, la paraula "Refugi".

El resultat serà **un símbol que representa l'escola i la seva capacitat de protegir totes les persones,** especialment en els moments difícils.

Penjarem en un lloc visible totes les escoles que hem fet com a recordatori de la importància d'actuar per protegir, gaudir i aprofitar aquest dret tan important en les nostres vides cada dia, encara amb més força en les situacions de crisi i emergència.

15 Campanya *Escola Refugi.* Fundació Entrecultures. https://www.escuelarefugio.org

Activitats

per a 12-15 anys

1r – 3r de secundària

IGUALS O DIVERSOS?

Objectius

1– Reflexionar amb el grup sobre el concepte de diversitat cultural com a aspecte positiu i font de riquesa.

2– Sensibilitzar sobre les conseqüències de la imposició de models de desenvolupament i actituds mancades de respecte amb aquesta diversitat.

3– Fomentar actituds de respecte a la diversitat i promoció de la convivència pacífica.

Desenvolupament de l'activitat

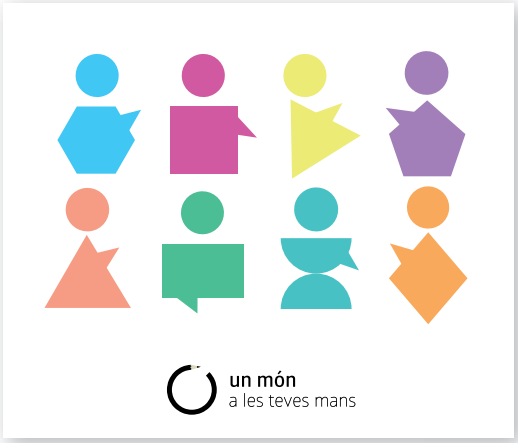
Obrim la sessió assenyalant que treballarem la diversitat cultural, el diàleg i el desenvolupament.

Plantegem la següent pregunta per obrir el debat:

– Els éssers humans, som iguals o diversos?

Després del debat, proposem la següent activitat al grup. Els demanem que es barregin i es posin per parelles. Cada membre de la parella ha d'agafar un paper i dividir-lo en dues columnes. Tindran dos minuts per anotar a la columna de l'esquerra les qualitats físiques, gustos, dades biogràfiques, aficions, etc., en les quals tots dos membres de la parella coincideixen. A continuació, disposaran de dos minuts més per escriure a la columna de la dreta aquells aspectes en els quals es diferencien. Per recollir aquestes dades, podran observar-se i fer-se les preguntes que considerin. En acabar els quatre minuts, posaran en comú el que cada parella ha anotat als seus fulls i reflexionarem en gran grup sobre les següents preguntes:

– En general, heu trobat més diferències o més similituds?

– Quina de les dues columnes us ha costat més completar?

– Alguna parella ha emplenat només una de les columnes, o heu pogut trobar aspectes per escriure en ambdues?

– Heu descobert alguna cosa del vostre company o companya que no sabíeu i sobre el que creieu que podeu aprendre i us agradaria conèixer més?

Tenint en compte les aportacions sorgides del debat, llegim al grup el text següent:

Els éssers humans som diversos. Tenim molts aspectes en comú, però també hi ha diferències entre nosaltres. És impossible trobar algú que sigui completament igual que jo, per la qual cosa als éssers humans ens toca relacionar-nos amb aquells diferents de nosaltres. I és tot un aprenentatge.

De la mateixa manera que convivim amb persones que no tenen la nostra mateixa religió, que tenen gustos musicals diferents o que no són del nostre mateix equip esportiu, la humanitat, si vol sobreviure, ha d'acceptar i valorar el que és diferent sense témer-lo.

Necessitem dialogar des de l'estima mútua. Només així estarem disposats a aprendre els uns dels altres, així com a cuidar el que no és nostre perquè és de tots. Viure en una societat diversa ens enriqueix i ens ofereix infinites oportunitats per aprendre.

Després de llegir el text, debatem amb el grup sobre les qüestions següents:

– Esteu d'acord amb el que exposa el text?

– Quines conseqüències pot tenir no valorar i conviure amb la diferència?

– Podríeu dir algun conflicte que s'està generant actualment per aquesta raó?

Seguint el fil d'aquesta última pregunta, podem posar-los l'exemple de les comunitats indígenes amazòniques, utilitzant el text proposat a l'Annex 12 (pàgina 101).

Després de fer-ne la lectura, tornem a iniciar un debat amb el grup:

– Què us sembla el text?

– Creieu que podem aprendre alguna cosa a partir de la relació d'aquestes comunitats amb el seu entorn natural i el seu concepte de "bon viure"?

– Quines conseqüències té, en el cas de l'Amazònia, el nostre model de desenvolupament i l'absència de respecte a la diversitat cultural de les comunitats indígenes?

– Què creieu que podeu fer vosaltres sobre aquest tema?

ENS COMPROMETEM AMB LA INTERCULTURALITAT

Per acabar la sessió, en assemblea, compartim amb els i les participants una tradició ancestral mesoamericana com a símbol de les coses que podem aprendre d'altres cultures, tradicions i entorns.

Els explicarem la història dels nahuals. D'acord amb algunes tradicions mesoamericanes, es diu que cada persona, en el moment de néixer, té ja l'esperit d'un animal, que s'encarrega de protegir-nos. Es diu que aquesta presència pot guiar-los en somnis, i fins i tot que la persona pot adquirir trets semblants a l'animal que el protegeix (el bon olfacte del llop, la visió del falcó, etc.).

Per acabar la sessió, animem a cada participant a pensar quin animal creu que podria ser el seu nahual.

Quan ja ho hagin pensat, cadascú haurà de dibuixar la silueta del seu nahual i escriure-hi dins una frase que reflecteixi el seu compromís amb **el respecte a la diversitat cultural i la convivència pacífica.** Quan acabin, podran compartir-ho amb la resta dels seus companys i companyes, amistats, familiars, etc., i difondre, així, el seu missatge de suport a la diversitat. També poden guardar-lo en un lloc que vegin amb freqüència, com a símbol de protecció i recordatori del seu compromís amb la convivència pacífica.

TU+JO= NOSALTRES

Objectius

1– Aprendre que hi ha diverses cultures al món i adoptar una actitud de respecte cap a elles.

2– Experimentar la importància de ser tractats amb igualtat independentment de la nostra cultura i tradicions.

3– Reflexionar sobre com ens relacionem amb les persones que són diferents de nosaltres.

Desenvolupament de l'activitat

Comencem dividint al grup per la meitat: una meitat es posarà davant de l'altra, de manera que vegin perspectives diferents de la sala on estan. Els diem que hauran de construir "la veritat" sobre la sala, descrivint exhaustivament el que veuen.

Ho faran per torns. Primer una persona explica "la seva veritat sobre la sala" (per exemple: veig la pissarra, la porta d'entrada, etc.) i, a continuació, l'altra persona descriu el que veu (per exemple, veig la part de darrere de la classe, veig tantes motxilles, tants llibres, etc.). Quan acabi la segona persona, comentem les respostes en assemblea:

– Què ha passat amb la "primera veritat sobre la sala"? Estava completa?

– I quin ha passat amb la "segona veritat"?

– Ens faríem una idea completa de la sala només amb una part? Tenien raó totes dues parts? Eren veritat totes dues visions?

Se'ls explica que passa alguna cosa semblant amb les cultures i els països on vivim, perquè ens fan mirar el món des d'una certa perspectiva. Com ha ocorregut en la dinàmica, a través del diàleg podem créixer i tenir una veritat més completa, una visió més àmplia del món.

A continuació, els demanem que es posin en parelles i entreguem a cadascuna l'Annex 4 (pàgina 93).

A cada cercle escriuran les qualitats d'un dels membres de la parella, després ho farà l'altre. A l'espai "nosaltres" escriuran la suma de totes les qualitats.

A continuació, comentem en assemblea:

– Què us sembla el resultat?

– Enumereu accions en les quals la suma de qualitats diferents ens hagi fet aconseguir millors resultats (entenent també com a resultats l'alegria, la felicitat, etc.)

En un tercer moment, els proposarem que elaborin unes banderetes de la diversitat (veure Annex 5, pàgina 94). Donem a cada persona un triangle perquè el retallin, el dissenyin i l'acoloreixin. Cada bandereta representarà una persona de la classe, i cada persona es representarà a si mateixa dins de la bandereta triant la seva qualitat més important (per exemple: alegria, sinceritat, etc.).

Quan cada persona hagi dissenyat la seva bandera, s'uniran totes amb fil de pescar o se subjectaran amb pinces a un cordó, i es penjaran a la classe per tenir present la riquesa de la diversitat.

Ens comprometem amb la interculturalitat

Per acabar, els proposarem que facin un llistat de cinc coses que puguin fer relacionades amb la diversitat cultural i amb el lema **"Dialogar per créixer".** A més, els demanarem que es comprometin com a grup a dur a terme aquestes cinc accions al llarg del curs. Alguns exemples d'accions poden ser: llegir contes d'altres països, preparar una gimcana al centre per a grups de cursos inferiors, fer una anàlisi de la convivència al centre, crear un grup de mediació, etc.

ESCULTURES TROBADES

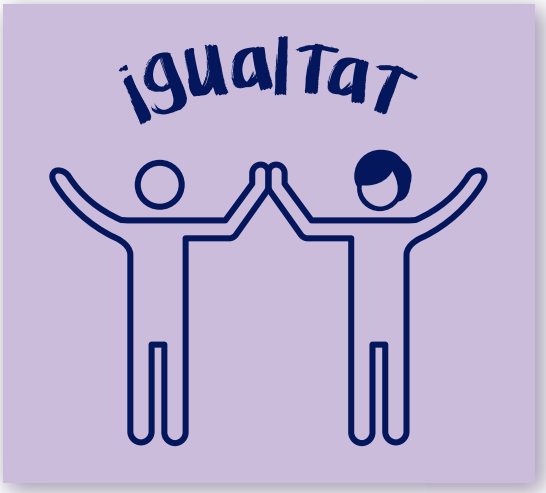
Objectius

1– Descobrir la pau des de l'experiència de la trobada en igualtat.

2– Acostar-se a la interculturalitat des d'aspectes emocionals de la persona.

Desenvolupament de l'activitat

Amb aquesta dinàmica pretenem reflexionar sobre la interculturalitat de manera creativa i que els i les adolescents es deixin portar per les seves emocions per, després, de manera col·laborativa, arribar a una idea comuna.

Per començar, tenim preparada la següent llista de paraules clau: igualtat, diversitat, participació, pau i interdependència.

Començarem dient la primera paraula en veu alta i deixarem un minut perquè les persones que participen escriguin en un paper, quasi sense pensar, tot el que els evoqui; poden ser idees soltes o un relat curt, n'hi ha prou amb deixar fluir les idees que sorgeixin. Repetirem la dinàmica amb la resta de les paraules proposades.

Després, afegirem una altra paraula: "trobada". En aquest cas, els demanarem que facin un dibuix. Disposaran de tres minuts per fer-lo. Un cop acabat, cada persona es penjarà o s'enganxarà el dibuix a la samarreta que porta, perquè així pugui veure'l la resta de la classe.

A continuació, per acabar aquesta part de l'activitat, projectarem el vídeo *La diversitat ens fa créixer*[16]. Per a la segona part de l'activitat ens dividirem en sis grups i deixarem un espai ample (podem retirar les cadires i situar-nos en una rotllana àmplia, de manera que el grup que escenifiqui es posi en el centre).

A continuació, a cada grup li donarem un paper en el qual hi haurà escrita una de les paraules anteriorment treballades. En un parell de minuts, cada grup conversarà sobre la idea que tenen d'aquesta paraula i arribaran a un acord.

L'objectiu és que, d'un en un, cada grup representi, movent-se lliurement, la idea que han acordat mentre sona una música. Quan s'acabi la música, hauran de quedar-se formant una escultura i romandre quiets en aquella postura. Les persones dels altres grups podran acostar-se per observar l'escultura des de diferents angles, analitzar el significat de les seves expressions i comentar el que els suggereix. El grup que està representant romandrà paralitzat mentre escolta les interpretacions que donen els altres. Quan hagin acabat, donem pas a la resta de grups, que procediran de la mateixa manera.

Per a la realització de les escenes proposem utilitzar música *jazz*. Aquestes són algunes recomanacions[17]:
* *New Orleans* (All Stars Jazz Band)
* *Flying Home* (Lionel Hampton)
* *Moanin* (Art Blakey and the Jazz Messengers)

16 *La diversitat ens fa créixer.* Fundació Entrecultures. https://youtu.be/YhEsoIeTn0g
17 *New Orleans* (All Stars Jazz Band). https://youtu.be/qXsKHoRqg0g
Flying Home (Lionel Hampton). https://youtu.be/Wj3asuD2ILw
Moanin (Art Blakey and the Jazz Messengers). https://youtu.be/8TdY6iqV2k0

ENS COMPROMETEM AMB LA INTERCULTURALITAT

Proposem a totes les persones participants que facin de manera conjunta una gran **figura escultòrica que evoqui la trobada.**

Farem una foto de l'escultura, que quedarà penjada a la classe o al passadís com a record de la reflexió feta. També pot distribuir-se entre el professorat perquè la comparteixin a les xarxes socials del centre educatiu.

ÉSSERS MIGRANTS?

Objectius

1– Promoure la reflexió sobre les migracions i la mobilitat humana.

2– Identificar la migració i la diversitat com a aspectes naturals de l'ésser humà i com a fonts de riquesa.

3– Estimular els i les participants a fer accions per convertir-se en agents de promoció d'una cultura d'acollida als seus entorns.

Desenvolupament de l'activitat

Comencem l'activitat escrivint les paraules "mobilitat humana" i "persona migrant" en un lloc visible de l'espai, i iniciem una pluja d'idees amb el grup, anotant els conceptes amb les quals relacionen aquests termes.

- Quines paraules els venen al cap?
- Quantes persones migrants creuen que hi ha al món?
- És un fenomen natural o un fet aïllat?

Després d'explorar els seus conceptes de partida, expliquem que la mobilitat humana es defineix com l'acció de traslladar-se geogràficament, de manera individual o col·lectiva, per diferents causes.

Arribats a aquest punt, preguntem al grup si creuen que els éssers humans som o no migrants.

Per respondre, utilitzarem l'espai en el qual es fa l'activitat. Un costat representarà el sí, i l'altre, el no. Cada participant es posicionarà, segons la seva opinió, en algun dels extrems o al mig.

Preguntarem a l'atzar a alguns participants per saber les raons que els han portat a col·locar-se a cada lloc.

A continuació, recollint els debats que hagin sorgit, exposem les dades oficials: de les persones que habiten el món, 272 milions són migrants. **La mobilitat, encara que motivada per causes molt diverses, ha estat una constant al llarg de la història.**

Tots i totes som migrants: estem en moviment al llarg de la nostra vida.

És quasi impossible que en la nostra història familiar no hi hagi cap persona que no hagi nascut en una altra ciutat

o en un altre país. Ho comprovem? Animem cada participant a completar un quadre amb tres columnes amb la següent informació:

– Les nostres besàvies, besavis, àvies i avis: van néixer en altres països o han viscut en altres llocs al llarg de la seva vida? Podeu esmentar les raons per les quals es van traslladar?

– Els nostres pares, mares, oncles i ties, germanes o germans: on van néixer? On viuen actualment o on pensen viure? Si s'han desplaçat, quins van ser els motius?

– Quants viatges heu fet o planegeu fer pròximament?

– Quins somnis i projectes teniu per a quan sigueu grans?

– Us agradaria visitar i conèixer altres llocs?

Cada participant emplena el seu quadre i, en parelles, el comparteix amb una altra persona. Posteriorment, en gran grup, analitzem les conclusions a les quals han arribat. Reflexionem sobre com el desplaçament a altres llocs ha estat una constant al llarg de la història per diferents causes. Alguns desplaçaments són voluntaris (desig de viatjar, visitar, treballar o buscar oportunitats en altres llocs, etc.) i altres són forçosos (persecucions, discriminació, conflictes, degradació ambiental, escassetat econòmica, etc.).

Aquests últims han augmentat en els últims anys a causa de la situació de desigualtat i violència que vivim mundialment.

– Davant d'aquesta realitat, què creiem que podríem fer?

– Com ens agradaria ser rebudes i rebuts en altres llocs? Com podríem acollir nosaltres a altres persones?

Davant de la construcció de murs físics i mentals, hi ha altres possibilitats relacionades amb el foment d'una cultura d'acollida, en la qual siguem capaços de rebre la diversitat i la riquesa que aporten totes les persones. **El moviment construeix ciutadania i aporta riquesa i diversitat.**

– Com podríem començar?

– Què podem fer per promoure aquesta cultura d'acollida?

ENS COMPROMETEM AMB LA INTERCULTURALITAT

Fomentem que el grup identifiqui accions que poden fer en el seu entorn educatiu i comunitari per difondre aquest missatge. Podem proposar-los que comencin omplint el centre educatiu amb **missatges d'acollida** (alguns com "Som migrants" o "El moviment construeix ciutadania" poden servir d'inspiració).

Poden escriure els lemes en dibuixos que representin mitjans de transport o animals i éssers vius migrants, i col·locar-los en llocs estratègics del centre educatiu, de les seves organitzacions, de casa seva, dels seus barris, etc. També poden regalar-los a familiars i amistats, per iniciar una cadena en la qual ells i elles els passin, al seu torn, a altres persones.

– Quins altres gestos se'ls ocorren?

– Fins a on podrien fer arribar els seus missatges com a agents de construcció d'una cultura d'acollida als seus entorns?

M'ACULLS?

Objectius

1– Acostar el grup al concepte de mobilitat forçada.

2– Reflexionar sobre les causes de la mobilitat forçada i empatitzar amb les seves conseqüències, i destacar la importància de la creació d'una cultura d'acollida.

3– Promoure que els i les participants s'identifiquin com a constructors i constructores d'una cultura d'acollida als seus entorns.

Desenvolupament de l'activitat

Comencem l'activitat preguntant al grup si els agrada viatjar. Els convidem a pensar en l'últim viatge que han fet: per quin motiu el van fer, amb quin mitjà de transport, etc. Obrim una pluja d'idees a partir d'aquesta pregunta:

– Quins motius creieu que existeixen per viatjar?

Després d'anotar les seves aportacions, recordem que els éssers humans som éssers migrants, que al llarg de la història ens hem anat desplaçant dels nostres llocs de naixement per diferents motius. Hi ha dos motius principals: voluntaris, com el turisme; o forçosos, com els desastres naturals o els conflictes armats, que estan obligant milions de persones al món a desplaçar-se de les seves llars per poder sobreviure.

En grup, organitzem les idees que han aportat en aquestes dues categories i hi afegim altres motius de desplaçament que hagin sorgit a l'inici.

– Us imagineu viure alguna d'aquestes situacions? Com creieu que us sentiríeu? Aquestes situacions afecten els homes i les dones de la mateixa manera?

Reflexionem amb el grup sobre aquestes qüestions i els plantegem el fet que la meitat de les persones refugiades del món són dones i nenes, que es veuen especialment afectades per les situacions de violència i desigualtat.

Per contextualitzar aquesta situació, mirem el vídeo *L'educació va obrir el món de la Mireille*[18], en el qual Mireille Twayigira narra el seu propi viatge migratori.

– Com hem vist que afecta aquesta situació a les nenes i les joves a tot el món?

– Quina importància va tenir per la Mireille i el seu futur l'educació i l'acollida al país al qual es va desplaçar?

– Què els hauria passat tant a ella com a tantes altres nenes i joves si no haguessin tingut aquest acollida?

Després de reflexionar amb el grup sobre aquesta pregunta, dibuixem dues maletes en un lloc visible de l'espai. En una escriurem actituds i pràctiques negatives d'acollida (rebuig, por, aïllament, etc.), i en l'altra, actituds i pràctiques positives (integració, obertura, respecte, etc.).

Davant els desplaçaments forçosos i les situacions com la de la Mireille, plantegem:

– Quina de les dues maletes volem utilitzar?

– Podem nosaltres ser agents de promoció d'una cultura d'acollida als nostres entorns?

– Amb quines accions podríem començar?

18 *L'educació va obrir el món de la Mireille.* Campanya *La Llum de les Nenes.* Fundació Entrecultures. https://youtu.be/YQAOazGYeBs

ENS COMPROMETEM AMB LA INTERCULTURALITAT

Farem una pluja d'idees amb el grup sobre accions que podem fer per promoure la cultura d'acollida als nostres entorns. Entre tots i totes decorarem un gran cartell en el qual escriurem **"Creem cultura d'acollida".**

Proposem a cada participant que dibuixi la silueta d'una petjada utilitzant el seu propi peu. Dins de la petjada escriuran o dibuixaran una de les accions identificades i es comprometran a fer-la. Les petjades de tots i totes es col·locaran al terra, guiant el camí cap al cartell que hem dibuixat, que estarà situat en un lloc representatiu del centre.

Per acabar l'activitat, els i les participants recorreran les seves pròpies petjades i, en arribar al cartell, cridaran "Creem cultura d'acollida!", fet que simbolitzarà el seu compromís amb aquesta realitat, i amb el qual convidaran altres companys i companyes a recórrer aquest mateix camí amb ells i elles.

POSA'T AL SEU LLOC

Objectius

1– Reflexionar sobre les oportunitats de participació de les persones migrants en la societat en la qual viuen.

2– Promoure actituds d'intercanvi i trobada amb persones de diferents nacionalitats.

Desenvolupament de l'activitat

Abans de començar l'explicació, projectem el vídeo de l'exposició *Som Migrants.*[19]

En acabar, els demanem que expressin en una sola paraula el que els ha transmès. Fem una ronda de paraules, sense jutjar-les ni explicar-les, simplement per prendre contacte i compartir les diferents emocions.

Continuem explicant que totes les persones tenim dret a moure'ns lliurement pel món a la recerca de la nostra felicitat i la de les nostres persones estimades, encara que alguns governs posin fortes traves perquè les persones entrin als seus països i, un cop hi entren, en segueixin posant pel que fa a la seva participació en la societat.

El 2019, hi havia 272 milions de persones migrants a tot el món, moltes de les quals es troben en situacions d'enorme vulnerabilitat. També és important que pensem en les nostres pròpies actituds i veiem l'oportunitat i l'enriquiment que suposa compartir amb persones de diferents llocs.

© Andrea Aragón

© Olivia Vivanco

© José Hernández

19 Exposició *Som Migrants.* http://somosmigrantesexposicion.org/video/

A continuació, posarem música relaxant i els demanarem que tanquin els ulls per fer un exercici d'imaginació. Ho guiarem amb el text següent:

Busca una postura en la qual et sentis còmode. Relaxa't aquí i ara. En aquest moment no hi ha cap altra cosa a fer i no has d'estar en cap altre lloc.

Pren consciència de la teva respiració i sent com flueix l'aire dins del teu cos. Respira profundament permetent que l'aire que exhales expulsi tota la tensió que tinguis, allunyant-la de tu com si fos una boirina.

A mesura que respires, les tensions del teu cos es dissolen. Adona't com se senten els teus peus, les teves cames... i afluixa-les. Posa atenció en la teva columna i en el teu abdomen. Recorre lentament amb atenció els teus braços i les teves mans.

Pren consciència ara del teu cap, relaxa l'entrecella, sent com s'afluixa la teva mandíbula i com els músculs dels llavis s'ablaneixen. Respira profundament, permetent que la tensió que queda s'allunyi de tu i observa com et vas sentint més relaxat, més relaxada...

Imagina que estàs fent camí, viatjant cap a un altre país. La situació del teu país era complicada i has pres la decisió de marxar, de buscar un lloc on puguis continuar creixent i desenvolupar-te acadèmicament i professionalment.

Imagina què portes a la motxilla.

Com et sents en haver deixat la teva cultura, el teu país, el teu entorn...?

Posa ara atenció en els detalls del camí, la gent que trobes, els llocs que veus.

Ara, canvia de rol. Vius al teu país d'origen, on has viscut sempre, coneixes la teva cultura, vius en un entorn conegut en el qual saps moure't. Vas a escola i tens perspectives d'anar després a la universitat. Tens amics i una família que et dona suport, que són aquí sempre. Coneixes bé el teu barri i et mous amb alegria i desimboltura. Fixa't en les emocions que et venen ara en aquesta situació.

Imagina ara que un nou grup de nois i noies arriba a l'escola. Acaben d'arribar d'un altre país. Les seves famílies van haver de migrar perquè la situació del seu país era de gran inestabilitat. Han arribat amb l'esperança de millorar la seva vida, ja que allà ja no tenien sortides.

Imagina una conversa amb ells. Escolta què et diuen els nouvinguts, què els dius tu. Tria una persona en concret del grup i parla amb ella. Què et diu? Dialoga-hi un moment. Intenta mostrar una actitud d'acollida, d'hospitalitat...

A poc a poc ves acomiadant-te i tornant a la sal. Ara pots obrir els ulls.

Un cop acabat l'exercici, els demanem que treballin en grups petits i comentin les preguntes següents:

- Quines sensacions t'ha deixat l'exercici?
- Com t'has sentit en un rol i en l'altre?
- Què portaves a la motxilla?
- Quines actituds creus que afavoreixen la trobada?

A continuació, els demanem que elaborin un decàleg per promoure una convivència positiva i enriquidora.

ENS COMPROMETEM AMB LA INTERCULTURALITAT

En grup, els proposem que, partint de la vivència de l'exercici, dissenyin un cartell amb un símbol i un missatge curt inspirats en la **trobada entre persones de diferents nacionalitats** on l'hospitalitat sigui la clau.

LA HISTÒRIA DE LA GHADA

Objectius

1– Prendre consciència sobre la realitat de les migracions forçades al món.

2– Aprendre sobre la vulneració de drets humans que viuen les persones en context de mobilitat forçada, especialment les nenes i les dones.

3– Identificar-nos com a ciutadanes i ciutadans constructors d'una cultura d'acollida en els nostres entorns educatius i comunitaris.

Desenvolupament de l'activitat

Comencem l'activitat comentant al grup que reflexionaran sobre les migracions forçades i la mobilitat humana, i plantegem les preguntes següents:

– Què entenem per migrar? Qui migra?

– Totes les persones migren per les mateixes raons? Quines raons coneixeu?

– Quines situacions específiques viuen les dones i les nenes que migren?

Recollim les idees de les i els participants i les escrivim en una pissarra.

Després, llegim al grup una petita contextualització sobre les migracions forçades.

Els éssers humans sempre ens hem mogut d'un lloc a un altre per diferents motius, per crear la nostra llar, buscar una nova feina, reunir-nos amb familiars, etc. Som éssers migrants, a vegades per raons voluntàries i altres vegades de manera forçada.

El 2021, 79,5 milions de persones al món es van veure obligades a marxar dels seus llocs d'origen, de les seves llars. Algunes de les causes són els conflictes armats, els desastres naturals, el canvi climàtic, la violència o les desigualtats, que forcen milions de persones a desplaçar-se, fent llargs viatges.

Aquesta situació afecta de manera específica les dones i les nenes, que sovint són les principals víctimes d'aquests conflictes, i les qui pateixen, per una qüestió de desigualtat de gènere, una situació de més desprotecció en migrar o desplaçar-se.

Després d'aquesta introducció, projectem el vídeo del testimoniatge de la Ghada[20], una jove refugiada al Líban, i plantegem les preguntes següents:

– Quina és la història de la Ghada?

– Quin tipus de viatge va haver de fer?

– Quins van ser els motius?

– Creieu que hi ha moltes persones al món que visquin aquesta situació?

– Quin camí viuen les persones que migren per fer la seva vida en el lloc d'acollida?

– Quin paper poden fer l'escola i les societats d'acollida en la vida de les persones que es veuen forçades a migrar?

A continuació, fem referència a la situació de les nenes i les dones en context de mobilitat forçada, i els proposem les preguntes següents:

– Quines són les causes per les quals es vulneren els drets de les nenes i les dones al món? En concret, com penseu que és la situació per a les nenes i les dones que migren?

– A més dels desafiaments que viuen en les situacions de refugi i de migracions forçades, quins obstacles afegits viuen les nenes i les dones migrants i refugiades?

Per complementar les respostes de les i els participants, llegim un extracte de l'informe *Nenes lliures de violència*[21]:

"Totes les formes i manifestacions de la violència cap a les nenes tenen l'origen en les desigualtats de gènere i en la discriminació cap a les dones... Una violència que s'afronta individualment, però que, a més, està arrelada a les estructures i els sistemes socials: a la família, a la comunitat, al lloc de treball i també a l'escola.

Però, encara que l'escola és un espai de reproducció de la violència, l'educació té, també, el potencial per transformar les pràctiques, les actituds i els valors discriminatoris i violents, i per inculcar a les i els escolars la igualtat entre dones i homes, el comportament no violent i el respecte cap a la diversitat. Les escoles poden ser un espai d'acollida i protecció on les nenes siguin capaces de processar les dificultats que afronten en el seu entorn social i familiar i de transformar-les en capacitat d'agència i poder."

20 *Ghada, refugiada siriana al Líban.* Fundació Entrecultures. https://youtu.be/nsa6grcOa2I
21 *Nenes lliures de violència. Dret a l'educació, garantia d'igualtat.* Fundació Entrecultures (2018). https://www.entreculturas.org/es/publicaciones/informe-rojo-ninas-libres-de-violencia-derecho-la-educacion-garantia-de-igualdad

Per continuar, demanem que dues persones voluntàries s'estirin sobre un paper continu. Entre diverses persones dibuixaran el contorn dels seus cossos. Una de les siluetes farà referència a un home i l'altra a una dona.

Un cop les siluetes estiguin dibuixades, totes les persones hi aniran escrivint:

* **Dins de la figura:** els motius i les causes que consideren que porten a una persona a migrar de manera forçada.

* **Fora de la figura:** lels obstacles que poden viure un home i una dona en un context de migració forçada, posant especial atenció en els obstacles afegits que viuen les nenes i les dones.

Un cop ho tinguin fet, analitzaran la diferència entre el que han escrit a la silueta que fa referència a la dona i la que fa referència a l'home. Plantegem les preguntes següents:

– De quina manera podria canviar aquesta realitat de desigualtat?

– Què podem fer nosaltres com a ciutadania per reduir aquests obstacles i facilitar l'acollida de les persones migrants?

ENS COMPROMETEM AMB LA INTERCULTURALITAT

Per acabar, farem **un gest de mobilització** que puguem dur a terme en les pròximes setmanes **per construir cultura d'acollida** en els nostres entorns.

Creem petits grups formats per quatre o cinc persones. Cada grup haurà de reunir-se durant cinc minuts i generar cinc idees d'accions diferents que puguin fer per construir cultura d'acollida als seus entorns educatius o comunitaris.

Algunes propostes podrien ser una trobada de música o un concert intercultural, una campanya de sensibilització sobre les migracions forçades, un vídeo per informar sobre la importància d'acollir totes les persones, un decàleg o manifest sobre com construir cultura d'acollida per presentar a les autoritats locals, etc. Apuntaran cada idea per separat en un paper o adhesiu.

Quan cada petit grup tingui les seves idees decidides, les exposaran a la resta del grup.

Quan ho hagin fet tots els grups, en grup gran triaran una o dues de les idees que prefereixin dur a terme, que considerin més factibles i amb les quals vulguin comprometre's. Els proposarem que dissenyin un pla d'execució, a través del qual acordaran:

* Objectius de l'acció.

* Dates de l'acció.

* Participants.

* Destinatàries i destinataris.

* Material necessari.

* Passos per desenvolupar l'acció i responsables de cada pas.

Els acompanyarem en el disseny i l'execució de l'acció, i els animarem que es converteixin cada dia en promotores i promotors d'una societat d'acollida en els seus entorns locals.

NOTÍCIES DE...

Objectius

1– Conèixer la realitat de les persones refugiades al món.

2– Reflexionar sobre el vincle que hi ha entre l'exercici del poder (per part de governs, grups armats, etc.) i la realitat de les persones refugiades.

Desenvolupament de l'activitat

Arrenquem explicant que el 2021 hi havia al món més de 79,5 milions de persones refugiades i desplaçades, una xifra que augmenta cada any. Comencem preguntant-los què saben sobre les persones refugiades.

A continuació, els entreguem el text de l'Annex 14 (pàgina 102) i, en parelles, els demanem que elaborin una definició pròpia partint de les del text. Un cop acabada, s'organitzaran en quatre grups i a cadascun li donarem un dels textos de notícies o testimoniatges de l'Annex 15 (pàgina 104). Llegiran detingudament el que els hagi tocat i hi hauran d'identificar:

- A quina població es refereix.
- Quina és la causa del conflicte.
- Quina és la situació en la qual es troben.
- Què és el que més els ha cridat l'atenció del text.
- Una proposta per recordar aquesta realitat i que no quedi en l'oblit.

Un cop acabada la lectura i el treball en grups, ho compartiran en el grup gran.

Ens comprometem amb la interculturalitat

Per acabar, demanem a cada grup que dibuixin la silueta d'una casa que representi **una llar per a les milions de persones refugiades** que actualment es troben fora de les seves llars, i que l'omplin amb paraules o frases molt curtes que expressin actituds i accions de compromís amb la realitat de les persones refugiades.

Per exemple, "solidaritat", "hospitalitat" o "fem del món casa nostra".

L'ESCOLA ÉS EL NOSTRE REFUGI

Objectius

1– Promoure la reflexió sobre la importància del dret a l'educació.

2– Conèixer l'impacte que es produeix en l'educació quan hi ha contextos d'emergència humanitària i crisi sanitària com l'ocasionada per la COVID-19.

3– Identificar com podem protegir el dret a l'educació i comprometre'ns a defensar-lo.

Desenvolupament de l'activitat

Comencem l'activitat animant als i les participants a elaborar una llista amb els drets que creuen que tenen totes les nenes i nens del món. Els demanem que enumerin els diferents drets que els vinguin a la ment i els apuntem en un lloc visible.

Es pot utilitzar l'adaptació de la *Convenció dels Drets de l'Infant*[22] per contrastar la seva llista, comprovar si hi ha algun dret que sobra o que falta i debatre-ho amb elles i ells. A continuació, els expliquem que tots aquests drets els protegeixen i són garanties per tenir una infància i un desenvolupament plens i feliços, i que han de tenir la garantia d'exercir-los.

Entre tots n'hi ha un molt especial, recollit a l'article 28 de la Convenció. Sabrien dir quin és? Promovem que puguin endevinar-ho, donant-los noves pistes si és necessari, fins que arribin a la resposta: **el dret a l'educació. Aquest dret és molt important perquè ens permet gaudir de molts altres drets, relacionar-nos amb altres persones, aprendre a participar en la nostra societat i construir el nostre present i futur.**

Preguntem:

– Quines coses creieu que heu pogut viure i gaudir gràcies a tenir accés a l'escola i al dret a l'educació?

Debatem sobre les seves respostes i les apuntem en un lloc visible.

© Fe y Alegría Haití

A continuació, els preguntarem sobre la seva situació, a través de les següents preguntes:

– Què ha passat amb el dret a l'educació durant la crisi sanitària?

– De quina manera vau continuar amb els vostres estudis durant aquest període?

– Creieu que és important continuar tenint accés al dret a l'educació en moments de crisi com aquesta? Per què?

Per conèixer la dimensió de les conseqüències de la pandèmia de la COVID-19, podem explicar que, com a con-

22 *Convenció dels Drets de l'Infant adaptada per a 13-17 anys.* Plataforma d'infància. https://plataformadeinfancia.org/derechos-de-infancia/la-convencion-de-los-derechos-de-la-infancia/convencion-derechos-del-nino-adaptada-13-17-anos

seqüència, les escoles van tancar a 188 països, i en van quedar fora 1.540 milions d'estudiants, més del 91% de la població escolar mundial[23].

Comentem les seves respostes i, a continuació, els preguntem què saben de la manera com s'està vivint l'accés al dret a l'educació en altres llocs del món.

Per abordar aquesta realitat, veiem amb els i les participants el vídeo de la campanya *Escola Refugi*[24] per connectar amb les vivències d'altres nens i nenes en aquesta situació a tot el món. A continuació, preguntem:

– Amb quins missatges us quedeu després de veure el vídeo?

– Què us crida més l'atenció?

Tal com mostra el vídeo i podem aprendre de la realitat en la qual ens trobem, les situacions d'emergència o de crisi dificulten l'accés al dret a l'educació, la qual cosa provoca que molts nens i nenes no puguin assistir a l'escola de manera presencial durant un temps.

Si fem una volta pel món podrem veure com milions de nens i nenes comparteixen una situació semblant: les crisis i les emergències de diferents tipus (sanitàries, els conflictes armats, els viatges migratoris que moltes persones es veuen forçades a fer, etc.) posen en risc l'accés al dret a l'educació a tot el planeta.

Expliquem que **els estats tenen l'obligació de garantir el dret a l'educació.** Proposem fer una pluja d'idees sobre com creuen que pot haver afectat la pandèmia de la COVID-19 a l'obligació d'assegurar aquest dret.

Algunes conseqüències han estat:

* **Es van aturar la construcció de noves escoles i les reparacions i ampliacions.**
* **Les universitats, instituts i escoles de formació docent van tancar temporalment.**
* **Els diners destinats a l'educació es van dirigir a altres despeses públiques.**
* **En alguns casos, el personal docent va viure una reducció del seu salari.**
* **Els centres i altres instal·lacions educatives van estar tancats temporalment.**
* **Molts estudiants amb discapacitat i habitants de zones rurals o remotes no van tenir accés a l'educació en línia.**
* **Les mesures de suport a col·lectius vulnerables o a persones amb necessitats especials d'atenció van quedar afectades.**
* **El currículum es va reduir a "continguts essencials", la qual cosa va disminuir la qualitat educativa.**
* **No tot l'alumnat tenia eines per seguir les classes virtuals.**

No obstant això, **en els moments de crisi, l'escola és més important que mai per a totes les persones,** ja que l'amistat, la protecció, la convivència, l'aprenentatge i tots els elements que hem vist que aporta l'educació són més necessaris que mai en contextos d'emergència i crisi.

A continuació, utilitzem l'Annex 14 (pàgina 108) per conèixer el testimoniatge de persones que es troben en alguns d'aquests contextos, i que expliquen com viuen el dret a l'educació en aquests moments.

Els llegim tots junts, i els comentem.

– Esteu d'acord amb el que diuen aquestes persones?

– Si haguéssiu de llançar vosaltres un testimoni o un mis-

23 *La tornada a l'escola. Un repte global a l'ombra de la pandèmia.* Fundació Entrecultures (2020). https://www.entreculturas.org/sites/default/files/documents/informe_vuelta_al_cole_2020.pdf
24 Campanya *Escola Refugi.* Fundació Entrecultures. https://www.escuelarefugio.org/

satge explicant per què l'escola és un refugi, i per què hi ha la necessitat de defensar-la en contextos de crisi i emergències, quin seria?

Els animem que escriguin o representin el seu missatge sobre el dret a l'educació en contextos de crisi i emergència. Deixem que tinguin un temps de creativitat, amb música o creant un ambient propici.

L'escola ens protegeix, però ara també és moment que nosaltres la protegim a ella.

Per aquestes raons, moltes persones a tot el món treballen per garantir aquest dret, ja sigui a través d'ordinadors, ràdios, mòbils..., de manera que l'escola continuï sent present a les nostres vides.

Milions de persones som defensores del dret a l'educació, ja sigui ideant noves maneres de fer-ho possible, investigant i vinculant-nos amb altres nens, nenes, joves i professorat de tot el món, així com aprofitant i gaudint el màxim possible totes les oportunitats educatives que se'ns ofereixen per continuar amb la nostra educació.

ENS COMPROMETEM AMB LA INTERCULTURALITAT

Proposem als i les participants reproduir la silueta de l'escola (Annex 3, pàgina 92) en format gran, en un paperògraf, per **representar les milions d'escoles que hi ha a tot el món.**

A continuació, escriurem situacions relacionades amb la pandèmia de la COVID-19 que han afectat l'educació en el nostre entorn i, al costat, propostes d'acció que es poden fer per revertir-les i qui hauria de fer-les, per fer-les-hi arribar.

Penjarem en un lloc visible l'escola que hem fet perquè serveixi com a recordatori de la importància d'actuar per protegir, gaudir i aprofitar aquest dret tan important en les nostres vides cada dia, encara amb més força en les situacions de crisi i emergència.

Activitats

per a 15-18 anys

4t de secundària i batxillerat

DIFICULTATS EN LA CONVIVÈNCIA

Objectius

1– Aprendre a identificar les dificultats que sorgeixen en conviure amb els altres i a superar-les valorant la identitat cultural pròpia i aliena.

2– Identificar accions que poden dur a terme per millorar la convivència al seu entorn.

Desenvolupament de l'activitat

Per començar la sessió, demanem a les persones participants que escriguin en un paper l'inici de la frase "Quan hi ha confiança..." i que la completin amb el que en aquest moment els suggereixi; tant poden ser aspectes positius com negatius. D'aquesta manera, expressaran el que els suggereix el concepte de confiança.

A continuació, abordarem les dificultats que poden sorgir abans que hi hagi confiança. Plantegem la següent pregunta: Davant d'una persona, un company o una companya molt diferent a mi, què em passa?

Demanem que cada persona completi la taula següent:

	SENTO...	PENSO...	ACTUO...
EN NEGATIU	Molèstia, indiferència, por, rebuig, pena...	Dificultats, problemes...	L'aïllo, em protegeixo...
EN POSITIU	Curiositat, estima, alegria...	Riqueses, avantatges...	El protegeixo, jugo amb ell o ella....

Un cop completada, els demanem que repassin les seves respostes i que es preguntin:

– Què se'm fa més difícil?

– Quines actituds personals seria bo que jo canviés per facilitar la convivència?

– Hi ha algun compromís concret que puc fer per millorar la convivència amb les persones que són diferents de mi i amb les quals tinc bona sintonia?

– Quin és aquest compromís?

A continuació, preguntem:

– I en el nostre grup, com és la convivència? Quines dificultats hi ha?

Per detectar-ho, els proposem fer el **"Test de la convivència".** El faran tenint en compte les actituds, tant positives com negatives, d'uns cap als altres i dels altres cap a un mateix o una mateixa. El millor és formular preguntes clares, amb una quantitat limitada de respostes expressades amb opcions numèriques.

Per exemple, amb aquesta escala de valoració:

0 = Mai - No rotund
1 = Poc
2 = Una mica
3 = Bastant
4 = Molt
5 = Totalment - Sí rotund

Algunes preguntes que poden servir d'exemple són:

Preguntes	Puntuació
1. T'importaria que en el teu grup d'amics hi hagués persones d'altres procedències, ètnies o cultures?	
2. Creus que una persona és inferior pel fet de no disposar de diners?	
3. T'has sentit alguna vegada marginat o marginada per la teva manera de vestir o de parlar?	
4. Quan veus una persona d'una altra cultura, tendeixes a prendre certa distància?	
5. Al grup, hi ha persones que tendeixen a insultar a altres companys o companyes?	
6. Et sembla que hi ha joves que no estan integrats i que se senten sols o soles?	
7. Et sents respectat o respectada en aquest grup?	
8. Et sents bé al barri / escola / grup, etc.?	

Els suggerim afegir o canviar les preguntes per construir el qüestionari del grup. Després, **poden fer-lo a diverses persones de l'entorn per conèixer com valoren la convivència,** quines dificultats han trobat si són d'un altre país, si tenen trets físics i/o capacitats diferents, etc.

Un cop tinguin les respostes, proposem comparar-les i treure'n conclusions conjuntament per arribar a una conclusió en relació amb com la gent valora la convivència al seu entorn. Proposem donar a conèixer el resultat final a la direcció del centre, a les famílies, a la comunitat, etc., d'una manera creativa i participativa.

ENS COMPROMETEM AMB LA INTERCULTURALITAT

Tenint en compte les conclusions que han sortit del Test de la convivència, els demanem que dissenyin i acordin cinc accions que poden dur a terme per **millorar la convivència al seu entorn** i que les recullin de la manera que vulguin (en un mural, una cançó, una representació) per tenir-les presents i portar-les a la pràctica en el seu dia a dia.

IDENTITATS MÚLTIPLES

Objectius

1– Identificar la cultura com un element característic de les persones.

2– Conèixer i valorar elements culturals de les persones amb les quals conviuen.

Desenvolupament de l'activitat

Comencem la sessió preguntant a les persones del grup què entenen pel concepte "cultura".

Un cop escoltades les seves idees, expliquem que, en el sentit més general, la cultura és el conjunt de trets adquirits per aprenentatge, en contrast amb els biològicament heretats. Per exemple, totes les persones necessitem ingerir aliments, però quins aliments es prenen habitualment o com es cuinen depèn en part de la cultura.

A continuació, llegim el text següent:

En un sentit més específic, també s'anomena cultura al conjunt de trets adquirits per aprenentatge i compartits per un determinat grup social. El fonamental no s'aprèn de manera aïllada i individual, sinó a través d'una determinada comunitat o grup social. En conseqüència, el grup o grups culturals que comparteixen determinats trets solen identificar-se i ser reconeguts per aquests trets; i aquests, al seu torn, els diferencien d'altres grups culturals.

Tots pertanyem a algun grup cultural i, en alguna mesura, a més d'un. Podem considerar-nos tots i totes part de la cultura del continent en el qual vivim, però també de la del nostre país, regió, família, etc. Dins de cada país pot també haver-hi variants regionals significatives: algunes persones som del nord o del sud, o tenim influència rural o urbana.

Dins d'aquesta última, pot haver-hi també notables diferències segons el tipus de barri on es visqui (cèntric o perifèric, o amb un context socioeconòmic diferent), de manera que vivim i celebrem de maneres diferents els nostres costums, tradicions, llengües, religions, sistemes de valors i maneres d'entendre el món.

En grup dialoguem per comprendre el que ens diu el text i per arribar a conclusions respecte del que és la cultura i el que signifiquen les nostres pròpies cultures per a nosaltres. A més, cal tenir en compte aquestes característiques de cada cultura:

* És una manera d'interpretar la realitat, de veure i entendre el món, atès que a una mateixa situació en una cultura se li donarà una interpretació diferent a la que se li dona en una altra.

* La cultura no és innata, més aviat s'aprèn a través de la família, l'escola, les amistats, els mitjans de comunicació, la literatura, la música, etc.

* La cultura és oberta i dinàmica. La interpretació que

cada persona dona del seu món es recrea a través de les relacions amb l'entorn i amb les altres cultures.

Expliquem que, sovint, estem tan acostumats i acostumades a la nostra manera d'entendre i de fer les coses que no ens adonem que ve d'una cultura determinada i que hi ha altres maneres d'entendre i de fer les coses que són igualment valuoses i útils.

És important reconèixer la cultura a la qual pertanyem, valorar-ne els aspectes positius, però també veure'n les limitacions i **valorar igualment altres cultures que ens envolten i ens inspiren.**

Per a això, dividim les persones participants en dos grups. A cada grup li assignem una cultura diferent.

Podem triar entre les cultures regionals del país, la pròpia cultura nacional i la d'un país confrontant, dues cultures presents al barri o a la comunitat educativa...

L'important és que cada grup tingui un cert coneixement de la cultura en qüestió per evitar caure en generalitats, estereotips o prejudicis, que sovint porten a banalitzar altres cultures.

Demanem a cada grup que elabori un mural, un dibuix o un altre tipus de representació de la cultura que ha triat i que després la mostri a la resta de persones del grup.

Per a això, els proposem tenir en compte que en qualsevol cultura es poden reconèixer tres grans dimensions:

Cultura material: el menjar típic, el vestit, la dansa, la música, les construccions, etc.

Cultura social: les normes socials, explícites o implícites, que sustenten un grup social (les lleis, la distribució del treball entre homes i dones, l'organització política, etc.).

Cultura simbòlica: el que dona sentit a un grup cultural (la llengua, les religions, els ritus, la manera d'entendre la pròpia història, etc.).

Els animem també a investigar en fonts diverses d'informació (llibres, internet, articles, xarxes socials, *podcasts,* etc.), buscant acostar-se a la manera de descriure la cultura per part de la seva pròpia gent, amplificant veus que no solen sentir-se.

En acabar, compartim el que més els ha cridat l'atenció o el que no sabien de la cultura que han analitzat.

A continuació, plantegem que la nostra cultura i les tradicions culturals del lloc on vivim formen part de la nostra identitat i de les persones que som i ens ajuden a entendre el món d'una manera determinada. Però la nostra cultura no és estàtica: la que van tenir els nostres avis i àvies és diferent de la nostra, i les cultures que potser abans eren molt allunyades o percebudes com a "rares" ara ens resulten més pròximes gràcies a les pel·lícules, la música, internet, les xarxes socials o les trobades amb persones de diferents llocs i cultures.

Som ciutadania global

Per anar acabant, proposem dialogar al voltant de les preguntes següents:

– A la teva família, hi ha alguna persona que està més vinculada que la resta a les tradicions i que te les explica?

– A la teva família, quines tradicions es respecten més i quines han canviat més? (Per exemple: maneres de vestir-se, menjar, llenguatge...).

– Si s'han produït canvis, a què pot ser degut? (Per exemple: al pas del temps, a les noves tecnologies, a l'arribada de noves cultures...).

– Una persona pot estar identificada amb diferents cultures? Per què?

– Hi ha dificultats per tenir més d'una cultura al mateix temps? Quines? Per què?

– Pertànyer a diferents cultures ofereix oportunitats? Quines? Per què?

ENS COMPROMETEM AMB LA INTERCULTURALITAT

Demanem a les persones participants que **identifiquin un tret d'una altra cultura** que hagin conegut en la dinàmica i del qual els agradaria aprendre més. Els animem a pensar què poden fer per assolir-ho: llegir algun article, mirar una pel·lícula o un documental, visitar un museu o una exposició, entrevistar alguna persona, etc. Podem fixar un termini i, un cop transcorregut, posar en comú el que cada persona hagi descobert.

També podem proposar organitzar una trobada d'intercanvi i celebració de la diversitat cultural del seu entorn: amistats, familiars i barri. Hauran de definir elles i ells mateixos de quina manera els agradaria que fos aquesta trobada, i dissenyar l'activitat de manera participativa i inclusiva amb les persones de la comunitat. Poden trobar un dia significatiu com el **21 de maig, Dia de la Diversitat Cultural per al Diàleg i el Desenvolupament.**

MODELS DE CONVIVÈNCIA

Objectius

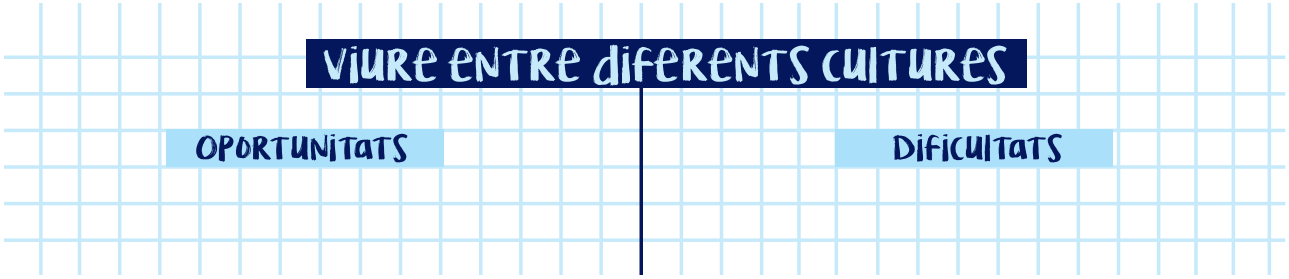
1– Conèixer els diferents models de convivència cultural.

2– Analitzar les característiques de la convivència en l'entorn.

3– Proposar accions per millorar la convivència en els grups.

Desenvolupament de l'activitat

Per reflexionar sobre la diversitat cultural, proposem pensar, entre tots i totes, en els avantatges i les oportunitats que ofereix la convivència entre diferents cultures, i també en els desavantatges o dificultats que hi ha. Els esmentem de manera lliure, a manera de pluja d'idees, i una persona del grup les apunta en un lloc visible (pissarra, paperògraf, padlet en línia, etc.).

Seguint el fil de les respostes, comentem com en la convivència hi ha oportunitats i dificultats. És normal que en el contacte diari sorgeixin diferències, o fins i tot frecs, amb les persones que hi ha al nostre voltant. Això passa també dins de la nostra família. No obstant això, en l'àmbit més ampli de les societats d'avui en dia, on coexisteixen

persones de diferents orígens, tradicions culturals i religioses, opinions polítiques, identitats de gènere i orientacions sexuals, les diferències es noten molt més i el risc és convertir-les en un problema, quan l'ideal seria gestionar-les i aprofitar-les en benefici de tots i totes. Així com hi ha una gran varietat d'actituds personals que podem adoptar (intencionadament o no intencionadament), quan ens relacionem amb les i els altres, també en la societat, es poden generar diferents maneres de coexistir, que han estat classificades en models. Entre ells hi ha els següents:

Actitud i model social	En què consisteix
Negació **Inhibició**	**Ignorar les persones diferents o, inclusivament, negar la seva presència.** **Pot implicar no reconèixer els seus drets humans.**
Exclusió **Marginació**	**Rebutjar les persones diferents, perquè la diversitat s'entén com una amenaça.** **Pot suposar lleis que exclouen determinades persones d'alguns drets o que les aïllen geogràficament en alguns llocs. En aquest cas, es parla de segregació, com la succeïda a Sud-àfrica durant l'època de l'Apartheid.**
Assimilació **Alienació**	**Acceptar la persona diferent, però només en la mesura en què es nega la seva diferència i s'accepta tot el que és propi com l'única cosa vàlida.** **Es tradueix en lleis que no reconeixen les diferències culturals com una cosa positiva, sinó que adopten els valors i criteris d'una sola cultura (generalment la majoritària) com a única referència per a totes i tots. Quan una persona s'assimila tant a la cultura dominant que oblida la pròpia, o fins i tot la menysprea pel fet de ser minoritària, es parla d'alienació cultural (és a dir: s'ha fet *alièn* a la seva cultura).**
Multiculturalisme	**Reconèixer que hi ha diversitat de culturesi acceptar-les, valorar les coses positives de les diferències culturals i apostar per conviure en pau, però sense arribar a promoure una gran interacció, intercanvi igualitari o transformació mútua.** **Implica la idea que, per respectar les cultures, cal preservar-les tal com són, sense fomentar massa contactes. Això es tradueix, per exemple, a promocionar escoles només per a persones d'un país, d'una procedència o d'una religió concrets.**
Interculturalitat	**Reconèixer les diversitats com una cosa positiva i fomentar l'harmonia entre cultures (com ja fa el multiculturalisme), a més d'assumir que totes les cultures estan en constant contacte i transformació mútua. Es tracta de promoure aquesta interacció en termes d'equitat, paritat i justícia.** **Suposa apostar per la convivència en la diversitat; reconèixer-la, però buscant els punts de trobada, les coses en comú, per construir una convivència positiva a través del coneixement, l'aprenentatge i la transformació mútua. És un procés continu que es fa des de la igualtat de totes les cultures.**

Proposem reflexionar de manera individual a partir de les següents preguntes i, després, les compartim en assemblea:

– Mirant el teu entorn (escola, barri, església, grup d'amistats, equip esportiu...), has vist alguna actitud o norma que poguessis relacionar amb algun d'aquests models? Quina actitud o model predomina a la nostra escola, barri, poble, ciutat, país, etc.?

– Quin model creus que pot ajudar al fet que totes les persones ens sentim a gust, incloses i respectades en igualtat? Per què?

ENS COMPROMETEM AMB LA INTERCULTURALITAT

En grups, plantegem que identifiquin quines accions o comportaments concrets podríem incorporar en el nostre grup d'amistats, classe, escola, organització social, barri, etc., per acostar-nos a **un model que aculli i inclogui totes les persones i cultures** i en el qual aprenem les unes de les altres: així contribuïm a una convivència intercultural!

Finalment, en plenari, cada grup presenta les seves propostes i es dissenyen una o dues accions que puguin promoure la millora de la convivència al nostre entorn més pròxim. Plantegem com i quan podem posar-les en pràctica juntament amb altres persones, grups de joves i la nostra comunitat.

PERSONES EN MOVIMENT

Objectius

1– Promoure una cultura de l'hospitalitat i l'acollida amb les persones migrants.

2– Visibilitzar la importància d'aturar la causa dels conflictes i de construir polítiques migratòries justes.

Desenvolupament de l'activitat

Demanem a les persones del grup que investiguin i comparteixin amb els altres la història d'algun familiar, amic, amiga, veïns, veïnes... que hagin viscut en un país diferent del d'origen. Per a això, hauran de completar la fitxa de l'Annex 15 (pàgina 110).

Un cop les i els participants tinguin la fitxa completa, posem a l'aula un mapa de Peters i preguntem al grup:

– Què és la mobilitat humana?

Deixem que conversin sobre el tema i, quan ja hagin consensuat una definició, la comparem amb la següent:

La mobilitat humana és l'acció de traslladar-se geogràficament de manera individual o col·lectiva, bé sigui per voluntat pròpia o per la pressió d'agents externs, i per diferents causes.

Entre les causes hi ha la pobresa; la persecució política o la discriminació per motius ètnics, religiosos, de gènere o d'orientació sexual; les guerres o els conflictes interns pel control territorial i de recursos naturals; els abusos o la violació dels drets humans i la desigualtat en la repartició de les riqueses.

També es deu al desig de coneixement, a la curiositat d'explorar allò desconegut o al gust d'experimentar la varietat de llocs i cultures del món.

A continuació, posarem en comú les fitxes que han completat, i anotarem al mapa les rutes que van fer els diferents testimonis. Podem utilitzar diversos colors per diferenciar les que han estat per una causa forçada i les que han estat voluntàries.

Després, plantegem les preguntes següents:

– Com ens sentim escoltant aquestes històries i veient aquest gran mapa de moviments humans, de rutes, viatges i somnis truncats i realitzats?

– Quins motius van portar les persones a sortir dels seus països? Ho van fer voluntàriament?

– Al món hi ha milions de persones que es veuen obligades a deixar casa seva. A què penseu que es deu?

– Creieu que són sempre ben rebudes a la seva destinació?

– Quins valors descobrim en aquestes històries de moviment?

– Com ens agradaria que ens tractessin si estiguéssim en la mateixa situació que aquestes persones?

– Som hospitalàries amb les persones que venen d'altres països? Què podem aprendre d'elles?

ENS COMPROMETEM AMB LA INTERCULTURALITAT

Per **no oblidar el compromís amb l'hospitalitat,** i per ser conscients de la realitat de les migracions al món, deixarem el mapa en un lloc visible de la classe.

Proposem a les persones del grup que, quan coneguin una persona que ha migrat, s'interessin per la seva història i dibuixin la seva ruta en el mapa. També poden preguntar-se de quina manera elles i ells poden facilitar l'acollida d'aquesta persona al seu entorn.

POSA'T AL MEU LLOC

Objectius

1– Conèixer el concepte de mobilitat forçada.

2– Reflexionar sobre les causes de la mobilitat forçada i empatitzar amb les seves conseqüències, i destacar la importància de la creació d'una cultura d'acollida.

3– Promoure que els i les participants s'identifiquin com a promotors i promotores d'una cultura d'acollida en els seus entorns.

Desenvolupament de l'activitat

Comencem l'activitat explicant al grup que parlarem sobre mobilitat forçada. Iniciem una pluja d'idees sobre aquest terme:

– Amb quines idees relacionen el terme "mobilitat forçada"?

– Quin ha estat l'últim viatge que han fet?

– Per quin motiu l'han fet?

Recollim les respostes i expliquem al grup que els éssers humans som éssers migrants, i que al llarg de la història ens hem anat desplaçant dels nostres llocs de naixement per diferents motius. Hi ha dos motius principals: voluntaris, com el turisme; i forçats, com els desastres naturals o els conflictes armats, que estan obligant milions de persones al món a desplaçar-se de les seves llars per poder sobreviure.

Enumerem amb el grup les necessitats bàsiques i els objectius vitals que creuen que té una persona.

Després de recollir-los en un lloc visible, farem tres grups, que hauran de posar-se a la pell d'una persona que passa per una situació determinada:

Grup 1: persona que viu en una ciutat derruïda per un terratrèmol que afecta tot el país on viu.

Grup 2: persona que es veu afectada per un conflicte armat.

Grup 3: persona que pertany a una ètnia perseguida al seu país.

Deixem uns minuts perquè cada grup reflexioni sobre la seva situació i respongui les preguntes següents:

– Què creieu que ocorre amb les vostres necessitats bàsiques davant d'aquesta situació?

– Us desplaçaríeu? Com creieu que seria el viatge?

– Com us agradaria ser acollides i acollits al lloc al qual us desplaceu?

Posem en comú les respostes dels diferents grups i reflexionem sobre les conseqüències dels desplaçaments forçats.

– Com creuen que aquestes situacions afecten de maneres diferents als homes i les dones, als nens i les nenes?

Reflexionem amb el grup sobre aquesta qüestió i els plantegem el fet que la meitat de les persones refugiades del món són dones i nenes, que es veuen especialment afec-

tades per les situacions de violència i desigualtat. Per contextualitzar aquesta situació, mirem el vídeo *L'educació va obrir el món de la Mireille,* en el qual la Mireille Twayigira narra el seu propi viatge migratori.

– Com hem vist que afecta aquesta situació a les nenes i les noies joves a tot el món?

– Quina importància va tenir per la Mireille i el seu futur l'educació i l'acollida al país al qual es va desplaçar?

– Què els hauria passat a ella i a tantes altres nenes i joves si no haguessin tingut aquest acollida?

– Podem nosaltres ser agents de promoció de cultura d'acollida als nostres entorns?

– Amb quines accions podríem començar?

ENS COMPROMETEM AMB LA INTERCULTURALITAT

Fem una pluja d'idees amb el grup sobre accions que podem fer per **promoure la cultura d'acollida als nostres entorns.** Entre tots i totes decorarem un gran cartell al qual escriurem "Creem cultura d'acollida", i escriurem totes aquestes accions al voltant del títol.

Proposem a cada participant que dibuixi la silueta d'una petjada utilitzant la seva pròpia plantilla. Dins de la petjada dibuixarà o escriurà amb una paraula el valor, qualitat o fortalesa que creu necessària per construir aquesta cultura d'acollida, i es comprometrà a dur-la a terme. Les petjades de tots i totes es col·locaran al terra i guiaran el camí cap al cartell que hem dibuixat, que estarà situat en un lloc representatiu del centre.

Per acabar l'activitat, els i les participants recorreran les seves pròpies petjades i, en arribar al cartell, cridaran "Creem cultura d'acollida!", fet que simbolitzarà el seu compromís amb aquesta realitat i amb el qual convidaran altres companys i companyes a recórrer aquest mateix camí amb ells i elles.

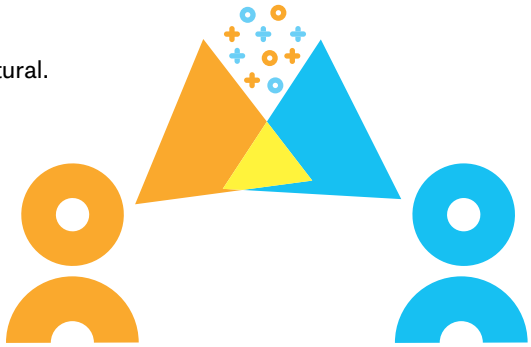
Els animem que reprodueixin, a manera de campanya, les petjades i els cartells al seu centre educatiu, cases, barri, etc., de manera que tracin el camí cap a la creació d'una cultura d'acollida als seus entorns. Fins a on podrien arribar?

25 *L'educació va obrir el món de la Mireille.* Campanya *La Llum de les Nenes,* Fundació Entrecultures. https://youtu.be/YQAOazGYeBs.

TROBADES FRONTERERES

Objectius

1– Identificar els elements que intervenen en la trobada intercultural.

2– Promoure l'empatia amb les persones migrants.

Desenvolupament de l'activitat

La trobada intercultural sempre té, com a mínim, tres elements bàsics que hem de treballar: "jo", "algú diferent" i "una cosa nova" que es generarà entre totes dues parts. Aquests elements ens serveixen per treballar tant les trobades entre persones com entre grups de diferents cultures.

Ens trobem amb l'altre o l'altra des del que som, i per això sempre que parlem d'interculturalitat i de trobada és necessari partir de la pròpia identitat. Aquest esquema dels tres elements és el que conduirà la sessió. Comencem en un ambient relaxat i distès (idealment amb música de fons). En aquest primer moment, de presa de consciència i de treball individual, proposem que cada persona dibuixi una tenda de campanya que representi simbòlicament la seva identitat personal.

Com a guia, es pot fer servir el text següent:

Dibuixaré cada detall de la meva tenda, imaginant que és el meu propi ésser:

– De què estan fets els suports? Sobre què em recolzo?

– Com és el terra que trepitjo?

– Com és l'espai interior? Ampli i lluminós? Petit i acollidor? Expressaré així els recursos amb els quals compto interiorment.

– Com són les lones que la cobreixen? Quines són les meves proteccions i els meus límits?

– Quins són els ancoratges? Què és el que em dona fermesa, el que m'arrela?

– Quines obertures té? Com surto fora?

Un cop dibuixada la tenda, els demanem que busquin una postura còmoda, en la qual puguin romandre uns quinze minuts, i que tanquin els ulls.

Llavors, dirigim l'exercici d'imaginació llegint el següent text de manera molt pausada, parant uns segons després de cada frase.

Recomanem posar música instrumental suau i relaxant que faciliti la concentració en el viatge imaginari.

Viatge imaginari. Trobada a la frontera

Busca una postura en la qual et sentis còmode. Relaxa't aquí i ara. En aquest moment no hi ha cap altra cosa a fer i no has d'estar a cap altre lloc. Pren consciència de la teva respiració i sent com flueix l'aire dins del teu cos. Respira profundament permetent que l'aire que exhales expulsi tota la tensió que tinguis, allunyant-la de tu com si fos una boirina.

A mesura que respires, les tensions del teu cos es dissolen. Adona't de com se senten els teus peus, les teves cames... i afluixa-les. Posa atenció en la teva columna i en el teu abdomen. Recorre lentament amb atenció els teus braços i les teves mans.

Pren consciència ara del teu cap, relaxa l'entrecella, sent com s'afluixa la teva mandíbula i com els músculs dels teus llavis s'ablaneixen. Respira profundament, permetent que la tensió que queda s'allunyi de tu, i observa com et vas sentint més relaxat, més relaxada...

Imagina ara la teva tenda al desert. Visualitza-la i fixa ara la teva atenció durant uns instants en els seus detalls i en el seu espai. Fixa't en el color, en la llum, en l'espai. Mira com estan col·locades les estaques que la subjecten, si estan sobre un terreny ferm o inestable. Dirigeix la teva atenció a l'espai que ocupen les lones, a la folgança de les seves cordes.

Posa atenció ara en l'espai exterior de la teva tenda. Situada al món, té a prop altres tendes del mateix campament. Fora del campament, hi ha també altres tendes. El teu campament és la teva pròpia cultura...

De lluny, divises una frontera. Potser són els límits del conegut, els teus propis límits o els de la teva pròpia cultura. Què hi ha en aquesta frontera? De què està feta? M'adono si hi ha prejudicis, pors, curiositat, cautela, confiança, obertura... És una frontera emmurallada o és oberta? Què hi ha en aquesta frontera? Poso tota la meva atenció ara en aquesta frontera, en cada detall que la compon. De lluny s'acosta algú que no pertany al teu campament, ve de l'altre costat de la frontera. Ve des de lluny, d'una altra cultura. Viu a la intempèrie i en la distància perquè ha estat deixat de costat.

Posa-li rostre (pot ser una persona que coneguis en la teva vida real i que t'interpel·li). Mira-la prenent consciència dels teus sentiments en veure-la caminar cap a tu. Adona't de com et sents quan la veus acostant-se tan decididament cap a tu. Sembla com si volgués dir-te alguna cosa. S'acosta a la teva tenda i et diu alguna cosa: "Vine amb mi a la frontera".

Adona't de com et sents davant d'aquesta invitació. La persona estranya ha entrat a la teva tenda i et demana sortir-ne per acompanyar-li a aquell fràgil i desconegut lloc de la frontera. Et convida a construir una cosa nova allà. Queda't amb ell, amb ella, mira'l o mira-la, escolta el que et diu. Adona't del que suposa per tu aquesta trobada: algun canvi? Alguna novetat? Queda't amb la sensació que et ve ara i roman en ella...

A poc a poc ves tornant amb la teva ment a la sala. Ara pots obrir els ulls.

Passada una estona, reprenem l'activitat amb suavitat, intentant mantenir el clima creat. Els plantegem les preguntes següents:

- Quines sensacions t'ha deixat l'exercici?
- Com t'has sentit en sortir de la tenda?
- Què t'ha transmès la persona?
- Quines actituds creus que afavoreixen la trobada?

ENS COMPROMETEM AMB LA INTERCULTURALITAT

Com a tancament de l'activitat, **els demanem que se situïn al voltant d'un foc simbòlic,** que estarà dibuixat en una cartolina, com el que escalfa i il·lumina tantes persones que esperen a la frontera. Expressaran, amb una paraula o una frase, el que han experimentat durant l'exercici.

– De quina manera senten que elles i ells poden promoure trobades d'acollida, hospitalitat i trobada des de la igualtat? Com seria un món amb més trobades des d'aquesta cura i defensa dels drets humans?

CAUSES I CONSEQÜÈNCIES DE LA MOBILITAT HUMANA

Objectius

1– Conèixer i valorar les implicacions de la mobilitat humana, les seves causes i les seves conseqüències.

2– Reconèixer, valorar i comprometre's amb els drets humans de les persones migrants, refugiades o desplaçades.

Desenvolupament de l'activitat

En plenari o en grups petits proposem analitzar cadascun dels casos exposats a l'Annex 16 (pàgina 111).

Després de conèixer aquestes històries, les posem en comú en plenari i compartim la reflexió a partir de les preguntes següents:

– Què és el que més m'ha impactat d'aquestes històries? Com em sento?

– Es tracta d'una realitat que ja coneixia o és una cosa nova per a mi?

– Què ha provocat les situacions d'aquestes persones? (causes)

– Quins efectes ha tingut per a elles el fet de deixar el propi país? (conseqüències)

– Considero que el que els està passant a aquestes persones és just?

– Qui té responsabilitats sobre aquestes situacions?

ENS COMPROMETEM AMB LA INTERCULTURALITAT

Com a conclusió, els demanem **que escriguin** en un full gran o paperògraf **alguna cosa que voldrien dir a alguna de les persones de les quals hem conegut el cas:** una frase, un missatge, una curta poesia... Deixem el full amb els nostres missatges en un lloc visible. Proposem també la possibilitat d'escriure en conjunt una carta d'incidència dirigida a alguna institució o entitat (regidoria, ajuntament, centre educatiu, etc.), a la qual vulguem fer arribar els nostres compromisos amb la cultura d'acollida i la convivència intercultural, en un món divers, al costat de diverses peticions perquè puguin involucrar-se concretament amb la defensa dels drets de les persones migrants i la construcció d'una ciutadania acollidora.

LA HISTÒRIA DE LA GHADA

Objectius

1– Prendre consciència sobre la realitat de les migracions forçades al món.

2– Aprendre sobre la vulneració de drets humans que viuen les persones en context de mobilitat forçada, especialment les nenes i les dones.

3– Identificar-nos com a ciutadanes i ciutadans constructors d'una cultura d'acollida en els nostres entorns educatius i comunitaris..

Desenvolupament de l'activitat

Comencem l'activitat comentant al grup que reflexionaran sobre les migracions forçades i la mobilitat humana, i plantegem les següents preguntes:

– Què entenem per migrar?

– Qui migra? Totes les persones migren per les mateixes raons? Quines raons coneixeu?

– Quines situacions específiques viuen les dones i les nenes que migren?

Recollim les idees de les i els participants i les escrivim en una pissarra.

Després, llegim al grup una petita contextualització sobre les migracions forçades.

Els éssers humans sempre ens hem mogut d'un lloc a un altre per diferents motius, per crear la nostra llar, buscar una nova feina, reunir-nos amb familiars, etc. Som éssers migrants, a vegades per raons voluntàries i altres vegades de manera forçada. El 2021, 79,5 milions de persones al món es van veure obligades a marxar dels seus llocs d'origen, de les seves llars. Algunes de les causes són els conflictes armats, els desastres naturals, el canvi climàtic, la violència o les desigualtats, que forcen milions de persones a desplaçar-se, fent llargs viatges. Aquesta situació afecta de manera específica les dones i les nenes, que sovint són les principals víctimes d'aquests conflictes, i les qui pateixen, per una qüestió de desigualtat de gènere, una situació de més desprotecció en migrar o desplaçar-se.

Després d'aquesta introducció, projectem el vídeo del testimoniatge de la Ghada[26], una jove refugiada al Líban, i plantegem les següents preguntes:

– Quina és la història de la Ghada?

– Quin tipus de viatge va haver de fer?

– Quins van ser els motius?

– Creieu que hi ha moltes persones al món que viuen aquesta situació?

– Quin camí viuen les persones que migren per fer la seva vida en el lloc d'acollida?

– Quin paper poden fer l'escola i les societats d'acollida en la vida de les persones que es veuen forçades a migrar?

A continuació, fem referència a la situació de les nenes i les dones en context de mobilitat forçada, i els proposem les preguntes següents:

– Quines són les causes per les quals es vulneren els drets de les nenes i les dones al món?

– En concret, com penseu que és la situació per a les nenes i les dones que migren?

– A més dels desafiaments que viuen en les situacions de refugi i migració forçada, quins obstacles afegits viuen les nenes i dones migrants i refugiades?

Per complementar les respostes de les i els participants, llegim un extracte de *Nenes lliures de violència*[27]:

"Totes les formes i manifestacions de la violència cap a les nenes tenen l'origen en les desigualtats de gènere i en la discriminació cap a les dones... Una violència que s'afronta individualment, però que, a més, està arrelada a les estructures i els sistemes socials: a la família, a la comunitat, al lloc de treball i també a l'escola.

Però, encara que l'escola és un espai de reproducció de la violència, l'educació té, també, el potencial per transformar les pràctiques, les actituds i els valors discriminatoris i violents, i per inculcar a les i els escolars la igualtat entre dones i homes, el comportament no violent i el respecte cap a la diversitat. Les escoles poden ser un espai d'acollida i protecció on les nenes siguin capaces de processar les dificultats que afronten en el seu entorn social i familiar i de transformar-les en capacitat d'agència i poder."

Per continuar, demanem que dues persones voluntàries s'estirin sobre un paper continu. Entre diverses persones dibuixaran el contorn dels seus cossos. Una de les siluetes farà referència a un home, i l'altra, a una dona.

Un cop estiguin dibuixades les siluetes, totes les persones aniran escrivint:

* **Dins de la figura:** els motius i les causes que consideren que porten a una persona a migrar de manera forçada.

* **Fora de la figura:** els obstacles que poden viure un home i una dona en un context de migració forçada, posant especial atenció en els obstacles afegits que viuen les nenes i les dones.

Després de completar-ho, analitzaran la diferència entre el que han escrit a la silueta que fa referència a la dona i a la que fa referència a l'home. Plantegem les preguntes següents:

– De quina manera podria canviar aquesta realitat de desigualtat?

– Què podem fer nosaltres com a ciutadania per reduir aquests obstacles i facilitar l'acollida de les persones migrants?

26 *Ghada, refugiada siriana al Líban.* Fundació Entrecultures. https://youtu.be/nsa6grcOa2I
27 *Nenes lliures de violència. Dret a l'educació, garantia d'igualtat.* Fundació Entrecultures (2018). https://www.entreculturas.org/es/publicaciones/informe-rojo-ninas-libres-de-violencia-derecho-la-educacion-garantia-de-igualdad

ENS COMPROMETEM AMB LA INTERCULTURALITAT

Per acabar, prepararem **un gest de mobilització** que puguem dur a terme en les pròximes setmanes **per construir cultura d'acollida** als nostres entorns.

Fem petits grups formats per quatre o cinc persones. Cada grup haurà de reunir-se durant cinc minuts i generar cinc idees d'accions diferents que puguin fer per construir cultura d'acollida en els seus entorns educatius o comunitaris.

Algunes propostes podrien ser una trobada de música o un concert intercultural, una campanya de sensibilització sobre les migracions forçades, un vídeo per informar sobre la importància d'acollir totes les persones, un decàleg o un manifest sobre com construir cultura d'acollida per presentar a les autoritats locals, etc. Apuntaran cada idea per separat en un paper o adhesiu.

Quan cada petit grup tingui les seves idees decidides, les exposaran a la resta del grup.

Quan ho hagin fet tots els grups, en grup gran triaran una o dues de les idees que prefereixin dur a terme, que considerin més factibles i amb les quals vulguin comprometre's.

Els proposarem que dissenyin un pla d'execució, a través del qual acordaran:

* Objectius de l'acció.
* Dates de l'acció.
* Participants (destinatàries i destinataris).
* Material necessari.
* Passos per desenvolupar l'acció i responsables de cada pas.

Els acompanyarem en el disseny i l'execució de l'acció, i els animarem a convertir-se cada dia en promotores i promotors d'una societat d'acollida en els seus entorns locals i al món.

TENIM DRETS

Objectius

1– Conèixer de quina manera es respecten els drets humans de les persones migrants i refugiades.

2– Identificar accions per convertir-se en defensors i defensores dels drets humans al seu entorn.

Desenvolupament de l'activitat

Per començar la sessió, plantegem al grup les següents preguntes:

– Què significa tenir drets?

– Què significa tenir deures?

– Quins drets humans coneixem?

Després de dialogar, animant-los a tots i totes que expressin lliurement la seva opinió, comparem les respostes que han sorgit amb aquesta definició:

Els drets humans són atributs propis (inherents) dels éssers humans que manifesten la seva dignitat pel fet de ser un home o una dona, independentment de l'origen ètnic, del sexe, de l'edat, de les discapacitats, de la religió, de la identitat de gènere, de les preferències sexuals i de l'opinió.

Quins són els drets humans fonamentals?

Llegim aquesta llista i entre totes i tots dialoguem sobre els drets per veure si entenem el que signifiquen.

1. Totes les persones han nascut iguals en dignitat i llibertat.

2. No discriminació: totes les persones tenen dret a tenir drets, independentment del sexe, la raça, l'ètnia, les creences polítiques o religioses.

3. Dret a la vida.

4. Dret a no ser sotmès o sotmesa a esclavitud o servitud o tortura.

5. Dret a la nacionalitat.

6. Dret a la llibertat de pensament, creença i religió.

7. Dret a la llibertat d'expressió.

8. Dret a l'educació.

9. Dret a la salut.

10. Dret al treball en condicions dignes.

11. Dret a l'asil (protecció internacional).

12. Dret a la llibertat de moviment.

13. Dret a ser iguals davant la Llei.

14. Dret a un procés just i a la innocència fins a provar-se el contrari.

15. Dret a no ser detingut o detinguda indegudament.

16. Dret a reunir-se en públic.

17. Dret a participar en la vida cultural d'una societat.

Per explicar alguns drets, es poden ensenyar vídeos explicatius de cadascun[28].

A continuació, reflexionem:

– Deixar el propi país significa perdre drets?

– Quins drets creieu que tenen les persones que estan en una situació de mobilitat forçada?

Proposem buscar notícies sobre persones migrants i refugiades, o informes o declaracions d'associacions, organitzacions i moviments activistes que treballen amb aquestes persones.

També es poden fer servir els casos de l'Annex 13 (pàgina 104). A partir de la llista de drets humans que acabem de llegir, indiquem quins drets d'aquestes persones no estan sent respectats.

Després de fer aquesta anàlisi, preguntem:

28 *Joves pels Drets Humans. http://jovenesporlosderechoshumanos.com/videos/*

– Ens sembla que els drets de les persones migrants, refugiades o desplaçades estan sent respectats?

Totes les persones en situació de mobilitat humana tenen els mateixos drets que la resta de persones; no obstant això, sovint, per no ser al seu país d'origen o en el seu lloc de naixement, no se'ls respecta de la mateixa manera o es troben amb més obstacles per exercir tots els seus drets.

ENS COMPROMETEM AMB LA INTERCULTURALITAT

Hem de treballar perquè els drets humans es compleixin allà on les persones es trobin, no ha d'importar el lloc de naixement, la cultura o l'origen de les persones.

Per ser defensor o defensora dels drets humans no cal ser herois o heroïnes. Hi ha molts petits gestos que poden marcar la diferència allà on siguem; l'important és no quedar-nos indiferents.

Projectem el vídeo[29] de l'Oficina de l'Alt Comissionat per als Drets Humans de Mèxic i fem un llistat de deu accions i compromisos que podem fer en el nostre entorn per convertir-nos en defensors i defensores dels drets humans.

L'ESCOLA ÉS EL NOSTRE REFUGI

Objectius

1– Promoure la reflexió sobre la importància del dret a l'educació.

2– Conèixer l'impacte que es produeix en l'educació quan hi ha contextos d'emergència humanitària i crisi sanitària.

3– Identificar com podem protegir el dret a l'educació i comprometre'ns a defensar-lo.

Desenvolupament de l'activitat

Comencem l'activitat animant als i les participants a elaborar una llista amb els drets que creuen que tenen totes les nenes i nens del món. Els demanem que enumerin els diferents drets que els vinguin a la ment i els apuntem en un lloc visible.

Es pot utilitzar l'adaptació de la *Convenció dels Drets de l'Infant*[30] per contrastar la seva llista, comprovar si hi ha algun dret que sobra o que falta i debatre'l amb elles i ells. A continuació, els expliquem que tots aquests drets els protegeixen i són garanties per tenir una infància i un desenvolupament plens i feliços, i que han de tenir la garantia d'exercir-los.

Entre tots n'hi ha un molt especial, recollit a l'article 28 de la Convenció. Sabrien dir quin és? Promovem que puguin endevinar-ho, donant-los noves pistes si és necessari, fins que arribin a la resposta: **el dret a l'educació. Aquest dret és molt important perquè ens permet gaudir de molts altres drets, relacionar-nos amb altres persones, aprendre a participar en la nostra societat i construir el nostre present i futur.**

29 Defensors de drets humans. https://youtu.be/6lXtFbByI50

30 *Convenció dels Drets de l'Infant adaptada per a 13-17 anys.* Plataforma d'infància. https://plataformadeinfancia.org/derechos-de-infancia/la-convencion-de-los-derechos-de-la-infancia/convencion-derechos-del-nino-adaptada-13-17-anos

Preguntem:

– Quines coses creieu que heu pogut viure i gaudir gràcies a tenir accés a l'escola i al dret a l'educació?

Debatem sobre les respostes i les apuntem en un lloc visible.

© Julio Pérez/Fe y Alegria Guatemala

A continuació, els preguntarem sobre la seva situació, a través de les preguntes següents:

– Què va passar amb el dret a l'educació durant la crisi sanitària de la COVID-19?

– De quina manera vau continuar amb els vostres estudis durant aquell període?

– Creieu que és important continuar tenint accés al dret a l'educació en moments de crisi? Per què?

Per conèixer la dimensió de les conseqüències de la pandèmia, podem explicar que, com a conseqüència, les escoles van tancar en 188 països i 1.540 milions d'estudiants en van quedar fora, més del 91% de la població escolar mundial[31].

Comentem les seves respostes i, a continuació, els preguntem què saben sobre com s'està vivint l'accés al dret a l'educació en altres llocs del món.

Per abordar aquesta realitat, mirem amb els i les participants el vídeo de la campanya *Escola Refugi*[32] per connectar amb les vivències d'altres nens i nenes en el context de la COVID-19 a tot el món. A continuació, preguntem:

– Amb quins missatges us quedeu després de veure-ho?

– Què us crida més l'atenció?

Com mostra el vídeo i podem aprendre de la realitat en la qual ens trobem, les situacions d'emergència o de crisi dificulten l'accés al dret a l'educació, la qual cosa provoca que molts nens i nenes durant un temps no puguin assistir a l'escola de manera presencial.

Si fem una volta pel món podrem veure com milions de nens i nenes comparteixen una situació semblant: les crisis i les emergències de diferents tipus (sanitàries, els conflictes armats, els viatges migratoris que moltes persones es veuen forçades a emprendre, etc.) posen en risc l'accés al dret a l'educació a tot el planeta.

Expliquem que els estats tenen l'obligació de garantir el dret a l'educació.

Proposem fer una pluja d'idees sobre com creuen que pot haver afectat la pandèmia de la COVID-19 a l'obligació d'assegurar aquest dret.

Algunes conseqüències han estat:

*** Es van aturar la construcció de noves escoles i les reparacions i ampliacions.**

*** Les universitats, instituts i escoles de formació docent van tancar temporalment.**

*** Els diners destinats a l'educació es van dirigir a altres despeses públiques.**

*** En alguns casos, el personal docent va viure una reducció del seu salari.**

*** Els centres i altres instal·lacions educatives van estar tancats temporalment.**

*** Molts estudiants amb discapacitat i habitants de zones rurals o remotes no van tenir accés a l'educació en línia.**

31 *La tornada a l'escola. Un repte global a l'ombra de la pandèmia.* Fundació Entreculturas (2020). https://www.entreculturas.org/sites/default/files/documents/informe_vuelta_al_cole_2020.pdf

32 Campanya *Escola Refugi.* Fundació Entreculturas. https://www.escuelarefugio.org/

* **Les mesures de suport a col·lectius vulnerables o a persones amb necessitats especials d'atenció van quedar afectades.**

* **El currículum es va reduir a "continguts essencials", la qual cosa va disminuir la qualitat educativa.**

* **No tot l'alumnat tenia eines per seguir les classes virtuals.**

No obstant això, **en els moments de crisi, l'escola és més important que mai per a totes les persones,** ja que l'amistat, la protecció, la convivència, l'aprenentatge i tots els elements que hem vist que aporta l'educació són més necessaris que mai en contextos d'emergència i crisi.

A continuació, utilitzem l'Annex 14 (pàgina 108) per conèixer el testimoni de persones que es troben en alguns d'aquests contextos, i que parlen de com viuen el dret a l'educació en aquests moments. Els llegim conjuntament i els comentem.

– Esteu d'acord amb el que diuen aquestes persones?

– Si haguéssiu de llançar vosaltres un testimoni o un missatge explicant per què l'escola és un refugi, i per què hi ha la necessitat de defensar-la en contextos de crisi i emergències, quin seria?

Els animem a escriure o a representar el seu missatge sobre el dret a l'educació en contextos de crisi i emergència. Deixem que tinguin una estona de creativitat, amb música o creant un ambient propici.

L'escola ens protegeix, però ara també és el moment que nosaltres la protegim a ella. Per aquestes raons, moltes persones a tot el món treballen per garantir aquest dret, ja sigui a través d'ordinadors, ràdios, mòbils..., de manera que l'escola continuï estant present a les nostres vides.

Milions de persones som defensores del dret a l'educació, ja sigui ideant noves maneres de fer-ho possible, investigant i vinculant-nos amb altres nens, nenes, joves i professorat de tot el món, així com aprofitant i gaudint el màxim possible **totes les oportunitats educatives que se'ns ofereixen per continuar amb la nostra educació.**

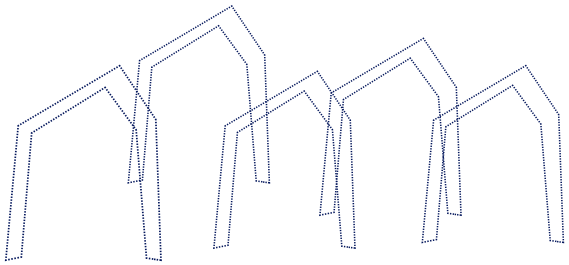
ENS COMPROMETEM AMB LA INTERCULTURALITAT

Proposem als i les participants reproduir la silueta de l'escola (Annex 3, pàgina 92) en un format gran, en un paperògraf, per **representar les milions d'escoles que hi ha a tot el món.**

A continuació, escriurem situacions relacionades amb la pandèmia de la COVID-19 que han afectat l'educació en el nostre entorn i, al costat, propostes d'acció que es poden fer per revertir-les i qui hauria de fer-les, per fer-les-hi arribar.

Penjarem en un lloc visible l'escola que hem fet perquè serveixi com a recordatori de la importància d'actuar per protegir, gaudir i aprofitar aquest dret tan important en les nostres vides cada dia, encara amb més força en les situacions de crisi i emergència.

Gimcana per a totes les edats

UN MÓN d'acollida

9 CONSTRUÏM CULTURA D'ACOLLIDA

7 CIUTADANIA GLOBAL

8 ENDERROQUEM MURS

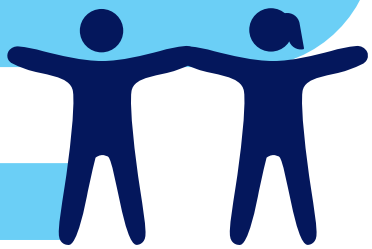
6 TROBADA INTERCULTURAL

5 RECURSOS NATURALS I MIGRACIONS FORÇADES

4 DONES, NENES I REFUGI

3 REFUGI / FRONTERA / ACOLLIDA

2 DESMUNTANT ESTEREOTIPS

1 MIGRACIONS FORÇADES, UNA QÜESTIÓ DE DRETS?

GIMCANA

A continuació, presentem una gimcana amb diferents proves, per treballar amb grups el tema de la interculturalitat i les migracions forçades. La gimcana consta d'un total de nou proves, que recomanem que es duguin a terme en un espai ampli, que permeti moure's lliurement, i comptar almenys amb una persona encarregada de facilitar cadascuna de les proves. Dividim als i les participants en set grups, que aniran voltant fins a passar per totes les proves. Les set primeres les fan en els grups, i les dues últimes les fan de manera conjunta.

El nombre de proves i el seu desenvolupament poden adaptar-se a les necessitats i les característiques dels diferents grups, per la qual cosa és possible combinar-les o modificar-les de la manera que es consideri necessària. Als grups que no hagin passat per la prova 1, serà necessari fer una breu explicació sobre les migracions forçades.

A la prova que cada grup dugui a terme en setè lloc, els entregarem una part de la següent frase, que haurem dividit en tantes parts com grups participin:

La cultura d'acollida comença per tu

A la prova 8, *Enderroquem murs,* que es duu a terme en gran grup, els i les participants hauran d'unir les paraules per formar la frase. A continuació, desenvolupem cadascuna de les proves de la gimcana.

PROVA 1: MIGRACIONS FORÇADES UNA QÜESTIÓ DE DRETS?

Material: Annex 17 (pàgina 113).

Comencem plantejant la següent qüestió:

– Quan parlem de migracions forçades, de què estem parlant?

Fem una breu explicació sobre les migracions forçades. Els éssers humans sempre ens hem mogut d'un lloc a un altre per diferents motius: crear la nostra llar, buscar una nova feina, reunir-nos amb familiars, etc.

Som éssers migrants, algunes vegades per raons voluntàries i altres vegades de manera forçada.

El 2021 hi havia 79,5 milions de persones al món que s'havien vist obligades a marxar dels seus llocs d'origen, de les seves llars.

Algunes de les raons són els conflictes armats, els desastres naturals, el canvi climàtic, la violència o les desigualtats, que forcen a milions de persones a desplaçar-se, fent llargs viatges.

Aquesta situació afecta de manera específica les dones i les nenes, que moltes vegades són les principals víctimes d'aquests conflictes, i les qui pateixen, per una qüestió de desigualtat de gènere, una situació de més desprotecció en migrar o desplaçar-se.

Reflexionem sobre l'acollida i la protecció internacional a les persones que migre:

– És una qüestió de drets humans? Qui creu que sí? Qui creu que no? Demanem que aixequin la mà.

Per reflexionar sobre aquestes preguntes, dividim al grup en tres subgrups, i entreguem a cadascun els textos amb migrants i els drets als quals fan referència (Annex 17).

Les i els participants hauran de dir quin dret està relacionat amb cada dada.

Després de posar-ho en comú, convidem als i les participants a reflexionar sobre l'enfocament de drets humans que necessitem tenir present quan parlem de migracions forçades.

– La protecció internacional a les persones que migren és una qüestió de drets humans o de solidaritat?

– Creieu que els drets humans són importants? Per què?

– Penseu que es respecten els drets humans de les persones migrants? Per què?

PROVA 2: DESMUNTANT ESTEREOTIPS

Material: Annex 18 (pàgina 114), cola o cinta adhesiva, vuit cartolines (a cadascuna hi haurà una afirmació a l'anvers i la seva explicació al revers).

En aquesta prova ens centrarem a desmuntar estereotips i prejudicis sobre les persones migrants.

Per a això, presentarem una sèrie d'afirmacions (Annex 18), escrites cadascuna en una cartolina, i les i els participants hauran d'esbrinar si són vertaderes o falses.

Per respondre, establirem un racó de l'espai que representi la paraula "Vertader" i un altre racó oposat que representi la paraula "Fals". Cada participant es posicionarà segons la seva opinió en un dels racons, o al mig en cas de no estar-ne segur. Un cop estiguis situats, els preguntarem sobre les raons que els han portat a col·locar-se en aquell lloc. Cada vegada que s'hagin posicionat i hagin exposat les seves raons, les complementarem amb l'explicació (Annex 18), que estarà escrita a la part posterior de la cartolina.

* **Les migracions de països africans es dirigeixen especialment cap a Europa.**
* **La migració contribueix positivament a les nostres economies.**
* **Els *immigrants* venen a robar.**
* **Els *immigrants* saturen els serveis sanitaris.**
* **Les persones migrants tenen més ajudes que els espanyols.**
* **Hi ha massa *immigrants.***
* **Les migracions són inherents a la condició humana.**
* **Existeix *l'efecte crida.***

Per acabar, plantegem les preguntes següents:

– En el vostre dia a dia, quines de totes aquestes afirmacions sentiu, llegiu o veieu més?

– On sentiu aquest tipus de missatges? (Diaris, ràdio, televisió o altres mitjans com Youtube, WhatsApp o xarxes socials).

– Creieu que aquesta informació està contrastada i representa la realitat?

– Amb quins objectius creieu que podria manipular-se aquesta informació?

– Quines conseqüències creieu o experimenteu que té aquest tipus d'informació?

– Quins aspectes positius de les migracions i la convivència en la diversitat heu experimentat a les vostres vides?

– Aquest tipus d'aspectes solen explicar-se als mitjans de comunicació? Per què?

– Com podem desmuntar aquests prejudicis i afirmacions falses? Què podem fer nosaltres per fomentar el pensament crític? Escrivim les seves propostes en un paper continu.

A través d'aquestes preguntes, reflexionem amb el grup sobre el fet que aquestes afirmacions, tot i ser populars i virals, són majoritàriament falses, i alimenten estereotips i prejudicis que dificulten la comprensió del fenomen de les migracions i la convivència pacífica en la diversitat. Analitzem amb elles i ells aquesta realitat, i explorem quines accions poden fer per fomentar una comunicació positiva que desarticuli prejudicis i estereotips als seus entorns.

Cada cop que un grup nou passi per la taula i deixi les seves propostes, es llegiran als grups que vinguin després per inspirar-los o per recopilar accions que puguin fer als seus entorns.

PROVA 3: REFUGI / FRONTERA / ACOLLIDA

Material: cartells (Annex 19, pàgina 116), cinta adhesiva o xinxetes.

Dividim al grup en tres equips. Cadascun tindrà una situació diferent i rebrà les indicacions per abordar-la. Després, hauran de dirigir-se a un altre espai, en el qual hi haurà penjat un dels cartells (Annex 19) que se'ls indica.

Grup 1: Viureu un terratrèmol que derruirà la vostra ciutat i afectarà tot el país.

Indicació: Sortiu corrents en grup fins al pati. Un noi i una noia haureu de ser portats a collibè per la resta del grup sense trepitjar el terra. Reuniu-vos al costat del cartell **"REFUGI".**

Grup 2: Us veieu afectats per un conflicte armat en el qual les vostres vides corren perill.

Indicació: Sortiu corrents només els nois. Les noies calculareu dos minuts abans de sortir darrere d'ells. Reuniu-vos al costat del cartell **"FRONTERA".**

Grup 3: Sou un col·lectiu forçat a desplaçar-se per l'extracció de minerals al vostre territori.

Indicació: Heu de sortir caminant agafats de la mà, formant una cadena. No podreu deixar-vos anar; les persones que ho facin es quedaran aturades enmig del camí fins que se'ls indiqui. Heu de cuidar-vos entre vosaltres i tenir en compte les necessitats de tots i totes. Reuniu-vos al costat del cartell **"ACOLLIDA".**

A continuació, els donem les següents indicacions per tornar a l'espai i continuar amb la següent prova de la gimcana.

Grup 1/Refugi: Heu de tornar caminant i, durant el recorregut, heu d'escriure sobre cinc petjades de colors els obstacles que penseu que podríeu trobar en el camí mentre migreu a un territori o país més segur, on pugueu desenvolupar les vostres vides de manera digna. Enganxeu les petjades en el trajecte fins a l'espai de sortida.

Grup 2/Frontera: Sou a la frontera i us comuniquen que només un grup de quatre persones pot creuar-la. A la resta no se us reconeix el document mundial d'identitat, perquè no esteu registrats. Heu de decidir quines quatre persones poden sortir per tornar a l'espai de partida. La resta del grup s'estableix en un campament de persones refugiades fins que puguin creuar.

No sabeu quan serà, ja que el govern del país està endurint les condicions d'accés.

(Sense dir-los res, la resta del grup haurà d'esperar, fins que la persona que dinamitza els vagi deixant sortir de dos en dos).

Grup 3/Acollida: Abans de continuar el camí, podreu deixar-vos anar per escriure en cinc fulls verds quines conseqüències o danys penseu que ha patit el medi ambient que us envolta a causa de l'extracció de minerals.

Després, sense deixar-vos anar les mans, heu de caminar fins al lloc de partida i, durant el camí, la primera persona anirà enganxant els fulls al terra.

Quan hagin tornat tots, plantegem les preguntes següents:

– Com us heu sentit?

– Quines dificultats o obstacles heu viscut?

– Què havíeu de fer com a grup?

– Us heu ajudat?

– Aquestes situacions afecten els homes i les dones de la mateixa manera?

PROVA 4: DONES, NENES I REFUGI

Material: petjades de cartolina, pedres, notes adhesives.

Comencem plantejant una pregunta:

– Com afecten les situacions de mobilitat forçada de manera diferent als homes i les dones?

Posem l'accent en el fet que la meitat de les persones refugiades del món són dones i nenes, que es veuen especialment afectades per situacions de violència.

Expliquem que totes les persones desplaçades o migrants estan exposades a obstacles i a les violacions de drets. No obstant això, les nenes i les dones pateixen tipus i intensitats de violències diferents, depenent de l'ètnia, la situació socioeconòmica, el context mediambiental i polític, a més d'altres factors que se sumen a les dificultats de la mobilitat forçada.

Preguntarem llavors al grup:

– Quins obstacles o riscos poden viure les nenes i les dones en situació de mobilitat?

Cada vegada que n'esmentin un, la persona que ho hagi dit col·locarà una petjada retallada al terra i, al davant, una pedra, a sobre de la qual enganxarà una nota adhesiva amb l'obstacle o risc assenyalat.

Anirem introduint obstacles o riscos, que ja estaran escrits en notes adhesives per recórrer-hi amb facilitat: tràfic de persones, violència sexual, problemes derivats de l'embaràs, higiene femenina, discriminació o exclusió per ser dona, etc.

Reflexionem sobre com aquests riscos també poden ser motius que porten les nenes i les dones a haver de desplaçar-se, per la qual cosa podem moure les pedres darrere de les petjades per simbolitzar que les causes dels desplaçaments també poden ser els obstacles en el camí.

Concloem que, donada aquesta situació d'especial vulneració dels drets de les nenes i les dones en situació de mobilitat forçada, ha d'haver-hi mesures que sempre tinguin en compte aquesta perspectiva de gènere per visibilitzar la seva situació.

PROVA 5: RECURSOS NATURALS I MIGRACIONS FORÇADES

Material: mòbil, fulls de paper, samarreta, ampolla de plàstic, càmera de fotos, tauler i peces del trencaclosques (Annexos 20-22, pàgines 117-119), tisores.

Per començar, expliquem que en aquesta prova parlarem sobre la relació que hi ha entre l'explotació dels recursos naturals i les migracions forçades al món. Fem una rotllana al voltant d'alguns objectes: un mòbil, uns quants fulls de paper, una samarreta, una ampolla de plàstic i una càmera de fotos.

Demanem al grup que es fixi en aquests objectes i que respongui la següent pregunta, que debatrem en grup:

– Quina relació tenen aquests objectes amb les migracions forçades en el món?

Per aprofundir en la relació entre les migracions forçades i l'explotació de materials, utilitzarem un trencaclosques. Plantejarem unes preguntes per col·locar, pas a pas, les peces del trencaclosques (Annex 21). La solució és a l'Annex 22.

– De quin recurs natural principal està fet cadascun d'aquests objectes?

– En quins països es troben algunes de les reserves més grans d'aquests recursos?

– Què es fabrica amb aquests recursos?

Paper → fusta → Amazònia
Mòbil i càmera → coltan → R. D. del Congo
Samarreta i ampolla → petroli → Sudan del Sud

Quan estigui complet, reflexionem:

– Quin paper tenen aquests objectes en la nostra vida quotidiana?

– Quant els consumim i per a què?

– Perquè els puguem fer servir quotidianament, quina quantitat dels recursos naturals amb els quals estan fabricats creieu que cal?

– Tenint en compte que són recursos limitats, què creieu que ocorre amb la seva extracció als països que hem esmentat?

A continuació, preguntem si saben què és la "maledicció dels recursos naturals". Escoltem les seves respostes i comentem que es tracta d'un fenomen pel qual la sobreexplotació dels recursos naturals de països que tenen abundància de recursos valuosos, unida a l'efecte del canvi climàtic, provoquen en aquests països conflictes pel control d'aquests recursos.

Aquests conflictes desemboquen en conflictes armats, degradació del medi ambient i violacions dels drets humans, que forcen les persones a desplaçar-se i migrar forçadament.

Per això, paradoxalment, països rics en recursos naturals valuosos solen tenir alts índexs de pobresa, problemes de salut, violacions dels drets humans, degradació del medi ambient i migracions forçades molt perjudicials per al benestar dels seus habitants. Recollint aquests exemples, col·loquem les fitxes corresponents del trencaclosques (Annex 21) a la casella "Conseqüències" del tauler (Annex 20).

Demanem al grup que pensi de quina manera pot contribuir com a ciutadania davant la relació entre explotació de recursos naturals i migracions forçades, i que indiquin les accions que proposen a la casella "Què podem fer" del tauler.

PROVA 6: TROBADA INTERCULTURAL

Material: papers amb rols.

Expliquem que, per poder fer una vertadera trobada, s'ha d'estar disposat a escoltar les altres persones.

La comunicació implica entendre que cada persona té codis diferents i que no sempre el que diem s'entén de la forma en la qual ho expressem; per això, és molt important tenir present de quina manera està rebent l'altra persona el que expliquem i com escoltem les necessitats dels altres.

En grup, han d'inventar una cançó i un ball en el qual han de participar tots i totes.

A algunes persones els repartirem un paper amb un rol i, sense dir-ho en veu alta, han d'actuar d'acord amb el que posa.

Els rols són els següents[33]:

* No pots parlar.
* Parles molt, molt fluixet.
* Parles cridant.
* Abans de començar a planificar, tothom s'ha de saludar.
* Quan acabi el ball, has d'intentar que tothom es faci una abraçada.
* No pots tocar el terra en cap moment.

33 S'ha d'adaptar en funció de les mesures de prevenció sanitàries vigents en el moment de fer la gimcana.

En primer lloc, hauran d'assajar. Passat el temps establert, cantaran i representaran el ball. En acabar, donem un temps per reflexionar sobre com s'han sentit, quines dificultats han tingut i com han reaccionat davant de la manera d'actuar de la resta dels seus companys i companyes.

Després de reflexionar sobre això, cada persona explicarà al grup el que posava al seu rol, i reflexionarem amb el grup sobre les següents preguntes:

– Us ha semblat estranya la manera de relacionar-se d'alguna de les persones?

– Com reacciono quan algú es comporta amb mi de manera que no aconsegueixo entendre?

– Intento entendre les seves reaccions?

– M'agrada com comunico i escolto altres persones?

Reflexionem amb el grup sobre aquests temes. Cada persona és diferent i el seu comportament pot estar motivat per circumstàncies que no coneixem, més encara quan no compartim uns certs codis o quan fa poc temps que ens estem relacionant.

Ser amable i aprendre a conèixer i a escoltar des del respecte és fonamental per aprendre a conviure en pau. A continuació, tornen a repetir el ball i, en acabar, comentem quines diferències troben entre un ball i l'altre, i com creuen que es relaciona això amb la interculturalitat.

PROVA 7: CIUTADANIA GLOBAL P7

Material: retoladors, un paperògraf per a cada grup.

Dividim als i les participants en quatre grups. Cadascun tindrà un paperògraf en el qual dibuixaran la silueta d'una persona. Dins de la silueta escriuran qualitats i habilitats que descriuen un ciutadà o una ciutadana global. Fora de la figura escriuran les coses que compartim com a humanitat i que ens uneixen amb les altres persones del món, sense importar d'on siguin.

Després, cada grup pot compartir tres qualitats que han identificat dins d'ells i elles mateixos i que tenen com a ciutadans o ciutadanes global.

Com a conclusió, plantegem que són moltes les coses que ens uneixen i que compartim amb la resta de persones, i que totes i tots tenim la responsabilitat de tenir cura del món i d'aconseguir que sigui un lloc on tots i totes tinguem una vida digna, respectuosa amb el medi ambient i on es compleixin els nostres drets.

Junts i juntes construïm una ciutadania global capaç de respondre a reptes globals com el de les migracions forçades. S'animen a començar? En cas que la resposta sigui positiva, el grup haurà de dissenyar un crit d'ànim, que emetrà ajuntant els palmells de les mans al centre. A partir d'ara, són ciutadans i ciutadanes globals! Mans a l'obra!

PROVA 8: ENDERROQUEM MURS P8

Material: caixes de cartó, papers amb paraules, cola o cinta adhesiva.

En aquesta prova es trobaran tots els equips al mateix espai, la meitat a cada costat d'un mur format per caixes de cartó.

Cada caixa tindrà enganxada una de les paraules següents:

* rebuig
* apartar
* indiferència
* desinformació
* allunyar
* insolidaritat
* disputa
* por
* distanciament
* desconfiança
* oposició
* sospita
* aïllar
* expulsió
* competir
* negació
* discriminació

Els donem la indicació que, com a joventut crítica i compromesa en la construcció d'una cultura d'acollida, hauran d'enderrocar aquest mur per formar una societat de convivència en la qual es trobin tots i totes. Per treure les "rajoles" que formen el mur, cada grup dirà una paraula que contraresti una de les que el formen.

La persona que dinamitza pot donar suggeriments en cas que es bloquegin.

* ciutadania
* solidaritat
* col·laboració
* empatia
* cooperació
* drets
* igualtat
* suport
* convivència
* humanitat
* respecte
* confiança
* informació
* crítica
* acollida
* enteniment

En acabar amb l'última rajola, i abans de trobar-se tots els grups, els demanem que pensin un gest que simbolitzi una cultura d'acollida entre totes i tots. Com ho representarien o expressarien?

Quan la persona que dinamitza doni el senyal, podran retrobar-se travessant l'espai on prèviament es trobava el mur i faran el gest que han pensat.

PROVA 9: CONSTRUÏM CULTURA D'ACOLLIDA

Material: tres cartolines, retoladors.

L'última prova tindrà com a objectiu que el grup es comprometi amb la realització d'accions que puguin dur a terme per fomentar l'acollida en els àmbits en els quals participem.

Reflexionem amb el grup sobre la importància, en el moment històric en què vivim, que siguem ambaixadors i ambaixadores de convivència i acollida, contrarestant altres discursos que estan prenent protagonisme en els nostres entorns.

– Què és per a vosaltres la cultura d'acollida? Per què creieu que és important?

Per a això, habilitem tres cartolines grans, en cadascuna de les quals apareixerà escrit el següent:

AL MEU CENTRE

AL MEU BARRI

AL MÓN

Donarem uns minuts perquè cada persona pensi paraules clau (acollir, empatia, trobada, convivència, pau...) i quines accions podria dur a terme per fomentar una mirada i una cultura d'acollida en cadascun d'aquests tres àmbits.

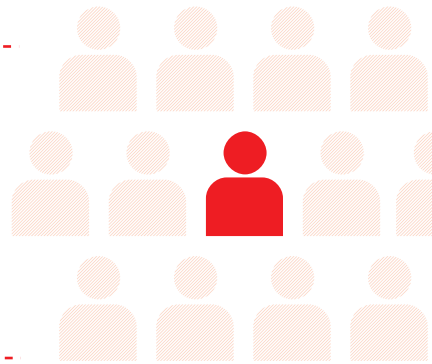
Després del temps establert, obrirem un debat, en el qual podran exposar les seves idees. Les activitats que tinguin acceptació i consens entre el grup seran escrites en cadascun dels cartells corresponents. Deixem un temps al final perquè puguin escriure lliurement el que vulguin. Col·loquem els cartells en un lloc freqüentat pel grup, i establim terminis per avaluar quines accions han fet, com han anat i quines noves idees tenen per posar en pràctica.

D'aquesta manera, estaran constantment exercint com a agents promotors d'acollida als seus entorns, des dels més pròxims als aparentment més llunyans, fomentant una joventut global compromesa amb la interculturalitat.

Annexos

ANNEX I: VULL CONÈIXER-ME, VULL CONÈIXER-TE...

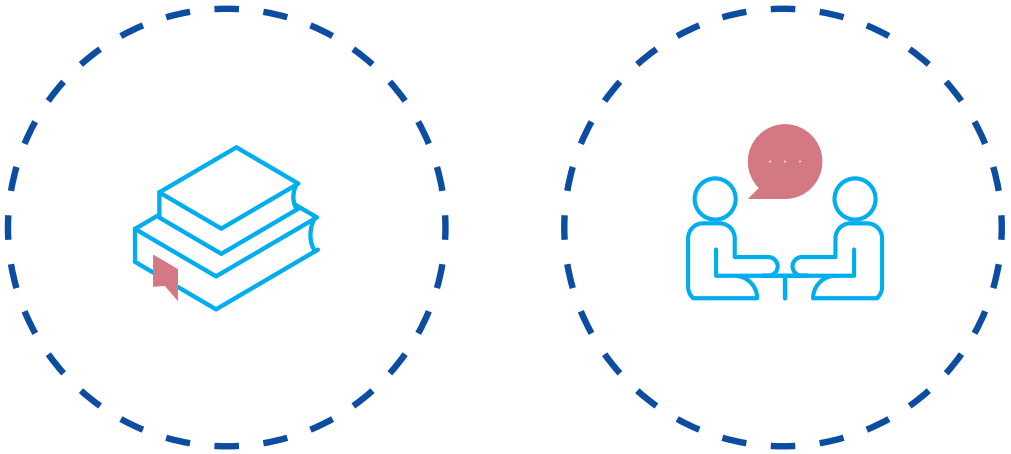
Busca algú

- a qui li agradi molt llegir
- a qui no li agradi menjar coses dolces
- que vulgui ser professor o professora quan sigui gran
- que sàpiga quin és el nom de la cantant Rozalén
- que porti una polsera o un collar
- que tingui més de quatre germans o germanes
- que no hagi nascut en aquesta ciutat
- que no tingui por a la foscor
- que porti texans
- que sàpiga jugar a escacs
- que tingui una germana o germà grans
- el nom del qual comença per vocal
- a... (la persona facilitadora pot afegir algun tret més específic per a la seva classe o grup)

© Entreculturas

ANNEX 2: L'ESCOLA ÉS EL NOSTRE REFUGI. EL QUE L'ESCOLA ENS APORTA

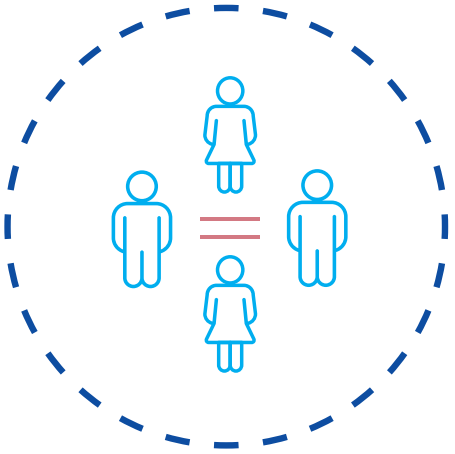

1

2

3

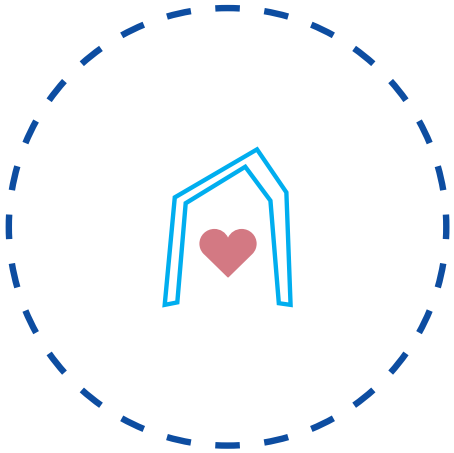

4

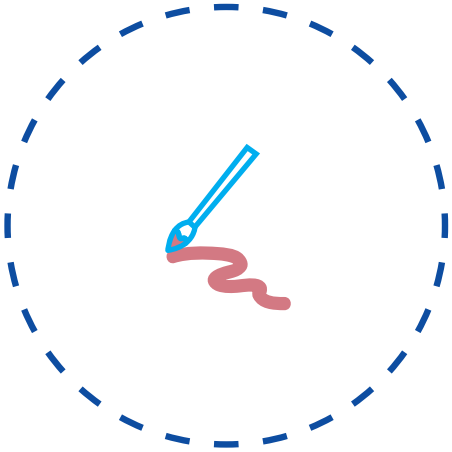
© Entreculturas

5

6

7

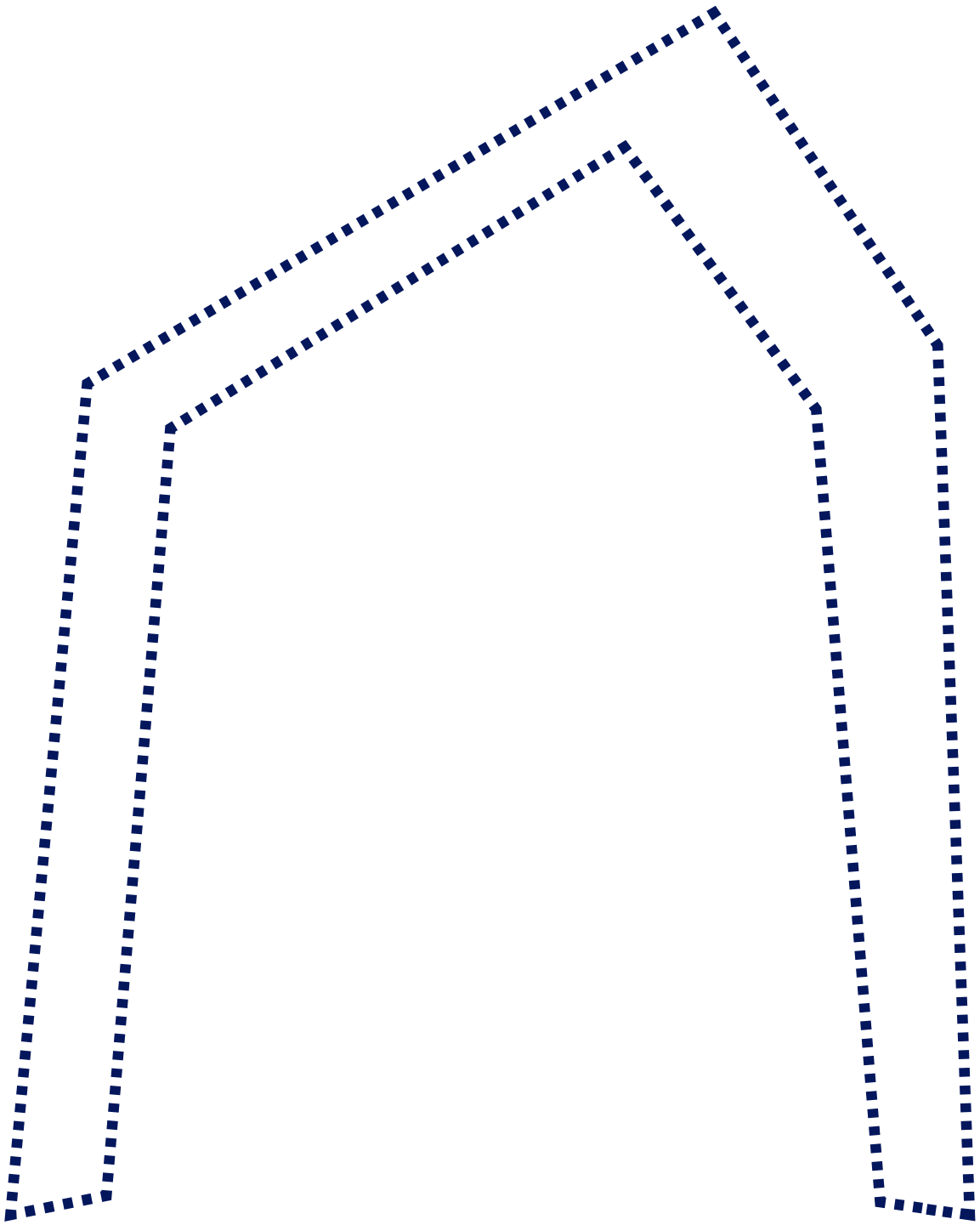
8

9

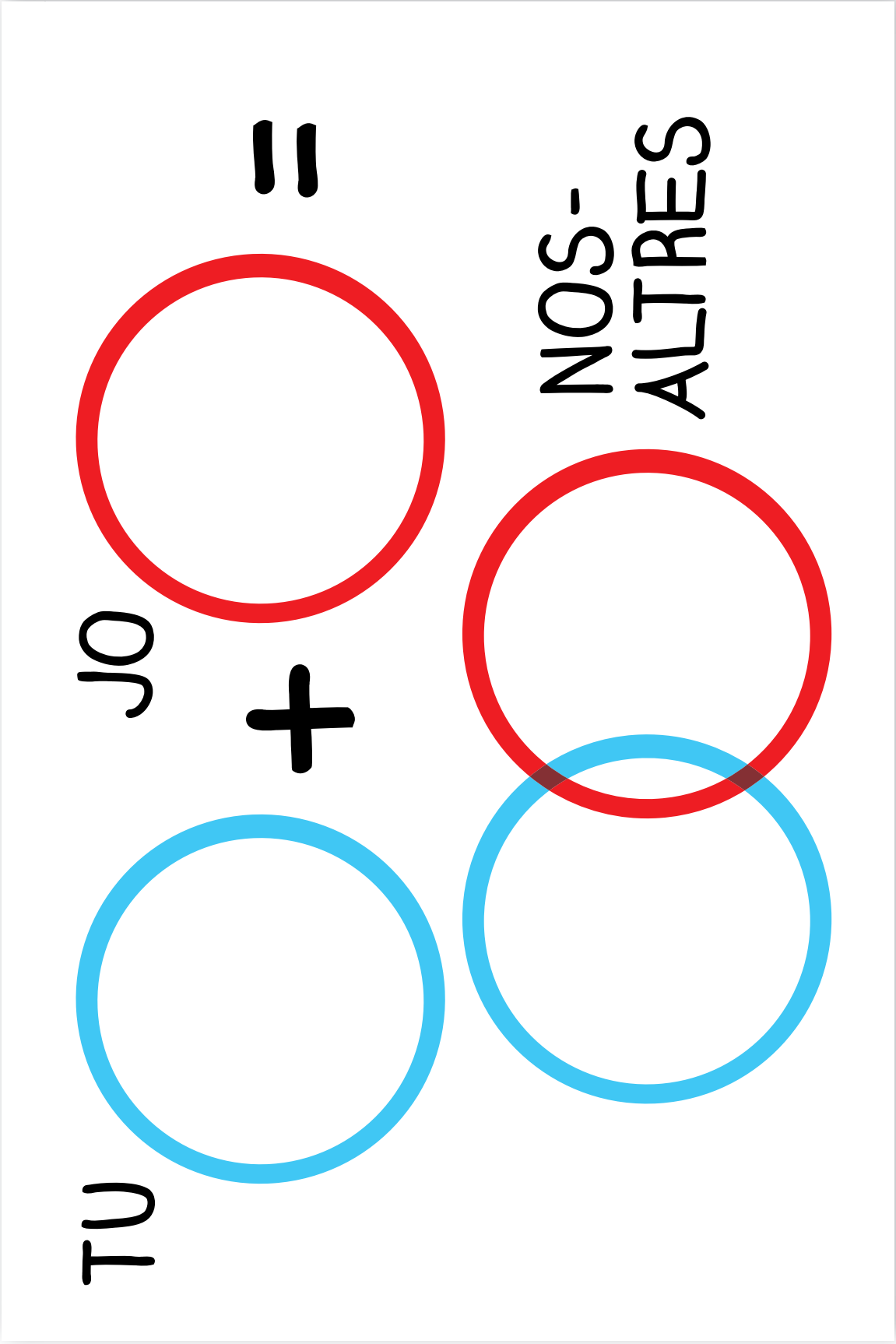
© Entrecultures

ANNEX 3: L'ESCOLA ÉS EL NOSTRE REFUGI. SILUETA

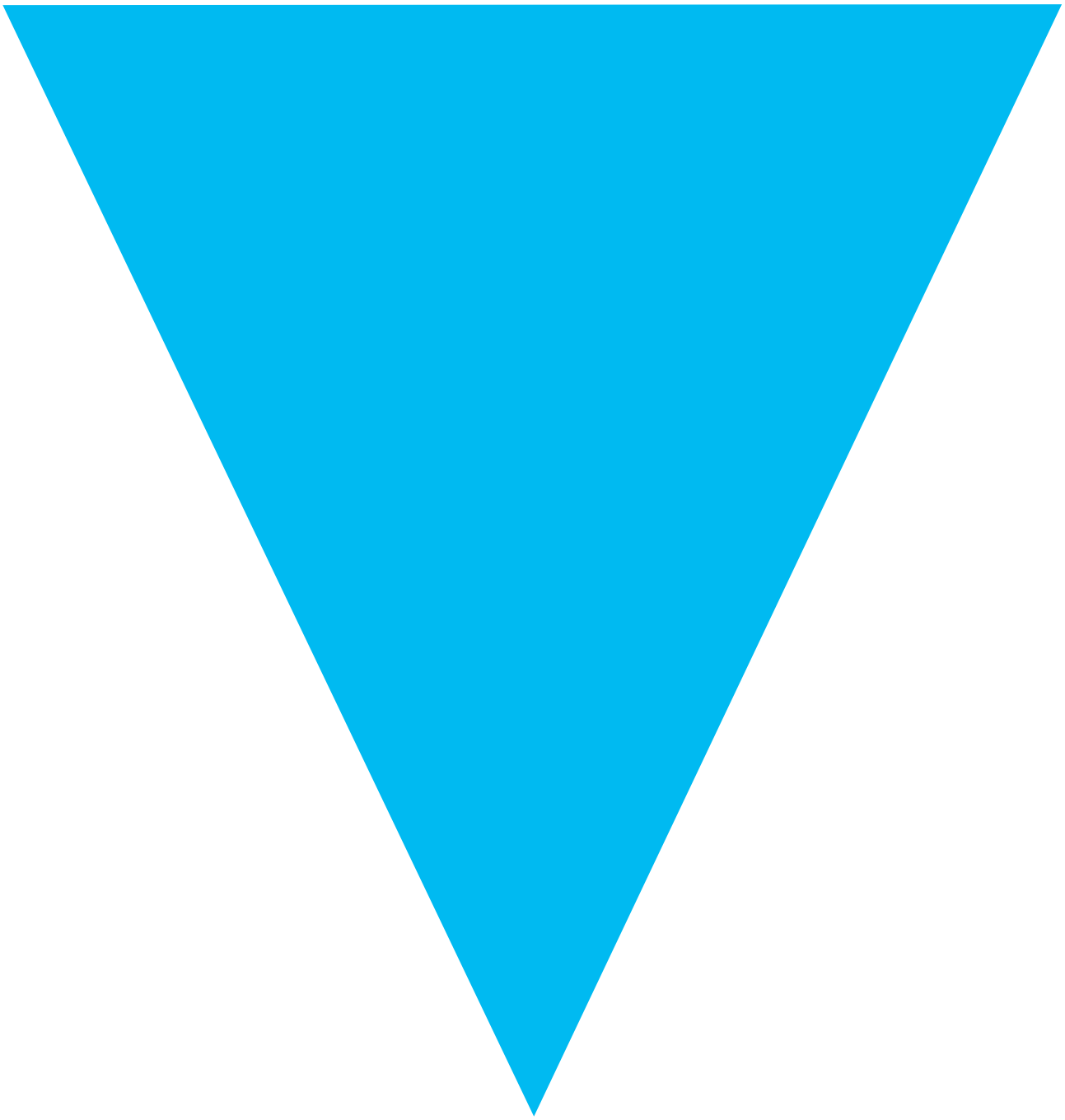
© Entreculturas

ANNEX 4: TU+JO=NOSALTRES

© Entrecultures

ANNEX 5: TU+JO=NOSALTRES

© Entreculturas

ANNEX 6: SOM MIGRANTS

SORTIDA 20	**ET SENTS D'AQUEST LLOC** Elabora un missatge positiu sobre la riquesa de conèixer persones de noves cultures. 19	**ACABES D'ARRIBAR** Vas a la pastisseria i vols comprar diverses coses. Encara no parles bé l'idioma i només pots assenyalar el que vols, però abans necessites saber quant et costarà. Com et sents? Què podries fer? 18	**ET SENTS D'AQUEST LLOC** Elabora un eslògan per animar la teva comunitat a acollir les persones immigrants com a tu t'agradaria que t'acollissin si estiguessis en un altre país. 17
ACABES D'ARRIBAR Ets nou/nova a l'escola. Acabes d'arribar a la teva nova classe. Totes les persones ja saben com van les classes, els horaris, on està cada cosa. Al teu país tot funcionava diferent a l'escola, així que ara estàs una mica desorientat/da. Com et sents? Què podries fer? 16	**ET SENTS D'AQUEST LLOC** Elabora el titular d'una bona notícia sobre l'arribada de noves persones migrants al nostre país. 15	**ACABES D'ARRIBAR** Cal prendre una decisió a classe sobre una obra de teatre que representareu. Tu has de participar-hi. Totes les persones opinen sobre com fer-la, però tu ni tan sols saps de què va, perquè al teu país no és coneguda. Què fas? Com et sents? 14	**ET SENTS D'AQUEST LLOC** Un grup de sis nois i noies arriben nous a l'escola. Pensa en un pla d'acollida per a persones nouvingudes a l'escola. Com organitzaries la benvinguda i l'acollida? 13
ACABES D'ARRIBAR A classe hi ha grups ja fets d'amics i amigues, al pati s'ajunten i tu et quedes sol/a. Com et sents? Què podries fer? 12	**ET SENTS D'AQUEST LLOC** Hi ha gent nova a la teva escola, però al teu grup d'amics no li agrada socialitzar amb ells perquè estan molt a gust amb el grup de tota la vida. Dona'ls tres arguments pels quals seria interessant acollir-los i conèixer-los més. 11	**ACABES D'ARRIBAR** Acabes d'arribar a un país nou. La teva família i tu acabeu de mudar-vos a una casa en un barri que no coneixeu. Et trobes amb els teus nous veïns. 10	**ET SENTS D'AQUEST LLOC** Elabora almenys dos missatges de benvinguda per a una persona que acaba d'arribar al teu barri. 9
ACABES D'ARRIBAR T'agrada jugar a bàsquet, però no saps si algú de la teva classe també hi juga o com podries trobar unes pistes o un equip en el qual jugar. Què faries? 8	**ET SENTS D'AQUEST LLOC** Proposa dues accions que podries fer amb la teva família per a uns nous veïns nouvinguts a l'edifici. 7	**ACABES D'ARRIBAR** Elabora un missatge que diries a les persones de l'escola en la teva arribada. 6	**ET SENTS D'AQUEST LLOC** Elabora tres missatges de benvinguda per a algú que arriba a la teva escola. 5
ACABES D'ARRIBAR Els companys i companyes de classe de natació, a vegades quan surten de classe, es queden una estona jugant a la plaça del costat. A tu t'agradaria poder anar amb ells, però surten ràpid i no et diuen mai res. Com et sents? 4	**ET SENTS D'AQUEST LLOC** Troba dos arguments que podries explicar a casa sobre per què seria interessant conèixer més les persones nouvingudes a l'edifici on viviu. 3	**ACABES D'ARRIBAR** Els teus companys i companyes estan jugant a un joc que sembla molt divertit. Tu te'n quedes fora perquè no saps com va. Com et sents? Què podries fer? 2	INICI 1

© Entreculturas

ANNEX 7: MIGRACIONS I MEDI AMBIENT. INFORMACIÓ

MIGRANTS FORÇATS PER MOTIUS CLIMÀTICS

"Es coneixen com a migrants per causes ambientals les persones o grups de persones que, a causa de canvis mediambientals ineludibles, sobtats o progressius, que afecten de manera negativa les seves vides o les seves condicions de vida, es veuen obligats a deixar les seves llars habituals, o decideixen fer-ho voluntàriament. El desplaçament pot ser temporal o permanent, a l'interior del seu país o a l'estranger".

A causa del canvi climàtic, alguns llocs del planeta es tornaran inhòspits, de manera que s'originaran desplaçaments de poblacions per l'escassetat cada vegada més gran de subministraments regulars d'aliments i aigua, així com per l'augment de la freqüència i la gravetat de les inundacions i tempestes.

"En molts països i regions d'Àfrica, es preveu que la producció agrícola i el subministrament d'aliments quedaran greument afectats per la variabilitat del clima i el canvi climàtic".

Migració i canvi climàtic. OIM.

© Entreculturas

ANNEX 8: MIGRACIONS I MEDI AMBIENT. MISSATGES

Les nostres accions diàries afecten el medi ambient. Promou la cura de la terra en el teu dia a dia.

1) Missatges:

2) Accions:

La degradació ambiental obliga moltes persones a deixar la seva terra. Promou coneixement sobre la situació de les persones migrants climàtiques.

3) Missatges:

4) Accions:

L'hospitalitat és una resposta fonamental. Promou hospitalitat amb les persones migrants en el teu entorn més pròxim.

5) Missatges:

6) Accions:

© Entreculturas

ANNEX 9: EL CAMÍ DE LES PERSONES REFUGIADES

CARTELL 1/ **Vius tranquil·lament amb la teva família i vas a l'escola.**
Què passa al teu voltant?
Què feu?
Com us sentiu?

CARTELL 2/ **De sobte, us veieu forçats a sortir del país per una situació de perill.**
Què passa al teu voltant?
Què feu?
Com us sentiu?

CARTELL 3/ **Sortiu de casa vostra amb les poques coses que podeu portar en una motxilla.**
Què passa al teu voltant?
Què feu?
Com us sentiu?

CARTELL 4/ **Camineu durant dies i dies carregant les pertinences que us vau poder emportar.**
Què passa al teu voltant?
Què feu?
Com us sentiu?

CARTELL 5/ **Continueu caminant per un país vei i desconegut, on no parlen el vostre idioma, la població autòctona us mira amb estranyesa perquè aneu mal vestits i no entenen què feu allà.**
Què passa al teu voltant?
Què feu?
Com us sentiu?

© Entreculturas

CARTELL 6/ **Continueu caminant travessant ara un bosc desconegut. Heu de dormir allí.**
Què passa al teu voltant?
Què feu?
Com us sentiu?

CARTELL 7/ **Al bosc trobeu més gent que està en la vostra mateixa situació.**
Què passa al teu voltant?
Què feu?
Com us sentiu?

CARTELL 8/ **Van passant els mesos i seguiu al mateix lloc, sense gaires perspectives de poder sortir d'aquí.**
Què passa al teu voltant?
Què feu?
Com us sentiu?

CARTELL 9/ **Es comencen a organitzar campaments, gràcies a algunes ONGs comencen a haver-hi algunes escoles i s'organitzen activitats.**
Què passa al teu voltant?
Què feu?
Com us sentiu?

CARTELL 10/ **Continueu la història prenent l'hospitalitat com la clau i la solució per trobar una vida en la qual pugueu ser feliços.**

© Entreculturas

ANNEX 10: UNA ABRAÇADA QUE REFUGIA

GRUP REPRESENTANT DE LES PERSONES REFUGIADES

Un dia, en despertar-te, tu i la teva família us veieu obligats a abandonar la vostra llar per por de ser perseguits. El camí l'has de fer caminant, així que no podeu emportar-vos gaires coses. Comenceu un camí llarg, en el qual no sabeu quant temps estareu lluny de la vostra llar, ni si us rebran i us acolliran al país cap al qual us desplaceu.

– Quines coses creus que trobaries a faltar?

– Com us sentiu?

– Com us agradaria que us rebessin els i les habitants del país al qual us traslladeu? Què us agradaria dir-los si poguéssiu parlar amb ells i elles?

GRUP REPRESENTANT DE LA SOCIETAT D'ACOLLIDA

Al món hi ha desigualtat, conflictes armats i inseguretat. Milers de persones es veuen obligades a desplaçar-se de les seves llars, escapant-se d'aquesta situació. Algunes persones arriben fins al lloc on viviu. És un grup nombrós i no els coneixeu, però sabeu que els ha costat molt arribar fins on sou i que arriben escapant-se de situacions perilloses. Necessiten protecció i la sol·liciten al vostre país.

– Com a societat d'acollida, com us sentiu?

– Com us agradaria que us rebessin si estiguéssiu en la seva mateixa situació?

– Què creieu que heu de fer? Què us agradaria dir-los si poguéssiu parlar amb ells i elles?

© Entreculturas

ANNEX II: IGUALS O DIVERSOS?

INFORMACIÓ SOBRE COMUNITATS INDÍGENES

La selva amazònica és la selva més gran de la Terra. Amb sis milions de km², s'estén per 9 països i destaca per ser una de les zones amb més diversitat del món, ja que és la llar d'una enorme quantitat d'espècies de plantes, animals i comunitats indígenes.

Aquestes comunitats tenen pràctiques i maneres de relacionar-se amb el seu entorn de les quals tenim molt a aprendre.

Els pobles indígenes són biblioteques vives, guardianes i cuidadores de l'Amazònia i del planeta. Coneixen molt bé el seu entorn, i es relacionen amb la natura amb respecte i cura, entenent que és l'hàbitat on viuen i es desenvolupen, i el qual els sustenta. Des de les fotografies fetes via satèl·lit es pot veure com les àrees més ben conservades de l'Amazònia són aquelles habitades pels pobles indígenes!

A més, tenen moltes altres pràctiques interessants, com el Sumak Kawsay, una paraula quítxua que significa "bon viure", entès com un viure en equilibri i harmonia amb els altres éssers humans i amb la natura, basant-se en valors de solidaritat, empatia, convivència i cooperació.

No obstant això, malgrat tota aquesta riquesa, al món no sempre convivim en harmonia. L'equilibri que els pobles indígenes mantenen amb la Terra està avui profundament amenaçat a l'Amazònia, ja que hi ha persones que no respecten el valor d'aquestes comunitats, així com empreses que volen explotar els seus valuosos recursos naturals, danyant l'entorn natural i els drets de les persones que els habiten, i obligant-los a migrar forçadament.

© Entreculturas

ANNEX 12: NOTÍCIES DE... DEFINICIÓ

L'ALT COMISSIONAT DE NACIONS UNIDES PER ALS REFUGIATS (ACNUR) RECULL LA DEFINICIÓ

de persona refugiada que apareix a la Convenció de Nacions Unides sobre l'Estatut de Refugiat que va tenir lloc a Ginebra el 1951:

El terme refugiat s'aplicarà a tota persona que, a causa de temors fonamentats de ser perseguida per motius de raça, religió, nacionalitat, pertinença a un determinat grup social o per defensar determinades opinions polítiques, es trobi fora del país de la seva nacionalitat i no pugui, o per causa de l'esmentat temor no vulgui, acollir-se a la protecció de tal país; o que, sense tenir nacionalitat o perquè es troba fora del país on anteriorment tenia la seva residència, no pugui o no vulgui tornar-hi.

No entren en les categories de causes de desplaçament de la Convenció internacional les poblacions víctimes de conflictes armats interns, de polítiques econòmiques errònies o de desastres naturals. Les persones refugiades es troben en una situació molt vulnerable, no gaudeixen de la protecció del seu Estat. De fet, és molt probable que sigui el seu propi govern el que els amenaci. Tot i que la definició anterior va suposar un gran avenç de cara a augmentar la protecció de les poblacions desplaçades i de garantir-ne els drets,aquesta no abasta la totalitat del procés que actualment viuen les persones refugiades i desplaçades.

Són moltes les persones que pateixen situacions igual de perilloses que les persones reconegudes com a refugiades, que a més no poden optar a la protecció de l'estatut de refugiat i que, per tant, corren un perill més gran. Aquest és el cas d'aquelles poblacions que es desplacen dins de les fronteres del seu propi país o de les que són víctimes d'una persecució fonamentada, sense que la causa del desplaçament no pugui incloure's dins de la tipologia que recull la definició.

Població refugiada *de facto:*

Davant la restricció de la definició de persona refugiada que s'utilitza en l'àmbit internacional, són milions les persones que es troben en un estat de vulnerabilitat més gran, tant per la situació en la qual viuen com per la manca de possibilitats d'obtenir protecció. Sent conscient de la limitació d'aquesta definició, el SJR empra un concepte més inclusiu, conegut com a refugiat *de facto.* Té l'objectiu d'evitar la discriminació de les persones desplaçades forçadament la situació de les quals és igualment adversa, quan les causes i la metodologia de desplaçament no s'adapten a les pautes establertes per obtenir l'estatut de refugiat.

S'entén d'aquesta manera que les persones refugiades no són només les qui es troben en campaments de poblacions desplaçades fora del seu país, sinó que també ho són persones desplaçades dins de les fronteres del seu país, sol·licitants d'asil, persones estrangeres "sense sostre" als assentaments urbans, persones preses als centres de detenció d'immigrants i apàtrides.

© Entreculturas

Per tant, la concepció més àmplia de persona refugiada que fa servir el SJR inclou a:

Tota persona perseguida a causa de la seva raça, religió, pertinença a grups socials o polítics, tota víctima dels conflictes armats, de polítiques econòmiques errònies o de desastres naturals, que, per raons humanitàries, es veu obligada a abandonar el seu país però també si roman dins d'aquest, és a dir, qualsevol civil desarrelat de la seva llar per la força, per la mateixa mena de violència que genera refugiats, però que no ha travessat les fronteres nacionals.

Educació en temps d'espera. Entrecultures (2010).

© Entrecultures

ANNEX 13: NOTÍCIES DE.../ TENIM DRETS. TESTIMONIATGES/ NOTÍCIES

TESTIMONI D'UN REFUGIAT COLOMBIÀ DAVANT EL REPTE DEL PERDÓ I LA RECONCILIACIÓ

Vaig haver de desplaçar-me aquí a Veneçuela perquè em van deixar un paper on deien que em donaven 24 hores perquè sortís de la zona.

L'experiència de ser desplaçat per la violència.

Arribar a Veneçuela va ser una mica difícil perquè vaig haver de sortir de casa de nit, amb cinc dels meus fills petits i la meva esposa. Va ser difícil arribar a la frontera i entrar aquí a Veneçuela.

Després d'arribar a El Nula (Veneçuela), vaig sol·licitar allotjament a l'oficina del Servei Jesuïta a Refugiats (SJR). Gràcies a Déu, em van rebre molt bé, em van donar orientació, em van oferir una mica més de seguretat, i des d'aleshores estic esperant la resposta a la meva sol·licitud de refugi.

En aquests 7 anys que porto en territori veneçolà, amb el suport del SJR em sento bé perquè he tornat a néixer, es pot dir, perquè em van donar molt suport psicològic, fins i tot ajuda econòmica.

Estic treballant i estic bé de salut; la meva família també es troba bé. Veig que hi ha organitzacions que es preocupen pels desplaçats, pels sol·licitants de refugi, que no estem sols i que hi ha persones que s'interessen pels nostres problemes, els problemes dels desplaçats i els refugiats.

Aprendre a perdonar, reconciliar-se amb un mateix i esperar.

Un aprèn a reconciliar-se amb un mateix per poder reconciliar-se amb els seus semblants, amb els seus veïns, moltes vegades amb els seus companys de treball. Hi ha vegades que no tenim la capacitat per reconciliar-nos amb algú que ens fa alguna cosa, encara que sigui de broma, i llavors ens ho prenem de debò i no tenim aquesta capacitat de poder perdonar i seguir endavant amb la vida.

En aquest moment, la paraula perdó per a mi significa oblidar el que una altra persona t'ha causat en sentit d'ofensa, oblidar-ho i definitivament treure-ho del cor.

Per mi la paraula esperança significa no defallir en la meta que un mateix s'ha traçat, sinó continuar endavant buscant estar bé amb un mateix i amb els altres.

SJR LAC (2013).

© Entreculturas

Amman, 23 d'octubre de 2014, la ciutat on jo vivia està al centre de Síria

El meu barri estava molt prop d'una zona lleial al govern sirià i, amb el temps, això ens va portar problemes. Era l'estiu de 2011, els meus companys i jo érem estudiants que es preparaven per als exàmens i amb ganes de gaudir ja de les nostres pròximes vacances. Aquell seria el meu últim estiu sirià.

En comptes de gaudir els dies amb els meus amics, la crisi siriana ens va sobrepassar. Tot i que sentíem notícies del que estava passant en altres llocs, al principi no vam fer-ne gaire cas. Llavors, la gent de la nostra zona va decidir fer una asseguda a la plaça principal de la ciutat per protestar pacíficament per la mort de set persones. Va començar a la vesprada, els organitzadors volien fer-ho durar tres dies. Centenars de persones van venir de diferents barris de la ciutat. Encara em recordo de la tranquil·litat que es respirava aquell dia, fins que, després de la mitjanit, va començar el tiroteig. La gent corria en totes direccions demanant ajuda. Les dones i els nens ploraven mentre els trets sonaven per tot arreu. L'endemà, un grup d'homes armats va arribar al nostre barri i va detenir a la majoria dels homes joves que havien participat a l'asseguda.

La situació es va deteriorar, i aviat vam comprendre què significava ser bombardejat. Com a estudiant, la cosa que més em preocupava era la destrucció de la meva escola. Ni sabia ni entenia per què volien fer mal als nostres líders i triomfadors del demà. Després de més de dotze mesos de crisi, un grup de partidaris del govern va venir al nostre barri i va anunciar, mitjançant un altaveu, que "totes les famílies han de sortir de la zona si no volen morir. Demà vindrem i esperem no trobar ningú aquí".

Pel que jo sé, només tres persones es van negar a marxar; no vam saber-ne res mai més.

La meva família i jo vam marxar del barri i, durant un temps, vam estar vivint en una altra zona de la ciutat. Finalment, vam fugir a Jordània, ja que la situació es va tornar massa perillosa. Mirant per la finestra de camí a Jordània, estava content d'anar-me'n, em feia il·lusió conèixer gent nova.

Primer, vam haver de reconstruir les nostres vides a Jordània. Vaig preguntar als companys de feina sobre la cultura i sobre altres pràctiques jordanes. En general, com a família som gent flexible, així que sabia que podíem viure en una societat nova i diferent. Davant l'enorme afluència de sirians, l'actitud dels jordans cap als nouvinguts va canviar. Creien que els estaven prenent les oportunitats de feina i que feien augmentar el cost de la vida. Crec que va ser per això que els jordans van començar a tractar-nos com a estrangers.

La realitat de la vida a Jordània no s'assembla gens al que vaig imaginar. La vida aquí és molt diferent de la de Síria, i tot és molt car. En primer lloc, vaig haver de treballar perquè ningú no ens ajudava econòmicament. Vaig descartar la idea de tornar a l'escola i vaig començar a treballar. Amb el temps, em vaig adonar que no estava fent el correcte. Si acceptava la meva condició d'estranger, de qui no té accés a cap mena d'educació superior, estaria destruint qualsevol oportunitat d'un futur decent.

Per casualitat, la meva mare va trobar un programa d'estudis en el qual ella podia ser mestra voluntària, i em va parlar dels cursos d'educació superior en línia organitzats pel Servei Jesuïta a Refugiats (JRS), Jesuit Commons: Educació Superior als Marges. Al principi, em preocupava no poder assistir a classe pel meu horari laboral, però, afortunadament, està dissenyat per a persones que han de treballar per tirar endavant.

El meu primer dia al centre d'estudis del JRS va ser molt emocionant. Vaig conèixer persones de diferents països. Em sentia molt proper a ells i elles, fins i tot més que als que formaven part de la meva vida diària. Potser és perquè viure una crisi acosta la gent.

© Entrecultures

Tenim moltes coses en comú. Compartim quasi les mateixes històries. Ens enfrontem als mateixos reptes i patim els mateixos problemes. No tenim dret a treballar. Els refugiats ho tenen difícil per obtenir els permisos de treball a Jordània. Tots nosaltres lluitem per seguir amb els nostres estudis. Ens sentim com a estranys limitats per totes aquestes regles. Tots i totes hem de treballar intensament per aconseguir els nostres objectius. I ens tranquil·litza que hi hagi tantes persones que vulguin ajudar els refugiats. Però la major part de la feina l'han de fer els mateixos refugiats, per a què ells i les seves comunitats puguin mantenir-se dempeus per si mateixos.

Després de completar dos cursos certificats, m'enorgulleix dir que em vaig inscriure al programa de diplomatura *en línia* de tres anys. També estic orgullós de dir que el meu anglès ha millorat, i que puc comunicar-me amb moltes persones de tot el món. Aprendre un altre idioma m'ha fet un millor comunicador i tenir una ment més oberta. Espero poder sortir algun dia de Jordània i estudiar en una universitat als Estats Units o a Europa.

Mohammed Aboud, Veus. JRS (2014).

Combats al sud de Filipines desplacen més de 120.000 persones

MANILA, Filipines, 20 de març de 2015 (ACNUR). Els enfrontaments entre forces governamentals i grups armats a l'illa de Mindanao, al sud de Filipines, han obligat més de 120.000 persones a abandonar les seves llars des de finals de gener, quan va esclatar el conflicte.

L'agència de l'ONU per als refugiats ha expressat la seva preocupació per la seguretat dels civils desplaçats, ja que el conflicte s'estén a les aldees locals. Es preveu que el número de desplaçats augmenti a mesura que els enfrontaments arribin a les comunitats locals que allotgen els desplaçats.

ACNUR i els seus socis estimen que 13 municipis a Maguindanao i Cotabato del Nord s'han vist afectats durant les vuit setmanes d'enfrontaments entre les forces de seguretat de l'Estat i els Combatents Islàmics per la Llibertat de Bangsamoro. Els desplaçats interns s'han refugiat en escoles i edificis públics. A més, hi ha un nombre desconegut de persones que s'allotja amb amics o familiars. A causa de la inestable situació de seguretat, ACNUR no pot accedir a moltes de les zones afectades i es basa en la informació proporcionada per les autoritats locals, organitzacions de la societat civil i col·laboradors.

A Mindanao, ACNUR i altres agències de l'ONU estan treballant en estreta col·laboració amb les autoritats locals per supervisar les condicions dels desplaçats dins i fora dels centres d'evacuació. "Hem proporcionat algunes mantes, bidons, matalassets, mosquiteres i lones de plàstic, però es necessita més ajuda urgentment", va dir el portaveu Babar Baloch a Ginebra.

L'agència de l'ONU per als refugiats està especialment preocupada per la seguretat dels civils, entre els quals hi ha dones i nens, que es troben en zones de conflicte i que poden estar exposats a explotació i abusos, donada la falta d'ingressos i la desprotecció normalment exercida per la comunitat. El subministrament limitat d'aliments, medicaments, aigua i allotjament d'emergència podria agreujar els perills. ACNUR va fer una crida a totes les parts per garantir la seguretat dels civils mentre es dugui a terme l'operació de seguretat pública.

Gràcies a la voluntària en línia Ruth Marjalizo González pel suport ofert amb la traducció de l'anglès d'aquest text.
Notícies ACNUR (2015).

© Entreculturas

Forçats a fugir de Nigèria, una parella jove celebra el seu retrobament a Txad

Els refugiats nigerians Ali i Zulaika van ser separats quan fugien de la seva ciutat natal de Baga. La parella es va retrobar al camp de refugiats de Donar Es-Salam, prop del llac Txad.

ASSENTAMENT DE DONAR ES-SALAM, Txad, 16 de març de 2015 (ACNUR). Era d'hora al matí a Baga, Nigèria, quan la Zulaika, una mare de 22 anys embarassada, va sentir els trets. Va tenir el temps just d'agafar el seu fill de dos anys i d'escapar-se pel bosc abans que les milícies envaïssin la ciutat massacrant centenars de persones.

Li va costar quatre dies trobar un vaixell per travessar el llac Txad. El seu marit, un pescador de 34 anys anomenat Ali, estava estenent les xarxes quan va ocórrer l'atac. Ella no sabia si havia pogut escapar-se.

"Vam passar diversos dies anant d'una illa a una altra", recorda. "A la nit no teníem res per protegir-nos del fred i no hi havia res per menjar. El més difícil per mi va ser no saber on estava el meu marit ni si li havia passat alguna cosa".

Amb l'ajuda d'ACNUR, Zulaika va trobar refugi a Txad en un assentament de refugiats anomenat Donar Es-Salam, on s'acullen diversos milers de refugiats nigerians com ella. Allí, ACNUR registra els nouvinguts, identifica les persones més vulnerables, com adults grans, dones solteres i famílies i nens que han estat separats.

L'Ali va aconseguir fugir per altres vies i va arribar a l'illa de Kangalom, on ACNUR rep els refugiats i els porta amb vaixell fins a la ciutat de Bagasola, on els proporciona menjar per al viatge i els prepara per al trasllat a l'assentament de Donar Es-Salam. "Vaig passar quasi tres setmanes al bosc abans d'arribar a Kangalom, a Txad", recorda Ali. "Passàvem gana quasi tot el dia i només menjàvem quan la població local ens donava una mica de menjar al llarg del camí".

Un dia a principis de febrer, ACNUR va organitzar el trasllat de més de 80 refugiats nigerians, entre els quals hi havia l'Ali. Zulaika recorda aquell dia molt bé. "Em van dir que havia arribat gent de Kangalom, així que vaig anar a l'entrada del campament a veure qui eren", diu, "no podia creure que el meu marit fos un dels que baixava del camió".

L'Ali, que va passar moltíssimes setmanes preocupat per la seva dona embarassada i el seu fill petit, també es va emocionar molt en trobar-los a Donar Es-Salam. "Estem agraïts a tots aquells que ens han ajudat a arribar aquí i a retrobar-nos", diu ell, contemplant els ulls de la seva dona.

La Zulaika somriu. "Estic molt emocionada per haver trobat al meu marit", diu. "M'agafaré fort a ell perquè mai més em torni a desaparèixer". La Zulaika i l'Ali estan celebrant el seu retrobament i recentment s'han traslladat a un refugi familiar amb el seu fill petit, que també es diu Ali.

Més de 3.800 refugiats nigerians han estat traslladats fins ara a l'assentament de Donar Es-Salam.

M. Farman-Farmaian. ACNUR (2015).

© Entreculturas

ANNEX 14: L'ESCOLA ÉS EL NOSTRE REFUGI

TESTIMONI A

"Quan vinc a l'escola ja no em sento sola i això és el més important per a mi. Aquí soc part d'un grup i em fa sentir feliç. A més, compto amb Miss Hoda (treballadora social) i Miss Nour (psicòloga), amb qui puc parlar de tot el que em preocupa".

La Nour, refugiada siriana de 13 anys que estudia al centre Telyani a Bar Elias (Líban). El seu somni és convertir-se en advocada, i el seu desig més gran, no haver de tornar a abandonar l'escola.

TESTIMONI B

"Vaig marxar de casa meva per la guerra al Nil Blau, Sudan, el 2011. La meva família i jo vam venir a Maban buscant refugi davant de la violència. Estava a 2n de secundària quan em vaig veure obligada a deixar l'escola". Després de tres anys al camp de refugiats, la seva mare va aconseguir trobar una feina amb la qual podia mantenir la família i va poder enviar la Basamat a Uganda a continuar els seus estudis. Ara es forma per convertir-se en professora: "Al primer semestre vaig treure les millors notes dels 42 candidats. Les meves assignatures preferides són Matemàtiques i Ciències. M'agradaria que les noies tinguéssim més oportunitats per desenvolupar-nos i créixer mentre perseguim els nostres somnis".

Basamat, refugiada sudanesa. Alumna del curs de formació de professorat del Servei Jesuïta a Refugiats a Maban.

TESTIMONI C

"Els joves són el futur del demà. Per això em vaig dir que havia de fer de tot perquè els nostres joves estiguin millor, i per preparar-los per al futur. Si no has tingut una educació bàsica, et serà difícil superar la vida i fer alguna cosa en el futur. Aquí a l'escola els ajudem a tenir una bona educació, els aconsellem que estudiïn. Sensibilitzem els nens, les nenes i els/les joves perquè no abandonin l'escola. Hem de protegir les escoles perquè és on aprenem l'educació bàsica, on aprenem a relacionar-nos amb les persones, on aprenem a ser bones persones també. Estudiar també t'ajuda a conèixer com conviure amb els/les altres".

Sanganyi Namangala, refugiada de República Democràtica del Congo. Vicepresidenta del Comitè del camp de persones refugiades de Kinama (Burundi), col·laboradora amb el Servei Jesuïta a Refugiats en l'educació dels nens i les nenes que viuen al camp.

© Entrecultures

TESTIMONI D

“La tempesta d’una nova pandèmia ens va agafar desprevinguts a tots; sense distingir entre sexe, religió, nacionalitat o qualsevol altre tipus de criteri discriminatori, es va anar expandint al llarg de la nostra casa esfèrica i, sense voler, ens ensenya molt... Ara el nostre deure és aprendre’n. Tanmateix, ser part de la xarxa m’ha ensenyat que un amic o una amiga tant pot ser la persona que està a metres de mi com a l’altra punta del món, i aquesta quarantena m’ha ensenyat que hi ha altres maneres d’abraçar.

Cal no confondre el tancament amb un càstig, sinó entendre’l com una manera de tenir cura de l’altre. Sento que és un privilegi el fet de tenir cura dels meus amics i amigues des casa meva, encara que n’hi ha molts altres que no tenen la mateixa sort i ho fan des d’altres posicions; amb més raó, per això ho faig: em cuido per cuidar-los a ells. Preparar-me per ajudar-los, estudiar, treballar, fer classes o per entretenir-los un moment són ‘abraçades a llarg termini’ en les quals estic invertint el meu temps per quan la tempesta passi. He après altres maneres de cuidar-los, una forma diferent d’ajudar-los, de protegir-los, en fi, noves maneres d’abraçar, i de mantenir-nos separats per després continuar junts”.

Facundo Velasquez, jove participant a la Xarxa Generació 21+ des del grup de Protagonisme Juvenil Organitzat de Fe i Alegría a Salta, Argentina.

TESTIMONI E

“Algun cop ho havies pensat: cinquanta-quatre dies a casa? Doncs sí, això ha passat, amb dies bons i amb dies no tan bons, aprenent a poc a poc a respectar-te a tu mateixa però també a la resta de la gent, aquesta vegada ens ha tocat cuidar i cuidar-nos. S’ha creat una mica aquell sentiment d’unitat. Els infants s’estan comportant com a vertaderes heroïnes i herois, es queden a casa, sense entendre gaire bé per què no poden anar l’escola o a veure a les amigues, però segueixen a casa. De tot es pot aprendre i aconseguir tenir una educació transformadora on les joves i els joves puguin aprendre a educar el seu cor i la seva ment.

En tots aquests mesos hem posat a prova la resistència del sistema educatiu i dels drets humans, entre molts altres. COVID-19, només vull dir-te que he après realment el valor de les coses necessàries, de l’amor vertader, i que una videotrucada et pot portar en un segon a l’altra punta del món. Estic segura que d’aquesta en sortirem juntes i junts”.

Iris Trigo Riego, voluntària de la Fundació Entrecultures a Galícia.

© Entrecultures

ANNEX 15: PERSONES EN MOVIMENT

Nom de la persona entrevistada

Edat ---

Recorregut que va fer des de la seva localitat fins al lloc de destinació

Per quants països va passar?

Quines anècdotes li van succeir?

Per què va viatjar?

Va ser un viatge fàcil?

Una vegada va arribar a la seva destinació, va poder complir els objectius que s'havia marcat? Com el/la van tractar la resta de persones?

© Entreculturas

ANNEX 16: CAUSES I CONSEQÜÈNCIES DE LA MOBILITAT HUMANA

CAS 1: LA INFANTESA MIGRANT A CENTREAMÈRICA, MÈXIC I ELS ESTATS UNITS

Des de fa ja diversos anys, les nenes i els nens centreamericans deixen els seus països i creuen Mèxic fins als Estats Units. Ja el 2014 es va arribar a parlar d'una vertadera crisi humanitària, perquè els nens i les nenes migrants detinguts en travessar la frontera dels Estats Units, i exposats a la possibilitat de la deportació, van arribar als 60.000. Però el que diuen els mitjans sobre aquesta situació és tot el que cal saber?

Hi ha vuit veritats ocultes que revelen els dos vídeos *Als vagons de la vergonya*[34].

CAS 2: EL JULIÁN, UN JOVE REFUGIAT COLOMBIÀ QUE JA VIU SENSE POR I AMB ESPERANÇA: JO VULL TENIR UNA VIDA FELIÇ ON HI HAGI PAU I HARMONIA

Ciutat de Panamà, 12/11/2013[35]

"Hola! T'explicaré la meva història que comença en un lloc anomenat Acandí, un poble a Colòmbia, prop de la frontera amb Panamà. Jo vivia en una finca on tenia moltes coses: vaques, cavalls i un gos molt juganer.

Un dia hi van arribar uns homes de verd, bé!, vestits de verd. Eren molts homes que tenien armes i buscaven guerra. Ens van dir que marxéssim d'aquella finca perquè la volien per a un pla on hi hauria una guerra amb l'exèrcit.

Ens va tocar sortir d'aquella finca que era divertida, perquè ells així ho van dir. I allà cal complir; si algú no compleix, li toca la mort. Ens van dir que l'única salvació era la frontera, perquè si marxàvem pel mar ens matarien.

Jo vull tenir una vida feliç on hi hagi pau i harmonia. Llavors a la meva família i a mi ens va tocar marxar per la frontera i travessar la selva per arribar a Panamà, i així va començar la supervivència pujant l'Erm. Durant el camí, al meu pare i a la meva mare els van picar uns borinots i els va pujar la febre, així que ens vam aturar i aquella nit vam dormir al terra fred i terrós, on podíem agafar moltes malalties. Cap a la mitjanit se'ns va apagar la foguera que hi havia, llavors va aparèixer una pantera molt gran que ens volia menjar, però la meva mamà va encendre el foc i va espantar la pantera. Aquella nit no vaig dormir, els meus germans tampoc. Teníem por, però va començar el dia i vam seguir el nostre camí a Panamà.

34 *Als vagons de la vergonya.* Xarxa Jesuïta amb Migrants. Part 1: https://youtu.be/KX8TULZNhFc
Part 2: https://youtu.be/4pzHJsOKNpw
35 Testimoni recollit pel Servei Jesuïtes a Refugiats de Panamà.

© Entreculturas

Avui puc dir que visc en un lloc de pau a la ciutat de Panamà: ens falten moltes coses, però no tinc por. Vaig a l'escola, pertanyo a un grup de teatre, el meu pare i la meva mare tenen feina. Som refugiats. La meva mare ara està contenta, té l'esperança que, amb una nova llei que hi ha en aquest país, ens donin residència permanent. Tinc amics a l'escola i al barri on visc."

Així conclou la seva història el Julián, un refugiat colombià de 14 anys, després d'explicar al Servei Jesuïta a Refugiats (SJR) de Panamà el relat del seu periple, des de la frontera colombo-panamenya fins a la ciutat de Panamà, juntament amb la seva família. Si bé aquest final feliç no és el de tots els refugiats, malgrat tot ens mostra que travessar la frontera és l'única possibilitat perquè moltes persones perseguides puguin salvar les seves vides, que el refugi i la protecció d'altres països continuen sent una necessitat per a elles i que la presència d'organitzacions com SJR els permeten tornar a somiar, principalment a les nenes, nens i joves, i tornar a explicar, cantar i expressar els seus somnis a través del teatre.

Cas 3: Setanta dies sense sol. La història de la Yaya

Ciutat de Panamà, 5/5/2014[36]

La Yaya, una dona natural de l'Índia, va arribar a Panamà mentre s'escapava d'una persecució per motius religiosos que posava en risc la seva vida. Està acollida en un alberg per a dones migrants, on ens vam trobar amb ella. Allà la Yaya ens va expressar el seu desig de sol·licitar asil a Panamà, és a dir, d'obtenir la protecció internacional que està prevista per a les persones greument amenaçades o en perill al seu propi país. La seva sol·licitud va ser degudament presentada a l'Estat, però encara avui no ha rebut la visita corresponent perquè el seu cas s'estudiï i es decideixi si se li concedeix l'estatus de refugiada. Aquesta situació d'espera s'ha prolongat durant més de setanta dies, la qual cosa és contrària al que preveu la llei.

A això se suma que les instal·lacions de l'alberg no compleixen les mesures necessàries perquè l'estada sigui digna. L'alberg compta amb molt poc espai: pot allotjar aproximadament unes 25 dones, que han de compartir un sol bany, i podria descriure's com una habitació gran, sense llum natural, amb un televisor, llits de dos pisos, una taula i un aire condicionat.

El més desastrós de la situació és la falta d'accés a l'aire lliure. L'alberg es troba a les instal·lacions de la policia i no té pati; per tant, les dones no surten en cap moment del dia a recrear-se a l'aire lliure.

Això fa que el temps que una dona migrant transcorre a l'alberg el passi sense tenir contacte amb la llum ni amb l'ambient extern, i amb molt poc moviment físic. Això genera molts problemes físics i emocionals a les dones. En el cas de la Yaya, l'espera sense que les autoritats l'entrevistin i la falta de contacte amb l'exterior han deteriorat greument la seva situació de salut.

Tampoc no hi ha consideració cap a aquelles dones que professen religions que comporten algun règim alimentari especial. El menjar és el mateix per a totes.

L'adequació de les estructures dels albergs perquè ofereixin millors condicions d'estada, que les dones siguin ateses per personal civil (i no per la policia) que estigui convenientment qualificat i capacitat, i una ràpida resposta a les sol·licituds d'asil són obligacions pendents que l'Estat panameny té amb les persones migrants o sol·licitants d'asil que es troben al seu territori i amb la comunitat internacional, que li reclama que compleixi les lleis i els acords internacionals en aquesta matèria.

36 Adaptat del testimoni recollit pel Servei Jesuïtes a Refugiats de Panamà.

© Entreculturas

ANNEX 17: UN MÓN D'ACOLLIDA

PROVA I. MIGRACIONS FORÇADES, UNA QÜESTIÓ DE DRETS?

Article 13 de la Declaració dels Drets Humans. Tota persona té dret a circular lliurement i a triar la seva residència en el territori d'un Estat. Tota persona té dret a sortir de qualsevol país, fins i tot del propi, i a tornar-hi.

Article 14 de la Declaració dels Drets Humans i Convenció de Ginebra. En cas de persecució, tota persona té dret a buscar asil (ser acollida i protegida) a qualsevol país.

Principi de no devolució. Segons el Dret Internacional, els Estats no poden expulsar o retornar una persona al territori de qualsevol país en el qual la seva vida o a seva llibertat es trobin amenaçades o en el qual pugui patir la vulneració dels seus drets humans.

Al final del 2019 hi havia al món 79,5 milions de persones desplaçades a la força. 26 milions eren refugiades, 15,7 milions de les quals es trobaven en situació de crisi prolongada. Això suposa que el 78 % de totes les persones refugiades viuen en 32 països d'acollida.

El 2015 Espanya va aprovar la nova Llei de Seguretat Ciutadana. Aquesta llei permet que les persones migrants que siguin trobades travessant la frontera puguin ser expulsades i retornades sense donar-los la possibilitat de sol·licitar asil o de tenir un advocat.

Durant el 2019, s'estima que 11 milions de persones van ser nous desplaçats. 2,4 milions van buscar protecció fora del seu país i 8,6 milions van ser desplaçades dins dels seus països. El 40 % de les persones desplaçades mundials són menors d'edat.

El 2019, aproximadament un milió de persones van rebre protecció internacional, ja sigui de manera individual o grupal.

Al llarg del 2019 es van registrar 25.000 noves sol·licituds d'asil de menors no acompanyats, un dels grups més vulnerables. No obstant això, 53 països van informar que el 2019 la xifra de nens i nenes que es trobaven sols entre la població refugiada que acollien era més alta.

© Entreculturas

ANNEX 18: UN MÓN D'ACOLLIDA

PROVA 2. DESMUNTANT ESTEREOTIPS

LES MIGRACIONS DE PAÏSOS AFRICANS S'ADRECEN ESPECIALMENT A EUROPA

Fals: El 75 % (tres de cada quatre) de les persones migrants provinents de països africans es desplacen internament als seus països o a un altre país proper a casa seva. Per exemple, Etiòpia és un dels països d'acollida de persones refugiades més gran del món, i el segon país al continent africà que acull més persones refugiades. Actualment, els països més empobrits són els que atenen un nombre més gran de persones refugiades.

LA MIGRACIÓ CONTRIBUEIX POSITIVAMENT A LES NOSTRES ECONOMIES

Vertader: Segons dades de l'Oficina Econòmica de Presidència del Govern, el 30 % del creixement del PIB entre mitjan anys noranta i la primera dècada d'aquest segle va ser conseqüència de l'assentament de persones i comunitats migrants. Un efecte que va escalar fins al 50 % entre els anys 2000 i 2005.

ELS IMMIGRANTS VENEN A ROBAR

Fals: Les dades no permeten establir la connexió entre immigració i delinqüència. De fet, Espanya és el tercer país amb una taxa de criminalitat més baixa d'Europa. Pel que fa a la població reclusa, a Espanya hi havia al gener del 2021 un total de 15.937 persones recluses estrangeres, que representen amb prou feines el 0,29 % dels estrangers que resideixen a Espanya. La xifra queda molt lluny d'indicar que la majoria de persones immigrades venen a Espanya a delinquir. D'altra banda, és important dir que ja no es fa servir la paraula *immigrant,* ja que les persones estem en constant moviment, per la qual cosa som migrants entrant i sortint a diferents països i regions. A més, aquesta afirmació suggereix que només hi ha migrants homes, quan la realitat és que també hi ha dones, nens i nenes migrants. És important visibilitzar la diversitat de les persones migrants, ja que segons la seva edat, gènere, procedència, etc., poden viure vulnerabilitats afegides durant el procés de migració forçada.

© Entrecultures

ELS IMMIGRANTS SATUREN ELS SERVEIS SANITARIS

Fals: Les persones migrants consulten un 7 % menys el metge de capçalera que les i els ciutadans espanyols. Aquestes persones migrants, per poder accedir al metge, cotitzen a la Seguretat Social, com ho fem tots i totes. Les persones en situació irregular només poden tenir accés als serveis mínims d'urgència, la qual cosa cobreix un dret bàsic d'accés a la salut.

LES PERSONES MIGRANTS TENEN MÉS AJUDES QUE ELS ESPANYOLS

Fals: Ho mostren els exemples següents. La Comunitat de Madrid va donar el 65 % de les ajudes al lloguer a persones de nacionalitat espanyola, segons les llistes provisionals de l'any 2019. D'altra banda, les persones usuàries dels serveis socials a Espanya a data de desembre de 2016 eren: 84 % de nacionalitat espanyola, 14 % migrants no pertanyents a la UE i 3,4 % migrants europeus.

HI HA MASSA IMMIGRANTS

Fals: A Espanya, l'1 de gener de 2016, hi havia 46.557.008 persones, de les quals 2.574.585 eren estrangeres de països de fora de la Unió Europea i 2.043.996 tenien nacionalitats de la Unió Europea. És a dir, el percentatge real de persones estrangeres a Espanya no pertanyents a la Unió Europea és el 5,5 % del total de la població. Moltes d'aquestes persones només són a Espanya per trànsit i es dirigeixen cap a altres destinacions.

LES MIGRACIONS SÓN INHERENTS A LA CONDICIÓ HUMANA

Vertader: Les persones i les societats hem migrat al llarg de la història, mai no hem deixat de migrar. Som éssers migrants.

EXISTEIX L'EFECTE CRIDA

Fals: De gener a octubre del 2019 es van reduir les arribades un 48 % respecte de l'any anterior. Tot i això, en aquests darrers anys ha augmentat la mortalitat respecte del nombre d'arribades: 1 de cada 8 el 2018 per 1 de cada 55 el 2017, en part a causa de les polítiques preses a les fronteres, que criminalitzen el rescat de persones migrants, i del tancament de fronteres.

© Entreculturas

ANNEX 19: UN MÓN D'ACOLLIDA

PROVA 3. REFUGI / FRONTERA / ACOLLIDA

REFUGI

FRONTERA

ACOLLIDA

© Entreculturas

ANNEX 20: UN MÓN D'ACOLLIDA

PROVA 5. RECURSOS NATURALS I MIGRACIONS FORÇADES. TAULER DEL TRENCACLOSQUES

PAÍS	MATÈRIA PRIMERA	PER A QUÈ LA UTILITZO	CONSEQÜÈNCIES	QUÈ PODEM FER NOSALTRES

© Entreculturas

ANNEX 21: UN MÓN D'ACOLLIDA

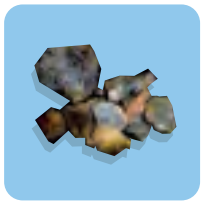
PROVA 5. RECURSOS NATURALS I MIGRACIONS FORÇADES. PECES DEL TRENCACLOSQUES

© Entreculturas

ANNEX 22: UN MÓN D'ACOLLIDA

PROVA 5. RECURSOS NATURALS I MIGRACIONS FORÇADES. SOLUCIÓ DEL TRENCACLOSQUES

PAÍS	MATÈRIA PRIMERA	PER A QUÈ LA UTILITZO	CONSEQÜÈNCIES	QUÈ PODEM FER NOSALTRES
REPÚBLICA DEMOCRÀTICA DEL CONGO 	COLTAN 			
SUDAN DEL SUD 	PETROLI 			
AMAZÒNIA PERUANA 	FUSTA 			

© Entreculturas

ALTRES RECURSOS SOBRE INTERCULTURALITAT I MIGRACIONS FORÇADES

A més de les activitats recollides en aquest material, hi ha una gran varietat de recursos, tant per saber-ne més sobre interculturalitat i migracions forçades com per treballar aquest tema amb nens, nenes i joves. Entre tots aquests materials recomanem consultar els següents:

MATERIALS EDUCATIUS

Dies D. Fundació Entrecultures. www.redec.es

El Món en Joc. (2017). Fundació Entrecultures.
https://redec.es/es/publicaciones/el-mundo-en-juego

Trobades que canvien el món. (2017). Fundació Entrecultures.
https://redec.es/es/publicaciones/encuentros-que-cambian-el-mundo

Imagina un altre món. (2016). Fundació Entrecultures.
https://redec.es/es/publicaciones/unidades-didacticas-imagina-otro-mundo

Material educatiu i metodològic per treballar sobre interculturalitat i persones refugiades. Edukalboan, xarxa d'educadors i educadores per a la solidaritat d'Alboan.
https://www.edukalboan.org/es/interculturalidad-y-personas-refugiadas

Projecte *Change.* (2019). Alboan.
https://bit.ly/2S1j3Pq

Projecte *Mirades que Migren.* (2016). Fundació Entrecultures i Facultat de Belles arts de la Universitat Complutense. https://redec.es/es/innovacioneducativa

Recopilació d'unitats didàctiques per treballar sobre migracions forçades. (2020). Fundació Entrecultures.
https://redec.es/es/publicaciones/recopilacion-de-unidades-didacticas-para-trabajar-sobre-migraciones-forzosas

Un Món de conte. (2021). Fundació Entrecultures.
https://redec.es/es/publicaciones/un-mundo-de-cuento

Un món de trobades. (2017). Fundació Entrecultures.
https://redec.es/es/publicaciones/un-mundo-de-encuentros-0

Un món a les teves mans. (2015). Fundació Entrecultures.
https://redec.es/es/publicaciones/un-mundo-en-tus-manos-gu-did-ctica-del-calendario-escolar-2015-2016

LLIBRES I ARTICLES

Escoles que Sanen. (2017). Fundació Entrecultures, Servei Jesuïta a Migrants, Campanya Hospitalitat.
https://www.entreculturas.org/es/publicaciones/informe-escuelas-que-sanan

Interculturalitat: claus per entendre'ns. (2010). Fundació Entrecultures.
https://redec.es/es/publicaciones/interculturalidad-claves-para-entendernos

Nenes lliures de violència. Dret a l'educació, garantia d'igualtat. (2018). Fundació Entrecultures.
https://bit.ly/34GAcAF

Segures per aprendre en llibertat. (2019). Fundació Entrecultures.
https://www.entreculturas.org/es/publicaciones/seguras-para-aprender-en-libertad

CAMPANYES I ENTITATS

Campanya *Education Opens the World.* (2017). Fundació Entrecultures, Servei Jesuïta a Refugiats.
https://www.entreculturas.org/educationopenstheworld

Campanya *Escola Refugi.* (2019). Fundació Entrecultures. https://www.escuelarefugio.org

Campanya *Hospitalitat.* (2016). Sector Social de la Companyia de Jesús. https://www.hospitalidad.es

Exposició *Som Migrants.* (2014). Entrecultures, SJM Mèxic, SJM Espanya, Jesuïtes Social i Hospitalitat.
https://somosmigrantesexposicion.org

Més que Xifres. CEAR. https://masquecifras.org

Servei Jesuïta a Refugiats. https://jrs.net/es/home

Servei Jesuïta a Migrants. https://sjme.org

PORTAL EDUCATIU D'ENTRECULTURAS

REDEC. Notícies i recursos educatius disponibles per a la lliure descàrrega. www.redec.es

PROMOVEM UN MÓN
MÉS JUST I IGUALITARI

Coordinació_ Jéssica García Fernández, Clara Maeztu Gomar

Autoria_ Equip Àrea de Ciutadania. Fundació Entrecultures

Edició_ Patricia Garcés Andreu

Equip de comunicació corporativa_ Elisa García Paleo

Direcció d'art, disseny gràfic i il·lustracions_ Maribel Vázquez

Impressió_ Iarriccio Artes Gráficas

Dipòsit legal_ M-9253-2021

Edita_ Fundació Entrecultures

entrecultures
ONG · JESUÏTA

BASÍLICA DE LA SAGRADA FAMÍLIA
Fons d'Acció Social